

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä sekä laiksi Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä (investointihyvitys). Kyseessä olisi uusi kohdennettu verotuki, joka olisi EU-oikeuden näkökulmasta valtiontukea.

Esityksen mukaiseen investointihyvitykseen olisi oikeutettu yhtiö, joka toteuttaisi Suomessa suuren ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävän investoinnin, jonka tukikelpoiset investointikustannukset olisivat vähintään 50 miljoonaa euroa. Investointihyvityksen piiriin voisivat tulla investoinnit energian tuotantoon uusiutuvista lähteistä, pois lukien sähköntuotanto, sekä energian varastointiin, investoinnit teollisuusprosessien kasvihuonepäästöjen ja energiankulutuksen vähentämiseen sekä investoinnit eräille ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisille aloille, kuten akkujen ja niissä käytettyjen keskeisten komponenttien ja kriittisten raaka-aineiden valmistukseen.

Esityksen mukaan investointihyvitys vähennettäisiin yhtiön maksettavaksi tulevasta yhteisöverosta ennen veron maksuunpanoa. Investointihyvityksen määrä olisi 20 prosenttia tukikelpoisista investointikustannuksista. Hyvityksen enimmäismäärä olisi 150 miljoonaa euroa yhtiötä kohden. Konserneissa hyvityksen enimmäismäärä laskettaisiin konsernikohtaisesti. Investointihyvitystä saisi vähentää yhteisöverosta vuonna 2028, ja sitä seuraavana 19 vuotena. Investointihyvitystä saisi kuitenkin vähentää vuodessa korkeintaan kymmenen prosenttia hyvityksen kokonaismäärästä ja aikaisintaan sinä vuonna, kun investointi valmistuu.

Oikeutta investointihyvitykseen tulisi esityksen mukaan hakea etukäteen ja oikeus hyvitykseen tulisi olla myönnettynä vuoden 2025 loppuun mennessä. Oikeutta investointihyvitykseen tulisi hakea ennen investointia koskevien töiden alkamista eli hyvitykseen olisivat oikeutettuja vain uudet investointihankkeet.

Valtionapuviranomaisena investointihyvityksessä olisi Innovaatorahoituskeskus Business Finland, joka myöntäisi oikeuden hyvitykseen sekä valvoisi hankkeiden toteutumista. Investointihyvityksen käyttö toteutettaisiin yhteisöjen tuloverotuksen yhteydessä ja sen toteutuksesta vastaisi Verohallinto.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan lisättäväksi Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annettuun lakiin säännös, jonka nojalla Innovaatorahoituskeskus Business Finland hoitaisi ehdotettuun investointihyvitykseen liittyviä tukiviranomaisen tehtäviä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu sekä Euroopan komissio on hyväksynyt ehdotetun valtiontuen yhteismarkkinoille sopivaksi. Tarkoituksena olisi, että investointihyvitystä voisi hakea mahdollisimman pian hallituksen esityksen antamisen jälkeen. Hallituksen esitystä annettaessa keskustelut komission kanssa valtiontuen hyväksyttävyydestä ovat vielä kesken. On mahdollista, että keskustelujen

seurauksena komissio edellyttää vielä muutoksia investointihyvitystä koskevaan lakiin ja tuen myöntämisen edellytyksiin.

Lakien voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	5
1 Asian tausta ja valmistelu	5
1.1 Tausta	5
1.2 Valmistelu	5
2 Nykytila ja sen arviointi	6
2.1 Yleistä talouden ja investointien tilanteesta	6
2.2 Ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien tarve	6
2.3 Ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien julkinen rahoitus	8
2.4 Investointien kannustaminen verotuksen keinoin	9
2.4.1 Arvio Suomen yhteisöverojärjestelmän kannustavuudesta investointien näkökulmasta	9
2.4.2 Suurten konsernien vähimmäisveron asettamat reunaehdot verotuksen investointikannustimille	10
2.5 EU:n valtiontukisäännösten reunaehdot puhtaan siirtymän investointituille	11
2.5.1 Yleisesti valtiontukisäännöksistä	11
2.5.2 Valtiontuen edellytykset	11
2.5.3 Verotoimenpiteen muodossa annettu valtiontuki	12
2.5.4 Komission toimivalta	12
2.5.5 Väliaikaiset kriisi- ja siirtymäpuitteet	13
3 Tavoitteet	18
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	19
4.1 Keskeiset ehdotukset	19
4.1.1 Yleistä	19
4.1.2 Investointihyvityksen peruste ja määrä	19
4.1.3 Hyvityksen myöntämismenettely	21
4.1.4 Hyvityksen käyttö	22
4.2 Pääasialliset vaikutukset	22
4.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen	22
4.2.2 Vaikutukset yrityksiin	23
4.2.3 Vaikutukset investointeihin	24
4.2.4 Vaikutukset ilmastoon ja ympäristöön	25
4.2.5 Vaikutukset viranomaisen toimintaan	26
4.2.6 Investointihyvityksen suhde minimiverosääntelyyn	26
4.2.7 Verotuottovaikutuksen kompensatio	27
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	27
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	27
5.1.1 Vaihtoehtona suorat tukimuodot	28
5.1.2 Investointihyvityksen muotoilun vaihtoehdot	29
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	31
5.2.1 Ranska	31
5.2.2 Saksa	32
5.2.3 Alankomaat	33
5.2.4 Ruotsi	34

5.2.5 Tanska.....	34
5.2.6 Belgia.....	35
5.2.7 Italia.....	35
5.2.8 Yhdysvallat.....	37
6 Lausuntopalaute.....	38
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	41
7.1 Laki eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä.....	41
7.2 Laki Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä.....	59
8 Lakia alemman asteinen sääntely.....	59
9 Voimaantulo.....	60
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	60
LAKIEHDOTUKSET.....	62
1. Laki eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä.....	62
LIITE.....	74
LAIN 19 §:N 1 MOMENTIN 2 KOHDASSA JA 3 MOMENTISSA TARKOITETUT KESKEISET KOMPONENTIT.....	74
2. Laki Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	79
LIITE.....	80
RINNAKKAISTEKSTI.....	80
2. Laki Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	80

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallituksen tavoitteena on vahvistaa Suomen investointiympäristön houkuttelevuutta ja lisätä Suomeen suuntautuvia investointeja. Hallitusohjelman mukaan hallitus edistää myös kotimaisen mineraali- ja akkuklusterin kasvua puhtaan siirtymän ja Euroopan strategisen autonomian vahvistamiseksi. Hallitusohjelman mukaan hallitus edistää Suomen asemaa edelläkävijänä valmistelemalla hiilinegatiivisuutta tavoittelevan uuden energia- ja ilmastostrategian, jonka keskeisenä osana on teollisuuden puhtaan siirtymän ja investointien edistäminen. Lisäksi hallitus vaikuttaa ilmastoon tehokkailla päästövähennystoimilla, hiilinieluja kasvattamalla ja suomalaisilla puhtaan talouden ratkaisuilla.

Kevään 2024 hallituksen kehysriihineuvotteluissa hallitus päätti osana Suomen kestävää talouskasvua tukevaa kasvupakettia ottaa käyttöön määräaikaisen verohyvityksen suurille nettonollatalouteen siirtymistä tukeville teollisille investoinneille.¹ Kehysriihen päätöksen mukaan valmisteltavan verohyvityksen tavoitteena on saada sähköä hyödyntäviä mittaluokaltaan suuria teollisia investointeja liikkeelle ja samalla tukea puhtaan siirtymän teollisuuden ekosysteemin rakentumista Suomeen. Kehysriihikirjauksessa todetaan, että verohyvitysmalli toteutetaan julkisen talouden kestävyys turvaten. Kehysriihen päätöksen mukaan verohyvitys toteutetaan siten, että se täyttää EU:n tilapäisten valtiontukipuitteiden – Euroopan komission tiedonanto Valtiontukitoimenpiteitä koskevista tilapäisistä kriisi- ja siirtymäpuitteista talouden tukemiseksi Venäjän hyökättyä Ukrainaan 2023/C 101/03, jäljempänä *kriisi- ja siirtymäpuitteet*, – edellytykset. Päätöstä perusteltiin sillä, että nykyisessä geopolitisessä tilanteessa sekä EU:n muuttuneissa valtiontukipolitiikan oloissa kilpailu teollisista investoinneista on kiihtynyt ja Suomen kilpailuasema teollisista investoinneista on heikentynyt yleistyneiden valtiontukiohjelmien vaikutuksesta.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä.

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä on julkaistu valtioneuvoston verkkosivuilla 16.9.2024. Luonnos on ollut lausuntokierroksella 16.9.–11.10.2024. Lausuntoja saapui lausuntoaikana 56 kappaletta.

Hallituksen esityksen tausta-aineisto on saatavilla osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella [VM082:00/2024](https://valtioneuvosto.fi/hankkeet).

Esitys on käsitelty 10.12.2024 kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnan neuvottelussa.

¹ Ks. Hallituksen kehysriihi 15.–16.4.2024 Kasvupaketti: [Kasvupaketti - Hallituksen kehysriihi 15.-16.4.2024 \(valtioneuvosto.fi\)](https://valtioneuvosto.fi/hankkeet).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleistä talouden ja investointien tilanteesta

Valtiovarainministeriön kansantalousosaston syksyn 2024 taloudellisen katsauksen mukaan Suomen talous on toipumassa taantumasta. Bruttokansantuote supistuu vielä 0,2 prosenttia vuonna 2024, mutta kasvu on käynnistynyt vuoden alkupuoliskolla. Loppuvuotta kohden talouden toipumisen odotetaan vahvistuvan. Inflaation hidastuminen ja korkojen lasku tukevat kulutusta ja investointeja. Vuosina 2025 ja 2026 kasvu nopeutuu ja on 1,7 ja 1,5 prosenttia vuodessa. Julkisiin menoihin kohdistuvat säästöt ja verojen korotukset hidastavat kotimaisen kysynnän kasvua ja nostavat hintoja ennustejakson 2024–2026 alussa, kun taas työllisyystoimet kasvattavat työn tarjontaa läpi ennustejakson.

Suomen talouden kehitys on ollut viime vuosina selvästi heikompaa kuin euroalueella keskimäärin. Suomessa tuotanto laski vuoden 2022 toisen neljänneksen jälkeen vuoden 2023 loppuun mennessä yhteensä noin 2,5 prosenttia. Tuotannon laskun takana olivat hintojen ja korkojen nousu sekä Venäjän hyökkäyssodan suorat vaikutukset Suomen talouteen. Sekä sodan että korkojen nousun epäsuorat vaikutukset ovat olleet Suomessa suuremmat kuin euroalueen maissa keskimäärin. Venäjän talouden ja kaupan merkitys Suomelle oli ennen hyökkäystä suurempi kuin useimmille euroalueen maille.

Investoinnit vähenivät vuonna 2023 jopa 8,8 prosenttia ja lasku jatkui myös vuoden 2024 ensimmäisellä neljänneksellä. Suurin lasku investoinneissa tuli rakentamisesta. Rakentamisen osalta vuosi 2024 on ollut edelleen erittäin heikko, mutta näyttäisi siltä, rakentaminen alkaa toipua ensi vuonna. Muut investoinnit ovat sen sijaan olleet kasvussa vuodesta 2020 lähtien. Kone- ja laiteinvestointien kasvu jatkuu ja nopeutuu energiasiirtymän ja puolustusinvestointien vetämänä. Vuonna 2024 investoinnit vielä vähenevät 1,3 prosenttia. Ensi vuonna investoinnit kasvavat 5,7 prosenttia ja vuonna 2026 2,8 prosenttia.

Vihreän siirtymän investointisuunnitelmia on tiedossa lähes 270 miljardin euron edestä Suomeen.² Suurin osa näistä suunnitelmista jää toteutumatta, mutta lähivuosille on konkreettisia suunnitelmia, joista merkittävä osa voi toteutua. Toteutuviin hankkeisiin kuuluu erityisesti tuulivoima-, datakeskus- ja akkuinvestointeja. Erityisesti suuriin investointihankkeisiin ja hankintojen ajoitukseen liittyy epävarmuutta.

2.2 Ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien tarve

Suomi on sitoutunut hillitsemään ilmastomuutosta ja sopeutumaan sen vaikutuksiin vuonna 2015 solmitun Pariisin sopimuksen mukaisesti. Päästötavoitteita on kiristetty ilmastolain (423/2022) uudistuksella, jossa linjataan, että Suomi on hiilineutraali 2035. Toimet ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi vaikuttavat tulevien sukupolvien hyvinvointiin, ympäristön tilaan ja Suomen julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyYTEEN.

Vihreän siirtymän rahoituksen työryhmä (2022) arvioi, että vihreä siirtymä edellyttää järjestelmätason muutosta koko yhteiskunnassa ja kokonaisvaltaista talouden rakenteiden uudistamista. Yrityksiltä, kotitalouksilta ja julkiselta sektorilta tarvitaan mittavia investointeja, jotka edesauttavat ilmastomuutoksen hillitsemistä, luontokadon pysäyttämistä ja kiertotalouteen siirtymistä. Muuttunut geopoliittinen tilanne on nopeuttanut vihreän siirtymän

² Taloudellinen katsaus ja EK:n vihreiden investointien dataikkuna (<https://ek.fi/tutkittua-tietoa/vihreat-investoinnit/>), luettu 3.9.2024.

ja fossiilitaloudesta irtautumisen tarvetta. Työryhmän arvion mukaan vihreän siirtymän investointitarpeet koko kansantaloudessa ovat mittavat. Arviot vihreän siirtymän investointitarpeista Suomessa vuosina 2022–2050 vaihtelevat yli 100 miljardista eurosta (3,3 miljardia euroa/vuosi) jopa 242 miljardin euron lisäinvestointeihin (8 miljardia euroa/vuosi). Globaalilla tasolla tarkasteltuna lisäinvestointien tarpeen on arvioitu olevan vuosittain jopa 3 500 miljardia dollaria. Kansainvälisten arvioiden mukaan jo tehtyjen ilmastositoumusten toteuttamiseksi vähähiiliratkaisujen globaali kysyntä voisi nousta vähintään 20 prosenttia nykyiseen verrattuna, mikä työryhmän arvion mukaan voisi tarkoittaa Suomen vuotuiselle investointitavaroiden viennille yli 3 miljardin euron kasvumahdollisuutta.³

Puhtaan siirtymän investointien tärkeyttä on entisestään kasvattanut maailmanpoliittisen tilanteen muuttuminen. Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja energiatoimitusten käyttö aseena on aiheuttanut geopolitiittisen kriisin, joka tekee entistäkin kiireellisemmäksi EU:n ja Suomen tarpeen vähentää riippuvuuttaan fossiilisista polttoaineista nopeuttamalla uusiutuvan energian käyttöönottoa, teollisuuden vähähiilistämistä ja oman kapasiteetin kasvattamista aloilla, jotka ovat strategisia siirryttäessä kohti nettonollataloutta.

Geopoliittisen tilanteen muutos on johtanut myös kiihtyneeseen kilpailuun puhtaan siirtymän investoinneista. Elokuussa 2022 Yhdysvalloissa hyväksyttiin IRA-lainsäädäntöpaketti (Inflation Reduction Act, jäljempänä *IRA*). IRA:n pohjalta yrityksille on tarjolla eri sektoreilla satojen miljardien dollarien edestä valtiontukia, joilla edistetään kotimaista ympäristöystävällistä energiantuotantoa ja teknologiaa, kuten esimerkiksi sähköautojen tuotantoa. Geopoliittisen tilanteen muutos on vaikuttanut myös EU:n valtiontukipolitiikkaan. Esimerkiksi kriisi- ja siirtymäpuitteiden perusteella jäsenmailla on mahdollisuus myöntää tukia uusiutuvan energian käyttöönoton nopeuttamista, teollisuuden vähähiilistämistä ja nettonollataloutta edistävälle hankkeille normaaleja valtiontukisääntöjä joustavammin. Keskuskauppakamarin koostamien tietojen mukaan komissio hyväksyi vuosina 2023 ja 2024 73 EU-maiden puhtaan siirtymän investointien tukiohjelman, joiden yhteissumma on lähes 145 miljardia euroa.⁴

Nykyisessä geopolitiittisessä tilanteessa sekä EU:n muuttuneissa valtiontukipolitiikan oloissa kilpailu teollisista investoinneista on kiihtynyt. Suomen kilpailuasema teollisista investoinneista on heikentynyt yleistyneiden valtiontukiohjelmien vaikutuksesta. Vaikka Suomeen on suunnitteilla merkittävä määrä puhdasta siirtymää edistäviä investointeja, varsinaisten tehtyjen investointipäätösten määrä on edelleen pieni. Lisäksi tuulivoimalaan ja aurinkoenergiaan suunnitteilla oleviin investointeihin verrattuna sähköä kuluttavia teollisia investointeja on suunnitteilla vähäisesti. Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2023 teettämän selvityksen mukaan suunnitellut teollisuuden investoinnit tulisi toteuttaa täysimääräisesti, jotta teollisuuden ja työllisyyden toimintaedellytykset Suomessa säilyvät ja jotta Suomen vahvuudet toteutuvat uusien toimialojen, teknologioiden, palveluiden ja niihin perustuvan lisäarvon syntymisenä.

Suomella on pienenä maana ja nykyisessä julkisen talouden tilanteessa rajalliset taloudelliset mahdollisuudet vastata kiihtyvään valtiontukikilpailuun. Toisaalta ilman riittäviä tukia on ilmeinen riski, että merkittävä osa jo nyt julkituoduista investointiaikeista jää toteutumatta tai toteutuu Suomen sijaan jossain toisessa valtiossa. Etenkin korkean jalostusarvon ja uusien puhtaan siirtymän tuotteiden teolliset investoinnit kiinnostavat kaikkia maita ja tukien tarjonta tällaisille hankkeille on erityisen runsasta. Suorien tukien lisäksi Suomen kaltainen pieni maa

³ Vihreän siirtymän rahoituksen työryhmä, Loppuraportti, Valtioneuvoston julkaisuja 2022:73.

⁴ https://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2024/07/EU-maiden-puhtaan-siirtymän-tuet_Valtiontukianalyysi202475.pdf.

voi osallistua tukikilpailuun verotuksen keinoin.⁵ Erityisesti, jos investoinnin tehnyt yritys saa verotuen vain, kun investointi tuottaa voittoa, voidaan suoraa tukea paremmin varmistaa, että tuki kohdistuu taloudellisesti tuottavaan toimintaan.

2.3 Ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien julkinen rahoitus

Investoinneille myönnettävä julkinen rahoitustuki muodostuu pääosin työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) ja Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin myöntämästä yritysrahoituksesta. Myös muun muassa ELY-keskukset ja EU:n toimielimet myöntävät suoraa tukea yrityksille. Suomeen suuntautuvien puhtaan siirtymän investointien tukemisessa merkittävä rooli on TEM:llä ja sen hallinnonalaan kuuluvilla viranomaisilla⁶.

Suomi on tukenut puhtaan siirtymän investointeja erityisesti energiatuella ja suurten demonstraatiohankkeiden tuella, kansallisella rahoituksella ja EU:n RRF-rahoituksella. Nämä tuet ovat viime vuosien aikana perustuneet tyypillisesti yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen⁷ tai joissakin tapauksissa kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksoon 2.5.1⁸. Tuet on kohdistettu ensi sijassa uuden energiateknologian demonstraatiohankkeisiin sekä pientuotantoon. Päättävöitteena on ollut edistää uusiutuvaa energiaa ja energiatehokkuutta pitkällä aikavälillä tukien erityisesti sellaisia teknologioita, joilla arvioidaan olevan suuri merkitys kansallisten ja EU:n uusiutuvan energian ja hiilineutraalisuustavoitteiden kannalta. Tarkoituksena ei ole ollut vaikuttaa teollisuuslaitosten sijaintipäätöksiin.

Energiatukea on myönnetty suurille demonstraatiohankkeille yhteensä lähes 150 miljoonaa euroa vuosina 2022–2023. Suomen kestävän kasvun ohjelman mukaista RRF-energiainvestointitukea myönnettiin TEM:n päätöksillä vuosina 2022–2023 56 hankkeelle yhteensä noin 378 miljoonan euroa. Lisäksi Innovaatiokeskus Business Finland on myöntänyt tukea kahdelle puhtaan vedyn IPCEI-hankkeelle (*Important Project of Common European Interest*) yhteensä 61,3 miljoonaa euroa ja viidelle teollisuuden sähköistämishankkeelle noin 4,9 miljoonaa euroa.

On huomioitava, että energiatukien budjetti on aiempina vuosina ollut merkittävä, ja niiden avulla on saatu liikkeelle useita investointeja. Vastaavia summia ei tulevina vuosina ole käytössä. Kesäkuussa 2024 TEM myönsi RRF-energiainvestointitukea yhteensä 46,4 miljoonaa euroa yhdeksälle eri hankkeelle. RRF-tukea on vielä myöntämättä puhtaan siirtymän investointeihin noin 30 miljoonaa euroa ja energiainfrastruktuurihankkeille noin 23 miljoonaa euroa. Kansallista energiatuen myöntövaltuutta (suuret demonstraatiohankkeet) siirtyi vuodelle 2024 noin 145 miljoonaa euroa. Kyseistä myöntövaltuutta koskeva haku päättyi syyskuussa 2023. Vuodesta 2024 lähtien vuosittainen energiatuen myöntövaltuus uusille hankkeille on 14,1 miljoonaa euroa.

Työ- ja elinkeinoministeriössä on tällä hetkellä samanaikaisesti investointihyvityksen kanssa valmisteilla valtionavustusten muodossa myönnettävä tuki, jonka budjettirahoituksen on

⁵ Ali-Yrkkö, Kuusela, Kuusi (2024): Geopolitiikka muuttaa maailmantaloutta, Etla Raportit 150.

⁶ TEM:n ja sen hallinnonalan viranomaisten vihreän siirtymän tukia on kuvattu tarkemmin TEM:n selvityksessä ”Vihreän siirtymän rahoitus kasvupolitiikan osana”, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:41.

⁷ Komission asetus ((EU) N:o 651/2014) tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti, jäljempänä *yleinen ryhmäpoikkeusasetus*.

⁸ Komissio on hyväksynyt Suomen osalta kaksi jakson 2.5.1 mukaista tukiohjelmää; SA.113693 ja SA.105338.

tarkoitus perustua hallitusohjelman mukaiseen elinkeinopoliittiseen varaukseen ja joka tulisi myös kohdistumaan kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksojen 2.6 ja 2.8 mukaisiin investointihankkeisiin.

2.4 Investointien kannustaminen verotuksen keinoin

2.4.1 Arvio Suomen yhteisöverojärjestelmän kannustavuudesta investointien näkökulmasta

Suomen yhteisöverojärjestelmän keskeinen tavoite on verotulojen kerääminen yritystoiminnasta. Yhteisövero myös täydentää henkilöverotusta varmistamalla, että yritystoiminnan tuottoon kohdistuu tulon lähteellä halutun tasoinen verotus. Yritysverotus toisaalta vaikuttaa investointien määrään ja kohdentumiseen: kasvattamalla investointien tuottovaatimusta yritysverotus voi alentaa investointien määrää, mikä puolestaan hidastaa talouskasvua. Tästä syystä yritysverotusta on pidetty lähtökohtaisesti talouskasvun kannalta haitallisena veromuotona. Siten on tärkeää, että yhteisöverojärjestelmä on mahdollisimman tasapuolinen, tehokas ja neutraali.

Suomen yhteisöverotuksen tasoa voidaan yleisesti pitää kansainvälisesti kilpailukykyisenä.⁹ Yhtiön verotettavan tulon laskentasäännöstö on Suomessa perustunut laajaan veropohjaan, joka vaikuttaa mahdollisimman vähän verovelvollisen päätöksentekoon ja investointeihin ja siten edistää verotuksen neutraalisuutta ja taloudellista tehokkuutta. Laajan veropohjan on lisäksi katsottu tukevan järjestelmän tasapuolisuutta, yksinkertaisuutta ja hallinnollista helppoutta ja siten parhaiten täyttävän hyvälle yritysverojärjestelmälle asetettuja vaatimuksia.¹⁰

Kohdennetut verokannustimet ovat olleet poikkeama tavoitellusta laajasta veropohjasta. Lisäksi Suomen matala yhteisöverokanta pienentää verovähennysten kannustinvaikutuksia verrattuna korkean verokannan maihin. Tätä taustaa vasten Suomen veropolitiikassa on suhtauduttu pidättyväisesti verotuksen keinoin toteutettaviin kohdistettuihin kannustimiin – erityisesti valtiontueksi muodostuvia kannustimia ei juuri ole toteutettu verotuksen keinoin.

Esimerkiksi tonnistoverotus¹¹ on harvoja verotuksen valtiontukia, joita Suomessa on käytössä. Tonnistoverotuksessa kyseessä on komissiolle notifioitu valtiontukiohjelma. Myös aiempi vuosina 2013–2014 voimassa ollut määräaikainen tutkimus- ja kehittämistoiminnan verokannustin¹² oli valtiontukea, mutta toteutettu yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena eikä notifiointia vaativana valtiontukena.

Verotuksen kautta myönnettävien tukien käyttöön tuki-instrumenttina liittyy erityinen huomioon otettava perustuslaistamme johtuva erityispiirre. Perustuslain 81 §:n mukaan verosta on säädettävä lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Tästä johtuen verotuksen kautta toteutettava kannustin eroaa luonteeltaan suorista tuista huomattavasti; verotuksen tulee perustua laintasoiseen sääntelyyn ja laissa on täsmällisesti ja tarkkarajaisesti säädettävä tuen ja sen määrän perusteista. Verotuessa ei voi olla tapaus- tai verovelvolliskohtaista tuen myöntämisen tarkoituksenmukaisuusharkintaa, vaan kaikkien toimijoiden, jotka täyttävät laissa määritetyt edellytykset, tulee saada verokannustin säännösten osoittamalla tavalla käyttöönsä.

⁹ Verokartoitus 2023, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:15, s. 21.

¹⁰ Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmän loppuraportti. Valtiovarainministeriön julkaisu 12/2017.

¹¹ Ks. Tonnistoverolaki (476/2002).

¹² Ks. Laki tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä vuosina 2013 ja 2014 (992/2012).

Investointien tukemiseksi Suomessa on tällä hetkellä käytössä myös yleisluonteisia verotoimenpiteitä, joita ei EU-oikeudessa pidetä valtiontukina. Ensimmäinen näistä on määräaikainen laki koneiden, kaluston ja muun niihin verrattavan irtaimen käyttöomaisuuden korotetuista poistoista verovuosina 2020–2025 (1572/2019), jonka nojalla uuden koneen, kaluston tai muun niihin verrattavan irtaimen käyttöomaisuuden poistot saavat verovuonna olla enintään 50 prosenttia koneen tai laitteen poistamattomasta hankintamenosta, normaalin 25 prosentin vuotuisen poiston sijaan.

Lisäksi 2020-luvulla Suomessa on otettu käyttöön kaksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan verokannustinta: määräaikainen niin kutsuttu yhteistyövähennys¹³ sekä kahdesta erillisestä lisävähennyksestä muodostuva toistaiseksi voimassa oleva niin kutsuttu yhdistelmävähennys¹⁴. Kyseiset tutkimus- ja kehittämistoiminnan verokannustimet eivät suoraan kohdistu aineellisiin investointeihin, mutta voivat osaltaan myötävaikuttaa positiivisesti erityisesti innovatiivisten alojen investointeihin.

2.4.2 Suurten konsernien vähimmäisveron asettamat reunaehdot verotuksen investointikannustimille

Suurten konsernien vähimmäisverosta annettu laki (1308/2023), jäljempänä *minimiverolaki*, tuli Suomessa voimaan 1.1.2024. Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran 31.12.2023 tai sen jälkeen alkaneisiin tilikausiin. Lain taustalla on OECD:n ja G20-maiden osallistavan kehyksen (OECD/G20 Inclusive Framework on BEPS) piirissä tehtyyn yhteistyöhön perustuva konsensus globaalista vähimmäisveron tasosta. Lain tarkoituksena on varmistaa, että suuret konsernit maksavat maailmanlaajuisista voitoistaan veroa vähintään 15 prosentin suuruisen vähimmäistason mukaan. Kansainvälinen minimivero voi vaikuttaa verotuksen kautta annettavien investointitukien tehokkuuteen.

Minimiverolakia sovelletaan kansainvälisiin ja kotimaisiin konserneihin, joiden konsernitason liikevaihto ylittää 750 miljoonaa euroa. Minimiverojärjestelmä perustuu maakohtaiseen, yritysten konsernitilinpäätöksen oikaistujen tulojen ja verojen perusteella laskettuun 15 prosentin suuruisen efektiiviseen veroasteeseen. Järjestelmä toimii pääpiirteittäin siten, että yksittäisessä valtiossa sijaitsevien konserniyksiköiden määritellyt tulokset ja tappiot lasketaan yhteen, jolloin alueelle saadaan määritelty nettotulos. Lisäksi näiden yksiköiden minimiverosääntelyssä tarkoitetut ja erikseen määritellyt oikaistut verot lasketaan yhteen. Lainkäyttöalueen efektiivinen verokanta saadaan jakamalla yrityksen maksamat verot sen tulojen määrällä. Näin laskettua veroastetta verrataan 15 prosentin minimiverotasoon. Jos konsernin verotus tietyllä alueella alittaa 15 prosentin vähimmäistason, konsernille määrätään sääntöjen mukaista täydennysveroa niin paljon, että 15 prosentin taso saavutetaan kaikissa konsernin toimintamaissa. Jos konsernin verotaso Suomessa alittaa vähimmäistason, täydennysvero kannetaan Suomessa ensisijaisesti suomalaisilta konserniyhtiöiltä niin sanottuna kotimaisena täydennysverona.

Täydennysvero kohdistuu vain rutiinituoton ylittävään tulokseen – järjestelmässä tämä varmistetaan tekemällä verotuksen pohjana olevasta tuloksesta yrityksen aineellisiin varoihin ja henkilöstömenoihin pohjautuva substanssiperusteinen vähennys ennen veron määräämistä. Vähennys on viisi prosenttia maakohtaisesti lasketusta aineellisen omaisuuden arvosta ja viisi

¹³ Ks. laki tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä verovuosina 2021–2027 (voimassa 1.1.2021–31.12.2027) (1078/2020).

¹⁴ Ks. laki tutkimus- ja kehittämistoiminnan menoihin perustuvista lisävähennyksistä verotuksessa (1298/2022).

prosenttia maakohtaisesti laskettujen henkilöstömenojen arvosta. Siirtymäsäännöksen nojalla substanssiperusteinen vähennys on järjestelmän alkuvuosina suurempi ja laskee vähitellen edellä mainittuun viiteen prosenttiin vuoteen 2033 mennessä.

Minimiverolaskelmassa käytettävän verokulun oikaisut ovat tosiasiallisen veroasteen kannalta merkittäviä, koska ne vaikuttavat tosiasialliseen veroasteeseen jyrkemmin kuin tulokseen tehtävät oikaisut. Verohyvitykset vaikuttavat yleensä suoraan veron määrään, eli niitä käsitellään lähtökohtaisesti oikaistujen huomioitavien verojen vähennyksinä. Tällöin ne lähtökohtaisesti vaikuttavat tosiasialliseen veroasteeseen jyrkästi. Minimiverosääntelyssä säädetään erityisestä kategoriasta verohyvityksiä, joiden kohtelu määriteltyä tulosta ja tappiota ja oikaistua huomioitavaa verokulua laskettaessa poikkeaa verosta tehtävien vähennysten yleisestä kohtelusta (niin sanotut ehdot täyttävät palautukseen oikeuttavat verohyvitykset). Ehdot täyttäviä palautukseen oikeuttavia verohyvityksiä ei vähennetä veroista oikaistuja huomioitavia veroja määriteltäessä, vaan niitä kohdellaan tulon lisäyksenä määriteltyä tulosta tai tappiota laskettaessa. Ehtoja täyttävällä palautukseen oikeuttavalla hyvityksellä tarkoitetaan minimiverosääntelyssä sellaista verohyvitystä, joka maksetaan käteissuorituksena tai on muuten saatavilla käteistä vastaavana eränä neljän vuoden kuluessa siitä, kun konserniyksikkö on tullut oikeutetuksi palautukseen. Verohyvityksen ei siis tarvitse olla välittömästi käteispalautukseen oikeuttava vaan riittävää on, että se palautetaan käteisenä tai käteiseen rinnastuvana suorituksena neljän vuoden kuluessa siitä, kun oikeus hyvitykseen syntyy.

2.5 EU:n valtiontukisäännösten reunaehdot puhtaana siirtymän investointituille

2.5.1 Yleisesti valtiontukisäännöksistä

EU:n valtiontukisääntely on osa unionin kilpailuoikeutta, jonka tarkoituksena on taata tasavertaiset kilpailuolosuhteet koko unionin alueella. Valtiontuesta säädetään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä *SEUT*, 107–109 artikloissa. Sääntely on tärkeä osa Euroopan laajuisten sisämarkkinoiden toimintaa ja sen tarkoituksena on varmistaa, etteivät jäsenvaltioiden viranomaiset myönnä sellaisia tukia, jotka vääristävät kilpailua eivätkä siten sovi sisämarkkinoille. Tavoitteena on myös vähentää jäsenvaltioiden välistä tukikilpailua.

SEUT 107–109 artikloiden lisäksi valtiontukioikeuteen liittyen on EU:ssa annettu paljon täydentävää sääntelyä ja ohjeistusta. Taloudellisilta vaikutuksiltaan pienimuotoisempia tukia koskevat komission asetus (EU) N:o 1407/2013 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen (niin sanottu de minimis -asetus), sekä yleinen ryhmäpoikkeusasetus. Yleistä ohjeistusta valtiontukisääntöjen soveltamisesta sisältyy muun muassa komission antamaan tiedonantoon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuen käsitteestä (C/2016/2946), jäljempänä *käsitetiedonanto*. Lisäksi komissio on antanut runsaasti tarkkarajaisempaa toimiala- tai aihekohtaista valtiontukisääntelyä ja ohjeistusta, energiasectoriin liittyen esimerkiksi komission tiedonanto – Vuoden 2022 suuntaviivat ilmastotoimiin, ympäristönsuojeluun ja energia-alalle myönnettävälle valtiontuelle (C/2022/481), jäljempänä *energiasuuntaviivat*, sekä edempänä mainitut väliaikaiset kriisi- ja siirtymäpuitteet.

2.5.2 Valtiontuen edellytykset

SEUT 107 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tuen katsominen valtiontueksi edellyttää artiklassa mainitun neljän kriteerin

samanaikaista täyttymistä: tuki on myönnetty julkisista varoista, tuki on valikoiva, tuki vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua ja tuki vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Valtiontukea pidetään valikoivana silloin, kun se kohdistuu vain osaan yrityksistä, esimerkiksi tiettyyn yritykseen tai toimialaan. Taloudellisen tuen muodolla ei ole merkitystä. Valtiontukea voi olla esimerkiksi avustus, markkinahintaa edullisempi laina, takaus, markkinaehtoista edullisempi pääomasijoitus tai pääomitus, verovapaus, veronalennus, veronpalautus tai markkinahintaa alhaisempi kiinteistön tai maa-alueen vuokra tai myyntihinta. Valtiontukea eivät sen sijaan ole esimerkiksi kaikkiin yrityksiin kohdistuvat toimenpiteet, kuten verotuksessa yhteisöverokannan alentaminen, tai julkisten varojen käyttö markkinaehtoisesti, esimerkiksi laina tai pääomasijoitus yksityisiin luotonantajiin tai sijoittajiin verrattuna samankaltaisilla ehdoilla.

Valtion toimenpiteen katsotaan vääristävän tai uhkaavan vääristää kilpailua, jos se on omiaan parantamaan tuensaajan kilpailuasemaa verrattuna muihin yrityksiin, joiden kanssa se kilpailee. Käytännössä kilpailun katsotaan vääristävän SEUT 107 artiklan 1 kohdan mukaisesti, jos yritys saa taloudellista etua kilpailulle vapautetulla alalla, jolla on tai voisi olla kilpailua. Riittää, että yritys pystyy tuen avulla säilyttämään vahvemman kilpailuaseman kuin mikä sillä olisi ollut ilman tukea. Jotta tuen voidaan olettaa vääristävän kilpailua, pidetään yleensä riittävänä, että tuki antaa tuensaajalle etua vapauttamalla sen kustannuksista, joista sen olisi muuten vastattava osana tavanomaista liiketoimintaansa. Kauppavaikutuskriteerin täyttymisen kynnys on alhainen. Lähtökohtaisesti kauppavaikutuskriteeri täyttyy, jos tuensaaja harjoittaa taloudellista toimintaa ja toimii markkinoilla, joilla esiintyy jäsenvaltioiden välistä kauppaa.

SEUT:ssa ei ole erikseen määritelty yrityksen käsitettä, vaan käsitteen sisältö on täsmentynyt oikeuskäytännössä taloudellisen toiminnan käsitteen kautta. Taloudellista toimintaa on kaikki toiminta, jossa tavaroita ja palveluita tarjotaan markkinoilla. Valtiontuen käsitetiedonannon 2.1. jakson 11 kohdan mukaan usean erillisen oikeushenkilön voidaan katsoa muodostavan yhden taloudellisen yksikön valtiontukisääntöjä sovellettaessa. Kyseinen taloudellinen yksikkö muodostaa tällöin tarkasteltavan yrityksen, jonka muodostumista arvioitaessa olennaisia ovat muun muassa määräysvaltaan oikeuttavat omistusosuudet ja muut toiminnalliset, taloudelliset tai hallinnolliset yhteydet.

2.5.3 Verotoimenpiteen muodossa annettu valtiontuki

Komission käsitetiedonannon mukaan valtiontukiarvioinnissa yleisestä verojärjestelmästä poikkeavia toimenpiteitä on arvioitava muun muassa toimenpiteen aineellisen valikoivuuden perusteella. Yritysten tavanomaisia kustannuksia lieventävien toimenpiteiden aineellista valikoivuutta arvioidaan kolmivaiheisen analyysin avulla. Ensin on selvitettävä viitejärjestelmä ja sen jälkeen se, muodostaako toimenpide poikkeuksen viitejärjestelmästä. Lähtökohtaisesti poikkeus viitejärjestelmästä on valtiontukea. Jos poikkeustoimenpide kuitenkin on perusteltavissa viitejärjestelmän luonteella ja yleisellä rakenteella, toimenpidettä ei pidetä valikoivana. Poikkeustoimenpide voi tällöin perustua esimerkiksi veronkierron tai veropetosten ehkäisemiseen, erityisiin kirjanpitovaatimuksiin tai verotuksen neutraliteettiin.

2.5.4 Komission toimivalta

Valtiontukivalvonnan tavoitteena on varmistaa, että tukea myöntävät viranomaiset soveltavat tukiohjelmia ja yksittäisiä tukiohjelman ulkopuolisia tukia myöntäessään oikeaa menettelytapaa sekä varmistavat tuen hyväksyttävyyttä koskevien edellytysten täyttymisen. EU:n valtiontukisääntely kuuluu komission toimivaltaan. Komissiolla on yksinomainen toimivalta päättää, soveltuuko tuki sisämarkkinoille. Komissio on antanut useita yksityiskohtaisia sääntöjä

siitä, millaiset valtiontuet ovat sisämarkkinoille hyväksyttyjä, esimerkiksi energia-alaa koskien edellä mainitut energiasuuntaviivat. Tukitoimenpidettä ei pääsääntöisesti voida ottaa käyttöön ennen kuin komissio on hyväksynyt tukijärjestelmän.

Tukea myöntävän viranomaisen vastuulla on itse arvioida, sisältääkö toimenpide EU:n valtiontukisääntöjen mukaista tukea. Jos kyse on valtiontuesta, viranomaisen on ennen tuen täytäntöönpanoa selvitettävä, löytyykö tuelle hyväksyttävyyden peruste ja tarvittaessa noudatettava toimenpiteeseen soveltuvaa ilmoitusmenettelyä. Erityisesti laajojen tukiohjelmien ja suurten yksittäisten tukien tapauksessa viranomaisen on tehtävä tuesta ennakkoilmoitus komissiolle. Jos tuki myönnetään lakiin perustuvasta tukiohjelmasta, tukiohjelman valtiontukisääntöjen mukaisuuden arvioinnin tekee asianomainen ministeriö ja asia kuvataan tukiohjelmaa koskevassa hallituksen esityksessä. Tällöin toimivaltainen ministeriö huolehtii myös valtiontukisääntöjen mukaisten menettelytapojen noudattamisesta sekä tarvittavien ilmoitusten laatimisesta.

Jos viranomainen myöntää taloudelliseen toimintaan SEUT 107 artiklan 1 kohdan valtiontuen edellytykset täyttävää tukea, eikä noudata valtiontukisääntelyn menettelytapoja ja hyväksyttävyyttä koskevia säännöksiä, valtiontuki on lähtökohtaisesti laitton ja se voidaan joutua perimään yritykseltä takaisin korkoineen.

2.5.5 Väliaikaiset kriisi- ja siirtymäpuitteet

Euroopan komissio hyväksyi 23.3.2022 tilapäiset valtiontukisäännöt EU:n talouden tukemiseksi Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen johdosta. Komission tiedonanto valtiontukitoimenpiteitä koskevista tilapäisistä kriisipuitteista talouden tukemiseksi Ukrainaan kohdistuneen Venäjän hyökkäyksen jälkeen (2022/C 131 I/01) oli tilapäiseksi tarkoitettu puitesäännöstö, joka joustavoitti huomattavasti EU:n valtiontukisääntöjä.¹⁵ Kriisipuitteiden tarkoituksena oli auttaa jäsenvaltioita lieventämään Ukrainan sodan sekä siihen liittyvien pakotteiden ja vastapakotteiden aiheuttamia haitallisia talousvaikutuksia yrityksille valtiontukien keinoin. Komissio uudisti sääntöjä heinäkuussa 2022 (komission tiedonanto 2022/C 280/01), jolloin myös uusiutuvan energian investointituet ja teollisuuden vähähiilisyyttä edistävät tuet tulivat joustojen piiriin. Lokakuussa 2022 sääntöjä päivitettiin taas, ja uusi versio komission tiedonannosta (2022/C 426/01) tuli voimaan 28.10.2022 alkaen, korvaten edellisen tiedonannon. Tässä yhteydessä muun muassa yrityskohtaisen tuen enimmäismäärää nostettiin sekä sähkön ja kaasun kohonneisiin hintoihin kohdennettavan tuen kriteerejä joustavoitettiin merkittävästi. Lisäksi sääntöjen voimassaoloa jatkettiin 31.12.2023 asti.

Komissio hyväksyi 9.3.2023 uudet tilapäiset valtiontuen kriisi- ja siirtymäpuitteet (2023/C 101/03), joilla pyritään muun muassa edistämään tukitoimenpiteitä nettonollatalouteen siirtymisen kannalta keskeisillä aloilla vihreän kehityksen ohjelman teollisuussuunnitelman¹⁶ mukaisesti. Uusilla tilapäisillä kriisi- ja siirtymäpuitteilla korvattiin edellinen tilapäisiä kriisipuitteita koskenut tiedonanto. Kriisi- ja siirtymäpuitteita on sittemmin vielä tietyiltä osin muutettu ja päivitetty marraskuussa 2023 (C/2023/1188) sekä toukokuussa 2024 (C/2024/3113), mutta nämä muutokset eivät ole kohdistuneet investointikannustimia koskeviin osioihin. Nykyisten kriisi- ja siirtymäpuitteiden investointikannustimia koskevat jaksot 2.5.1,

¹⁵ Ks. [Temporary Crisis and Transition Framework - European Commission \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-summaries/Pages/2022/03/23.aspx).

¹⁶ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – *Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelma nettonollan aikakaudelle* (COM(2023) 62 final, 1.2.2023).

2.6 ja 2.8 ovat voimassa vuoden 2025 loppuun asti. Jäljempänä tässä esityksessä puhuttaessa kriisi- ja siirtymäpuitteista tarkoitetaan 9.3.2023 hyväksyttyjä puitteita muutoksineen.

Yleiset edellytykset

Komissio esittää kriisi- ja siirtymäpuitteissa ne sisämarkkinoille soveltuvuuden arviointiperusteet, joita se tilapäisesti soveltaa jäsenvaltioiden myöntämään tukeen jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseksi. Tiedonannossaan komissio täsmentää perusteet, joilla arvioidaan sellaisten valtiontukitoimenpiteiden soveltuvuutta sisämarkkinoille, joita jäsenvaltiot toteuttavat Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen sekä sen suorien ja välillisten vaikutusten, kuten Venäjän toteuttamien vastatoimien aiheuttamien taloudellisten seurausten, korjaamiseksi. Komission mukaan jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten koordinoitujen taloudellisten toimet ovat ratkaisevan tärkeitä, jotta voidaan lieventää välittömiä sosiaalisia ja taloudellisia haittavaikutuksia EU:ssa, säilyttää talouden toimeliaisuus ja suojella työpaikkoja sekä helpottaa rakenteellisia muutoksia, joita tarvitaan tässä uudessa taloudellisessa tilanteessa Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Komissio katsoo muun muassa, että tarvitaan lisää strategisia investointeja, jotta voidaan vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ja nopeuttaa vihreää siirtymää REPowerEU-tavoitteiden¹⁷ mukaisesti samalla kun varmistetaan EU:n tulevan vähähiilisen energiajärjestelmän häiriönsietokyky. Tämä on erityisen tärkeää tämänhetkessä globaalissa tilanteessa, jossa tällaiset investoinnit ovat vaarassa suuntautua pois Euroopan talousalueelta.

Kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksoissa 2.5 ja 2.6 kuvataan tarvittavia keinoja uusiutuvan energian tuotantohankkeiden ja teollisuuden vähähiilistämisen ja energiatehokkuustoimenpiteiden toteuttamiseksi. Komission mukaan näillä keinoilla on merkittävä, mutta kuitenkin vain välillinen vaikutus siirtymässä nettonollatalouteen tarvittavien laitteiden ja komponenttien tuotantoon, minkä takia jaksossa 2.8 jäsenvaltioille annetaan myös lisämahdollisuuksia tukea suoraan tuotannollisia investointeja tiettyihin tämän siirtymän kannalta välttämättömiin strategisiin hyödykkeisiin.

Kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksossa 1.3 painotetaan kansallisten tukitoimenpiteiden tiivistä koordinoitua Euroopan tasolla, jotta voidaan varmistaa, että kansalliset tukitoimenpiteet auttavat tämänhetkisestä kriisistä kärsiviä yrityksiä ja työntekijöitä sekä ylläpitävät kansallisten tukitoimenpiteiden pitkän aikavälin kestävyyttä. Lisäksi komissio pyrkii valtiontukitoimien valvonnalla varmistamaan EU:n sisämarkkinoiden eheyden ja tasapuolisten toimintaedellytysten säilymisen. Jaksossa 1.4 säädetään edellytyksistä asianmukaisille valtiontukitoimenpiteille; edes kriisi- ja siirtymäpuitteiden puitteissa ei tule rikkoa tiettyjä valtiontukioikeuden ja EU-oikeuden peruseräjänteitä. Ensinnäkin tuen edellytyksenä ei saa olla tuensaajan tuotantotoiminnan tai muun toiminnan siirtäminen jostakin ETA-maasta tuen myöntävän jäsenvaltion alueelle, sillä tällainen edellytys vaikuttaisi haitallisesti sisämarkkinoihin. Tukea ei myöskään saa myöntää yrityksille, joihin sovelletaan EU:n asettamia pakotteita. Tukitoimenpiteitä ei saa millään tavoin käyttää EU:n tai sen kansainvälisten kumppaneiden asettamien pakotteiden aiottujen vaikutusten heikentämiseen ja on myös vältettävä sitä, että pakotteiden kohteena olevat luonnolliset henkilöt tai yhteisöt saisivat tukitoimenpiteistä suoraa tai välillistä hyötyä.

¹⁷ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_en.

Kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakso 2.5.1 – Tuki REPowerEU:n kannalta merkityksellisen uusiutuvan energian ja energian varastoinnin käyttöönoton nopeuttamiseen

Kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakso 2.5.1 koskee investointitukia uusiutuvan energian tuotantoon ja varastointiin. Jakson perusteella sisämarkkinoille sopivaa on investointituki, joka myönnetään investoinneille energian tuotantoon uusiutuvista lähteistä, mukaan lukien uusiutuvan vedyn ja uusiutuvaan vetyyn perustuvien polttoaineiden tuotanto mutta pois lukien sähköntuotanto uusiutuvasta vedystä; investointituki sähkön tai lämmön varastointiin sekä investointituki uusiutuvan vedyn, biopolttoaineiden, bionesteiden, biokaasun sekä biomassapolttoaineiden varastointiin, silloin kun vuosittain vähintään 75 prosenttia varastoitavasta tuotteesta saadaan suoraan varaston yhteydessä olevasta uusiutuvan vedyn, biopolttoaineiden, bionesteiden, biokaasun tai biomassapolttoaineiden tuotantolaitoksesta.

Jakso 2.5.1 asettaa erityisiä edellytyksiä myönnettävän tuen muodolle sekä velvollisuuksia jäsenvaltioiden tukiviranomaiselle. Ensinnäkin edellytetään, että tuen on kannustettava tuensaajaa tekemään investointi, jota se ei toteuttaisi lainkaan tai toteuttaisi rajoitetusti tai eri tavalla ilman tukea. Kriisi- ja siirtymäpuitteissa kuitenkin todetaan, että komissio katsoo, että kun otetaan huomioon poikkeukselliset taloudelliset haasteet, joita yritykset kohtaavat tämänhetkisen kriisin vuoksi, ilman tukea tuensaajat jatkaisivat yleensä toimintaansa muutoksitta edellyttäen, että toiminnan jatkaminen ilman muutoksia ei riko unionin oikeutta. Lisäksi yksittäisen tuen tulee perustua tukiohjelmaan, jolle tulee olla määritetty tukiohjelman tavoitteena oleva arvioitu kapasiteetti sekä ennalta arvioitu budjetti. Tukiohjelma voi rajoittua yhteen tai useampaan teknologiaan, mutta tuen kohdistamiseen ei saa sisältyä keinotekoisia rajoituksia tai syrjintää. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että ”ei merkittävää haittaa” -periaatetta noudatetaan.

Jakson 2.5.1 mukainen investointituki voidaan myöntää suorien avustusten, takaisinmaksettavien ennakoiden, lainojen, takausten ja veroetujen kuten verohyvitysten muodossa. Investointituki tulee myöntää 31.12.2025 mennessä. Merituulivoimaa lukuun ottamatta laitosten on oltava valmiina ja toiminnassa 36 kuukauden kuluessa tuen myöntöpäivästä, ja kriisi- ja siirtymäpuitteet edellyttävät, että tukiohjelmaan sisältyy vaikuttava seuraamusjärjestely siltä varalta, ettei tätä määräaikaa noudateta. Jakson 2.5.1 mukaisesti myönnettävän tuen määrä tulee määrittää joko avoimen tarjouskilpailumenettelyn perusteella tai jäsenvaltiossa hallinnollisesti. Hallinnollinen määrittely tarkoittaa tuen määrittämistä tuettavan hankkeen investointikustannusten perusteella. Aurinko-, tuuli- sekä vesivoimaloille voidaan myöntää tukea ainoastaan tarjouskilpailumenettelyn kautta, pois lukien puitteissa tarkemmin määritellyt pienet hankkeet, joiden tuki voidaan määrittää hallinnollisesti. Tuen tuki-intensiteetti ei saa ylittää 45 prosenttia investointikustannusten kokonaismäärästä silloin, kun tuen määrä määritetään hallinnollisesti. Mikäli tuki on määritelty jaksossa tarkoitettussa tarjouskilpailumenettelyssä, tuki-intensiteetti saa olla enintään 100 prosenttia kokonaisinvestointikustannuksista.

Jakson 2.5.1 mukaisen tuen on kohdistuttava uuden kapasiteetin rakentamiseen tai voimalaitoksen kapasiteetin päivittämiseen. Tuen määrän on oltava riippumaton energian tuotantomäärästä. Kapasiteetin päivittämisen tapauksessa tukikelpoisia ovat ainoastaan lisäkustannukset, jotka liittyvät päivitettyyn kapasiteettiin. Jaksossa on nimenomaiset erityissäännökset tuen myöntämisestä uusiutuvan vedyn tai uusiutuvasta vedystä tuotettujen polttoaineiden tuotantoon sekä biopolttoaineiden, bionesteiden, biokaasun ja biomassapolttoaineiden tuotantoon.

Tukea voidaan jakson 2.5.1 mukaisesti myöntää investointeihin, joiden osalta työt on aloitettu 9.3.2023 tai sen jälkeen, lukuun ottamatta edellisten tilapäisten kriisipuitteiden perusteella tukikelpoisia investointeja, joita koskevat työt ovat voineet alkaa 20.7.2022 jälkeen. Hankkeille, jotka on käynnistetty ennen 9.3.2023 tai edellisten tilapäisten kriisipuitteiden perusteella tukikelpoisten investointien osalta ennen 20.7.2022, voidaan myöntää tukea, jos se on tarpeen investoinnin nopeuttamiseksi tai laajentamiseksi merkittävässä määrin. Tällaisissa tapauksissa tukikelpoisia ovat ainoastaan nopeuttamiseen tai laajentamiseen liittyvät lisäkustannukset.

Jakson 2.5.1 mukainen investointituki voi kasautua minkä tahansa muun valtiontuen kanssa, paitsi kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.5.2 mukaisen toimintatuen kanssa, tai keskitetysti hallinnoidun rahoituksen kanssa, kunhan kyseiset tukitoimenpiteet koskevat erillisiä yksilöitävissä olevia tukikelpoisia kustannuksia. Tuki voi kasautua muun tuen tai keskitetysti hallinnoidun rahoituksen kanssa myös osittain tai kokonaan päällekkäisten tukikelpoisten kustannusten osalta edellyttäen, että sallittuja tuki-intensiteettejä ei ylitetä.

Kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakso 2.6 – Tuki teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämiseen sähköistämisen ja/tai tietyt edellytykset täyttävän uusiutuvan ja sähköpohjaisen vedyn käytön avulla sekä tuki energiatehokkuustoimenpiteisiin

Kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakso 2.6 koskee investointitukia teollisuuden vähähiilistämiseen sekä energiatehokkuustoimenpiteisiin. Jakson 2.6 nojalla on mahdollista tukea investointeja, jotka mahdollistavat sen, että joko suorat kasvihuonekaasupäästöt tuensaajan teollisuuslaitoksesta vähenevät ainakin 40 prosenttia tukea edeltäneeseen tilanteeseen verrattuna ja/tai teollisuuslaitoksen energiankulutus vähenee tuetun toiminnan osalta vähintään 20 prosenttia tukea edeltäneeseen tilanteeseen verrattuna. Päästökauppajärjestelmän piiriin kuuluvaan toimintaan liittyvien investointien osalta tuen on johdettava siihen, että tukea saavan laitoksen kasvihuonekaasupäästöt vähenevät komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2021/447¹⁸ vahvistettuja ilmaisjaon viitearvoja pienemmiksi. Tukea ei saa myöntää pelkästään sovellettavien unionin normien täyttämiseen eikä tuella saa pyrkiä tuensaajan kokonaistuotantokapasiteetin lisäyksen rahoittamiseen. Teknisistä syistä välttämätöntä kapasiteetin vähäistä lisäämistä ei kuitenkaan estetä. Vähäisenä pidetään kapasiteetin lisäämistä enintään 2 prosentilla verrattuna tilanteeseen ennen tukea.

Lisäksi jaksossa 2.6 eritellään yksityiskohtaiset tekniset edellytykset tilanteisiin, joissa tukea myönnetään teollisuuden vähähiilistämistä koskevaan investointiin, johon liittyy uusiutuvan vedyn tai uusiutuvien vedystä tuotettujen polttoaineiden käyttöä. Yksityiskohtaisia edellytyksiä liittyy myös tilanteeseen, jossa investointitukea annetaan teollisuuden vähähiilistämistä koskevaan investointiin, jossa käytetään sähköstä tuotettua vetyä.

Myös jakson 2.6 mukainen tuki tulee myöntää sellaisen tukiohjelman perusteella, jolla on alustava budjetti. Tuki voidaan myöntää suorina avustuksina, takaisinmaksettavina enakkoina, lainoina, takauksina tai veroetuuksina, kuten verohyvityksinä. Tuen on myös kannustettava tuensaajaa tekemään investointi, jota se ei toteuttaisi lainkaan tai toteuttaisi rajoitetusti tai eri tavalla ilman tukea, vaikkakin myös jaksossa 2.6 todetaan vähähiilistämishankkeiden osalta, että komissio katsoo, että kun otetaan huomioon poikkeukselliset taloudelliset haasteet, joita yritykset kohtaavat tämänhetkisen kriisin vuoksi, ilman tukea tuensaajat jatkaisivat yleensä toimintaansa muutoksitta edellyttäen, että toiminnan jatkaminen ilman muutoksia ei riko

¹⁸ Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2021/447, tarkistettujen vertailuarvojen määrittämisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY 10 a artiklan 2 kohdan mukaisesti päästöoikeuksien jakamiseksi maksutta kaudella 2021–2025.

unionin oikeutta. Tuki on myönnettävä vuoden 2025 loppuun mennessä ja sen ehtona on, että investoinnilla rahoitettava laitos tai laitteisto on valmis ja toiminnassa 36 kuukauden kuluessa tuen myöntämispäivästä. Jaksoa 2.5.1 vastaavasti jäsenvaltion tukiviranomaisia velvoitetaan luomaan vaikuttava seuraamusjärjestely siltä varalta, että tätä määräaika ei noudateta.

Jakson 2.6 mukaista tukea voidaan myöntää investointeihin, joiden osalta työt on aloitettu 9.3.2023 tai sen jälkeen, lukuun ottamatta edellisten tilapäisten kriisipuitteiden perusteella tukikelpoisia investointeja, joita koskevat työt ovat voineet alkaa 20.7.2022 jälkeen. Hankkeille, jotka on käynnistetty ennen 9.3.2023 tai edellisten tilapäisten kriisipuitteiden perusteella tukikelpoisten investointien osalta ennen 20.7.2022, voidaan myöntää tukea, jos se on tarpeen investoinnin nopeuttamiseksi tai laajentamiseksi merkittävässä määrin. Tällaisissa tapauksissa tukikelpoisia ovat ainoastaan nopeuttamiseen tai laajentamiseen liittyvät lisäkustannukset.

Jakson 2.6 mukaan yksittäisen tuen yritysکوhtainen enimmäismäärä saa periaatteessa olla enintään joko 10 prosenttia ohjelman kokonaisbudjetista tai enintään 200 miljoonaa euroa. Komissio voi kuitenkin jäsenvaltion komission arviointia varten esittämien asianmukaisten perustelujen pohjalta hyväksyä myös tukiohjelmia, joissa yksittäinen myönnettävä tuki voi olla yli 10 prosenttia ohjelman kokonaisbudjetista.

Jakso 2.6 sisältää vaihtoehtoisia tapoja tukikelpoisten kustannusten ja tuen suuruuden määrittämiseksi. Ensimmäisen vaihtoehdon (kriisi- ja siirtymäpuitteiden 81 kohdan n alakohta) mukaan tukikelpoisia kustannuksia ovat investoinnin elinkaaren aikana syntyvien kustannusten ja kustannussäästöjen tai lisätulojen välinen erotus verrattuna tilanteeseen, jossa tukea ei myönnetä. Tukiohjelma on tällöin suunniteltava siten, että ylimääräisiin voittoihin voidaan puuttua, myös sähkön tai maakaasun erittäin korkeiden hintojen aikana, ottamalla käyttöön ennalta määriteltä takaisinperintämekanismi. Tässä vaihtoehdossa tuki-intensiteetti saa olla enintään 40 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Tuki-intensiteettiä voidaan korottaa 10 prosenttiyksikköä, kun on kyse keskiuurille yrityksille myönnettävästä tuesta, ja 20 prosenttiyksikköä, kun on kyse pienille yrityksille myönnettävästä tuesta. Tuki-intensiteettiä voidaan myös korottaa 15 prosenttiyksikköä sellaisten investointien osalta, joiden avulla suoria kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään vähintään 55 prosenttia tai energiankulutusta vähintään 25 prosenttia verrattuna ennen investointia vallinneeseen tilanteeseen.

Toisena vaihtoehtona on tuen määrän määrittäminen avoimessa, selkeässä, läpinäkyvässä ja syrjimättömässä tarjouskilpailumenettelyssä (kriisi- ja siirtymäpuitteiden 81 kohdan o alakohta). Tarjouskilpailumenettelyssä vähintään 70 prosenttia valintakriteereistä, joilla tarjoukset asetetaan paremmuusjärjestykseen, on määriteltävä tukena ympäristönsuojeluyksikköä tai energiayksikköä kohti (esimerkiksi euroina vähennettyä hiilidioksidipäästötonnia kohti tai euroina säästettyä energiayksikköä kohti). Tarjouskilpailun budjetin on oltava sitova rajoite niin, että voidaan odottaa, että kaikki tarjouksen tekijät eivät saa tukea.

Kolmantena vaihtoehtona kriisi- ja siirtymäpuitteet mahdollistavat tuen määrittämisen siten, että tukikelpoisia ovat vähähiilistämisen tai energiatehokkuushankkeen investointikustannukset ja varsinkin sähköistämiseen, vetyyn tai vetypohjaisiin polttoaineisiin siirtymiseen ja energiatehokkuuden parantamiseen tarvittavien laitteiden, koneiden tai laitosten kustannukset (kriisi- ja siirtymäpuitteiden 81 kohdan p alakohta). Tällaisessa tilanteessa tuki-intensiteetti saa olla enintään 60 prosenttia muiden vähähiilistämisen investointien kuin sähköistämishankkeiden tukikelpoisista kustannuksista. Sähköistämishankkeissa ja energiatehokkuusinvestoinneissa tuki-intensiteetti saa olla enintään 30 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista.

Jakson 2.6 mukainen tuki voi kasautua minkä tahansa muun valtiontuen tai keskitetysti hallinnoidun rahoituksen kanssa, kunhan kyseiset tukitoimenpiteet koskevat yksilöitävissä olevia eri tukikelpoisia kustannuksia. Tuki voi kasautua muun tuen tai keskitetysti hallinnoidun rahoituksen kanssa myös päällekkäisten tukikelpoisten kustannusten osalta edellyttäen, että sallittuja tuen enimmäismääriä tai tuki-intensiteettejä ei ylitetä. Tuen kokonaismäärä ei saa missään olosuhteissa olla yli 100 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista.

Kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakso 2.8 – Tuki investointien vauhdittamiseen aloilla, jotka ovat strategisia siirryttäessä kohti nettonollataloutta

Kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksossa 2.8 annetaan jäsenvaltioille mahdollisuuksia tukea tuotannollisia investointeja tiettyihin nettonollatalouteen siirtymisen kannalta välttämättömiin strategisiin hyödykkeisiin.

Ollakseen sisämarkkinoille soveltuvaa, tuen tulee kannustaa nettonollatalouteen siirtymisen kannalta olennaisten laitteistojen, varsinkin akkujen, aurinkopaneelien, tuuliturbiinien, lämpöpumppujen, elektrolyysilaitteiden ja hiilidioksidin talteenotto-, hyödyntämis- ja varastointilaitteiden tuotantoon. Tuki on myönnettävä tukiohjelman perusteella viimeistään 31.12.2025, ja sallittuja tukimuotoja ovat suorat tuet, verotuet, korkotukilainat tai takaukset. Tuensaajan on haettava tukea ennen töiden alkamista ja toimitettava jäsenvaltiolle kriisi- ja siirtymäpuitteiden liitteessä II vaaditut tiedot.

Jakson 2.8 mukaisen tuen tuki-intensiteetti voi pääsäännön mukaan olla enintään 15 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista ja tuen yritysکوhtainen enimmäismäärä voi olla enintään 150 miljoonaa euroa jäsenvaltiota ja yritystä kohti. Niin kutsutuilla C-tukialueilla tuki-intensiteettiä voidaan kuitenkin korottaa 20 prosenttiin tukikelpoisista kustannuksista ja tuen yritysکوhtainen enimmäismäärä voi olla enintään 200 miljoonaa euroa jäsenvaltiota ja yritystä kohti. Niin kutsutuilla A-tukialueilla (EU:n vähiten kehittyneet alueet) toteutettavissa investoinneissa tuki-intensiteettiä voidaan korottaa 35 prosenttiin tukikelpoisista kustannuksista ja tuen yritysکوhtainen enimmäismäärä voi olla 350 miljoonaa euroa jäsenvaltiota kohti. Lisäksi, kun tuki myönnetään veroetuksien, lainojen tai takausten muodossa, yllä kuvattuja tuki-intensiteettejä voidaan korottaa 5 prosenttiyksikköä. Pienten yritysten investointien osalta tuki-intensiteettejä voidaan korottaa edelleen 20 prosenttiyksikköä, ja keskisuurten yritysten investointien osalta tuki-intensiteettejä voidaan korottaa 10 prosenttiyksikköä.

Tuensaajan on sitouduttava säilyttämään investoinnit kyseisellä alueella vähintään viiden vuoden ajan (pk-yritysten osalta kolmen vuoden ajan) investoinnin loppuun saattamisen jälkeen. Tukiviranomaisen on ennen tuen myöntämistä varmistettava, että riski tuotannollisen investoinnin siirtymisestä ETA-alueen ulkopuolelle on konkreettista, jos tukea ei annettaisi. Tukea ei voida myöntää tuotantotoiminnan siirtämiseen jäsenvaltioiden välillä, eikä sitä voida myöntää vaikeuksissa oleville yrityksille. Jäsenvaltiot voivat asettaa tuen myöntämisen edellytykseksi myös ympäristönsuojeluun liittyviä vaatimuksia tai asiaan liittyviä sosiaaliseen suojeluun ja työehtoihin liittyviä vaatimuksia. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava 60 päivän kuluessa tuen myöntämisestä komissiolle tuen myöntämispäivä, tuen määrä, tukikelpoiset kustannukset, tuensaajan henkilöllisyys sekä tuettavan investoinnin tyyppi ja sijainti.

Edellä esitetyn lisäksi komissio voi poikkeuksellisesti ja yksittäisten ilmoitusten perusteella hyväksyä edellä määriteltyihin, nettonollatalouteen siirtymisen kannalta tarvittavien laitteiden tuottamiseen korotetun tukimäärän, joka voi olla enintään samansuuruisen investointiin käytettävissä olevan tuen määrä kolmannessa maassa sijaitsevalla lainkäyttöalueella kriisi- ja siirtymäpuitteissa tarkemmin määrättyjen edellytysten täyttyessä.

Jakson 2.8 mukainen tuki voi kasautua minkä tahansa muun valtiontuen kanssa, joka liittyy samoihin, osittain tai kokonaan päällekkäisiin tukikelpoisiin kustannuksiin, ainoastaan silloin kun tällainen kasautuminen ei johda minkään sovellettavien sääntöjen mukaisen korkeimman tuki-intensiteetin tai tuen enimmäismäärän ylittymiseen. Tuen kokonaismäärä ei saa missään olosuhteissa olla yli 100 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista.

3 Tavoitteet

Hallituksen kevään 2024 kehysriihen kasvupaketin osana päätetyn verohyvityksen tavoitteena on kehysriihikirjauksen mukaisesti saada sähköä hyödyntäviä mittaluokaltaan suuria teollisia investointeja liikkeelle ja samalla tukea puhtaan siirtymän teollisuuden ekosysteemin rakentumista Suomeen. Kehysriihikirjauksen mukaisesti tavoitteena on lisäksi, että verohyvitysmalli toteutetaan julkisen talouden kestävyys turvaten.

Yleisemmin hallituksen päättämällä kasvutoimilla pyritään kääntämään heikentynyttä kasvu- ja investointinäkyvää. Pidemmällä aikavälillä tavoitteena on, että tarvetta suorille sopeutustoimille voidaan vähentää. Verohyvityksen tavoitteena on toimia osana tätä kokonaisuutta ja kannustaa toimijoita toteuttamaan mittaluokaltaan suuria puhtaan siirtymän kannalta tärkeitä hankkeita Suomessa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Yleistä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uudesta puhtaan siirtymän investointien verokannustimesta. Malliltaan verokannustin olisi verohyvitysmuotoinen, eli yhtiö saisi vähentää osan tekemänsä investoinnin kustannuksista yhtiön verotettavan tulon perusteella laskettavasta yhteisöverosta. Hyvityksestä käytettäisiin ehdotuksessa termiä investointihyvitys, sillä kyseessä on investointikustannuksiin perustuva verohyvitys. Investointihyvitys olisi osa yhteisöveron laskentaperustetta tarkoittaen, että se vähännettäisiin yhtiön verotettavan tulon perusteella lasketusta yhteisöveron määrästä ennen maksuunpantavan yhteisöveron määrittämistä. Se olisi siis luonteeltaan saman tyyppinen vähennys kuin esimerkiksi henkilöverotuksessa sovellettava kotitalousvähennys. Investointihyvitys olisi sinänsä käytettävissä yhtiön verotettavaa tuloa vastaan tulolähteestä riippumatta vaikkakin on oletettavaa, että hyvitykseen oikeutetuilla yhtiöillä on lähinnä elinkeinotoiminnan tulolähteen tuloa. Koska kyseessä olisi verosta tehtävä vähennys, vähennys tehtäisiin vasta aikaisempien verovuosien tappioiden vähentämisen jälkeen.

Ehdotettu investointihyvitys on valtiontukioikeudellisesti Euroopan komissiolle notifioitava ja komission etukäteisvalvonnan alainen tuki. Sääntelyn voimaantulo edellyttää, että komissio hyväksyy investointihyvityksen sisämarkkinoille sopivaksi valtiontueksi. Suomi on tehnyt investointihyvitystä (valtiontukiohjelmaa) koskevan ennakoilmoituksen Euroopan komissiolle (komission asianumero SA.114934) 5.7.2024. Investointihyvitys on vielä ennen sen voimaan saattamista toimitettava komissiolle lopullista valtiontukikäsittelyä varten. Lain voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella sen jälkeen, kun komissio on hyväksynyt ehdotetun valtiontuen.

4.1.2 Investointihyvityksen peruste ja määrä

Investointihyvitykseen olisi oikeutettu yhtiö, joka toteuttaa Suomessa ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävän investoinnin. Kriisi- ja siirtymäpuitteissa on kolme eri jaksoa, joita voidaan pitää relevantteina ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointihankkeiden tukemisen kannalta eli jaksot 2.5.1, 2.6 ja 2.8. Jaksojen mukaisesti voi tukea seuraavaa toimintaa:

— Jakso 2.5.1: Uusiutuvan energian tuotanto (ml. vety ja vetypolttoaineet); sähkön ja lämmön varastointi; sekä uusiutuvan vedyn, biopolttoaineiden, bionesteiden, biokaasun (myös biometaanin) ja biomassapolttoaineiden varastointi.

— Jakso 2.6: Teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistäminen ja energiatehokkuustoimenpiteet.

— Jakso 2.8: Nettonollatalouteen siirtymisen kannalta olennaisten laitteistojen, keskeisten komponenttien sekä näihin liittyvien kriittisten raaka-aineiden tuotanto.

Ehdotetaan, että edellä mainitut jaksot otetaan käyttöön mahdollisimman laajasti. Koska investointihyvityksen tarkoituksena on kuitenkin erityisesti saada liikkeelle sähköä käyttäviä eikä niinkään sähköä tuottavia puhdasta siirtymää tukevia investointeja, rajattaisiin sähkön tuotantoinvestoinnit hyvityksen soveltamisalan ulkopuolelle. Rajausta tukisi myös kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksoon 2.5.1 sisältyvä ehto (kriisi- ja siirtymäpuitteiden 77 kohdan f ja g alakohdat), jonka mukaan tukea aurinkosähkölle, maatuulivoimalle ja merituulivoimalle sekä vesivoimalaitoksille voidaan myöntää ainoastaan tarjouskilpailumenettelyssä, ellei kyseessä ole pienten hankkeiden tukeminen ja erityiskohtainen tuki hanketta kohti on enintään 30 miljoonaa euroa. Tarjouskilpailumenettelyn yhdistäminen investointihyvityksen kaltaiseen tukeen olisi käytännössä teknisesti erittäin monimutkaista ottaen myös huomioon jakson 2.5.1 voimassaolo vain vuoden 2025 loppuun.

Toinen ehdotettu yksittäinen rajausta liittyy jaksoon 2.6 Kriisi- ja siirtymäpuitteet mahdollistavat myös verkkosähköllä (ml. osin ydinvoimalla) tuotettua vetyä hyödyntävien teollisten tuotantoprosessien vähähiilistämisinvestointien tukemisen. Tätä koskevat valtiontukiehdot ovat kuitenkin erittäin yksityiskohtaiset ja käytännön soveltamisessa erittäin raskaat. Lisäksi suuri riski liittyy komission valtiontukihyväksynnän keston pitenemiseen koko tukiohjelman osalta, mikäli myös verkkosähköllä tuotettua vetyä käyttävät teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämishankkeet pidetään soveltamisalan piirissä. Komissio on lisäksi investointihyvitystä koskevassa esinotifikaatioprosessissa samoin kuin samanaikaisesti valmisteilla olevaa avustusmuotoista ohjelmaa koskevissa valtiontukikeskusteluissa vahvasti suosittanut verkkosähköllä tuotetun vedyn sulkemista tukiohjelmien ulkopuolelle. Teollisuuden olemassa olevien tuotantoprosessien vähähiilistämisen osalta on tästä syystä tarkoituksenmukaista rajata verkkosähköllä tuotettua vetyä käyttävät hankkeet investointihyvityksen ulkopuolelle, jotta investointihyvitysohjelman tehokas ja oikea-aikainen toimeenpano ei vaarannu.

Kriisi- ja siirtymäpuitteet sisältävät paljon yksityiskohtaisia ja teknisiä vaatimuksia erityyppisten investointihankkeiden tukikelpoisuuden edellytyksiksi. Näitä edellytyksiä on kuvattu edellä nykytilan kuvauksessa. Tuettavien hankkeiden osalta investointihyvityksen myöntämiskriteerit määräytyvät pitkälti kriisi- ja siirtymäpuitteiden vaatimusten mukaisesti.

Investointihyvityksen soveltamisalaan kuuluisivat kehysriihessä linjatun mukaisesti vain suuret investoinnit. Verotukselta vaadittavan tarkkarajaisuuden vaatimuksen vuoksi olisi perusteltua, että suuri investointi määritettäisiin säätämällä euromääräisestä soveltamiskynnyksestä eikä

laadullisin kriteerein. Soveltamiskynnykseksi asetettaisiin 50 miljoonaa euroa ja sitä tarkasteltaisiin investointikohtaisesti. Suuren investoinnin määrittelemisen laadullisten kriteerien kautta olisi hallinnollisesti erittäin raskas vaihtoehto ja johtaisi herkästi vaikeisiin tulkintakysymyksiin ja oikeusriitoihin, mikä olisi haastavaa erityisesti investointihyvityksen lyhyt voimassaoloaika huomioiden. Investointien suuruuden perusteella tehtävä rajausta lieventää myös hyvityksen vaikutuksia verotuottoon sekä vähentää tukiviranomaisen hallinnollista taakkaa rajoittamalla hyvityksen piiriin tulevien hankkeiden lukumäärää. Investointihyvityksessä riittävän korkea soveltamiskynnys on tärkeä, koska saadun investointihyvitysohjelman kokonaismäärälle ei asetettaisi vastaavalla tavalla ylärajaa kuin suoralle tukiohjelmalle, vaan hyvitys myönnettäisiin kaikille kriteerit täyttävälle yhtiöille. Voidaan lisäksi arvioida, että erityisesti kansainväliset investointihankkeet, joihin valtiontukikilpailu kohdistuu ja joihin kriisi- ja siirtymäpuitteillakin on yritetty vastata, ovat suuria.

Investointihyvityksen määräksi ehdotetaan 20 prosenttia hyvityksen perusteeksi hyväksyttävistä investointikustannuksista, enimmillään kuitenkin 150 miljoonaa euroa. Täyden investointihyvityksen määrän saisi siten 750 miljoonan euron investointikustannuksilla. Ehdotetut rajat perustuisivat kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.8 verotuksen kautta myönnettävän tuen enimmäismääriin. Siten kansallisesti investointihyvityksen määrä olisi yhtenäinen investoinnin tyypistä riippumatta eikä jaksojen 2.5.1 ja 2.6 mahdollistamia korkeampia tuki-intensiteettejä sovellettaisi. Vastaavasti ei otettaisi käyttöön jaksojen 2.5.1 ja 2.8 korkeampia tuki-intensiteettejä pk-yrityksille ja jakson 2.8 korkeampia tukimääriä tietyille aluetukialueille tehtäville investoinneille. Yhdenmukaiset rajat kaikille investointityypeille yksinkertaistaisivat ja yhdenmukaistaisivat järjestelmää ja olisivat linjassa kasvupaketin kirjauksen kanssa. Erityisesti jakson 2.5.1 mukaisten investointien osalta kriisi- ja siirtymäpuitteiden korkeiden maksimirajojen soveltaminen saattaisi kasvattaa hyvityksen aiheuttamia verotuottojen menetyksiä merkittävästi.

Ehdotettu 150 miljoonan investointihyvityksen enimmäismäärä olisi yhtiökohtainen eli tilanteessa, jossa yhtiö toteuttaisi useamman investointihyvityksen soveltamisalaan kuuluvan investoinnin, voisi se saada hyvitystä kaikkiin hankkeisiin yhteensä enimmillään 150 miljoonaa euroa. Jos yhtiö kuuluisi konserniin, laskettaisiin hyvityksen enimmäismäärä konsernikohtaisesti johtuen valtiontukioikeudellisista vaatimuksista.

4.1.3 Hyvityksen myöntämismenettely

Kriisi- ja siirtymäpuitteissa on eroja eri jaksojen välillä sen suhteen, milloin tuettavaa investointihanketta koskevat työt voidaan aloittaa. Jakso 2.8 edellyttää, että tukea on haettava ennen kuin hanketta koskevat työt aloitetaan. Jaksot 2.5.1 ja 2.6 puolestaan mahdollistaisivat tuen myöntämisen investointeihin, joiden osalta työt on aloitettu 9.3.2023 tai sen jälkeen. Valtiontukioikeuden yleinen lähtökohta on, että tuella on oltava kannustava vaikutus. Kannustava vaikutus toteutuu parhaiten, jos tukea ei voi saada jo käynnistetyille hankkeille. Lisäksi on huomioitava, että kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksoissa 2.5.1 ja 2.6 yhtenä vaatimuksena on, että tuen on kannustettava tuensaajaa tekemään investointi, jota se ei toteuttaisi lainkaan tai toteuttaisi rajoitetusti tai eri tavalla ilman tukea. Tämän vuoksi ehdotetaan, että investointihyvitystä myönnettäisiin kaikkien jaksojen osalta vain uusille hankkeille eli sellaisille, joiden työt aloitetaan investointihyvityksen hakemisen jälkeen. Siten ei otettaisi käyttöön kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaista mahdollisuutta myöntää tukea jaksojen 2.5.1 ja 2.6 osalta 9.3.2023 jälkeen käynnistetyille hankkeille.

Kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaan jaksojen 2.5.1, 2.6 ja 2.8 mukainen investointituki olisi myönnettävä 31.12.2025 mennessä. Tämän vuoksi investointihyvitystä olisi haettava ja päätös

hyvityksen myöntämisestä olisi tehtävä etukäteen jo ennen varsinaista hyvityksen käyttämistä ja erillään normaalista yhteisöveromenettelystä. Investointihyvitys poikkeaa siten menettelyllisesti verotuksen kautta annettavista tuista (kuten T&K-lisävähennys ja korotetut poistot), joiden käyttöä vaaditaan tyypillisesti veroilmoituksella.

Kriisi- ja siirtymäpuitteista johtuvat investointihyvityksen myöntämisen kriteerit koostuvat osittain hyvin teknisistä investoinnin ilmastovaikutuksia koskevista kysymyksistä. Investointihyvityksen myöntämistä varten on syytä perustaa menettely, jossa mainittuja kriteereitä arvioi ensisijaisesti kyseisiä asioita arvioimaan kykenevä asiantuntijaorganisaatio. Vastaavin kriteerein myönnettäviä suoria tukia arvioisi Innovaatiorahoituskeskus Business Finland (*Rahoituskeskus*). Näin ollen ehdotetaan, että Rahoituskeskus olisi investointihyvityksen myöntävä viranomainen.

Hyvitystä haettaisiin Rahoituskeskukselta kirjallisella hakemuksella. Rahoituskeskus käsittelee hakemukset ja tekisi hyvityksen myöntämistä koskevat päätökset vuoden 2025 loppuun mennessä. Rahoituskeskus pyrkisi avaamaan hakumenettelyn mahdollisimman pian hallituksen esityksen antamisen jälkeen. Tätä hallituksen esitystä annettaessa keskustelut komission kanssa valtiontuen hyväksyttävyydestä ovat vielä kesken. On mahdollista, että keskustelujen seurauksena komissio edellyttää vielä muutoksia investointihyvitystä koskevaan lakiin. Näillä muutoksilla voi olla vaikutuksia myös tuen myöntämisen edellytyksiin.

4.1.4 Hyvityksen käyttö

Investointihyvityksen käyttöön liittyvät yksityiskohdat voidaan pitkälti määrittää kansallisesti, sillä kriisi- ja siirtymäpuitteissa ei hyvityksen käytölle aseteta vastaavia yksityiskohtaisia reunaehtoja, joita kriisi- ja siirtymäpuitteet asettavat tuen myöntämiselle. Investointihyvityksen käyttöön liittyvät reunaehdot on kehysriihikirjauksen mukaisesti pyritty muotoilemaan siten, että investointihyvitys ei vaarantaisi julkisen talouden kestävyyttä. Investointihyvitys olisi käytettävissä investoinnin tehneelle yhtiölle määrättävästä yhteisöverosta, joten se kohdistuisi lähtökohtaisesti vain voitolliseen toimintaan. Konserneissa yhtiöiden verotettavaa tulosta voidaan lisäksi lähtökohtaisesti tasata konserniavustuksin, minkä vuoksi investointihyvitystä voitaisiin hyödyntää konserniavustusjärjestelmän sallimissa rajoissa myös muiden konserniyhtiöiden voittoa vastaan.

Kehysriihikirjauksen mukaisesti investointihyvitystä voisi käyttää ensimmäisen kerran sinä vuonna, kun investointi valmistuu, kuitenkin aikaisintaan vuonna 2028 alkavana verovuotena. Lisäksi investointihyvityksen käyttöä säädeltäisiin siten, että hyvitystä saisi käyttää verovuodessa enintään 10 prosenttia hyvityksen kokonaismäärästä. Investointihyvitys olisi käytettävissä yhteensä 20 vuotta. Ehdotettu 20 vuoden määräaika investointihyvityksen käytölle laskettaisiin investoinnin valmistumisajankohdasta riippumatta ensimmäisestä vuonna 2028 alkavasta verovuodesta. Tämä turvaisi julkisen talouden kestävyyttä, sillä hyvityksen käyttö jaksottuisi useammalle vuodelle sekä olisi ajallisesti rajoitettu. Lisäksi 20 vuoden aikarajan kytkeminen vuoteen 2028 investoinnin valmistumisvuoden sijaan kannustaisi saattamaan investoinnit valmiiksi kohtuullisessa ajassa, sillä valmistumisen viivästyminen voisi johtaa investointihyvityksen käyttöajan lyhentymiseen.

Investointihyvityksen käyttöä vaadittaisiin vuosittain yhtiön veroilmoituksen antamisen yhteydessä tai myöhemmin verotuksen normaalien oikaisuaikojen puitteissa ja sen käyttöä valvoisi Verohallinto. Verohallinto ei valvoisi toiminnassaan niitä seikkoja, joista Rahoituskeskus vastaa. Siten Verohallinto ei esimerkiksi tarkastaisi sitä, onko tukea myönnetty oikein perustein, täytyvätkö jonkin yrityksen osalta investointihyvityksen edellytykset myöhemmin vuosina tai tulisiko tukea periä takaisin. Nämä asiat olisivat Rahoituskeskuksen

toimivallan ja valvonnan piirissä. Mikäli Rahoituskeskus esimerkiksi katsoisi, että tukea tulee periä takaisin, tulisi tästä erillinen ilmoitus Verohallinnolle, joka perisi tuen takaisin verotuksen oikaisuin. Verohallinnon rooli investointihyvityksen toteutuksessa olisi siten erityisesti tekninen hyvityksen vähentämisestä (ikään kuin maksatuksesta) huolehtiminen verotuksen toimittamisen yhteydessä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen

Investointihyvitys vähennettäisiin verotuksen toimittamisen yhteydessä yhteisölle määrättävästä yhteisöverosta. Investointihyvityksellä olisi siten yhteisöveron tuottoa pienentävä vaikutus. Investointihyvitys muodostaisi uuden verotuen.

Arvio hyvityksen vaikutuksesta yhteisöveron tuottoon perustuu pääosin valtiovarainministeriön työ- ja elinkeinoministeriöstä saamiin tietoihin hyvityksen piiriin todennäköisesti tai mahdollisesti soveltuvista investointiaikeista. Arvion laatimisessa on lisäksi käytetty Elinkeinoelämän keskusliiton vihreiden investointien dataikkunan tietoja¹⁹. Tiedot investoinneista ovat väistämättä suuntaa antavia, koska hankkeiden tietoihin, aikatauluihin ja toteutuvuuksiin liittyy useita epävarmuuksia.

Investointihyvityksen piiriin arvioidaan soveltuvan noin 15–30 tiedossa olevaa vähintään 50 miljoonan euron suuruista investointihanketta. Mikäli kaikki näistä hankkeista saisivat investointihyvityksen käyttöönsä, hyvityksen yhteismäärä – ja siis sen yhteisöverokertymää pienentävä määrä – voisi näiden tietojen valossa olla yhteensä noin 0,9–2,3 miljardia euroa. Summa jakautuisi verotuottomenetyksinä usean vuoden ajanjaksolle.

Edellä mainituista hankkeista 10–20 kappaletta on arvioitu kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.5.1 mukaisiksi ja näiden osuus edellä arvioidusta hyvityksen kokonaismäärästä olisi noin 200–1 000 miljoonaa euroa. Vähintään 50 miljoonan euron suuruisia jakson 2.6 mukaisia hankkeita voi olla yksittäisiä ja näiden osuuden hyvityksen kokonaismäärästä arvioidaan olevan muihin jaksoihin verrattuna pieni. Hankkeista noin 5–15 kappaletta on arvioitu jakson 2.8 mukaisiksi ja näiden osuus hyvityksen kokonaismäärästä olisi noin 0,6–1,3 miljardia euroa.

Investointihyvitystä saisi käyttää verotuksessa alkaen vuodesta 2028 ja hyvityksen vuosittainen enimmäismäärä on kymmenesosa saadun hyvityksen kokonaismäärästä. Siten verotuksessa hyväksi luettavan hyvityksen kokonaismäärä voisi tässä esitetyllä rajauksilla ja oletuksilla olla korkeintaan 90–230 miljoonaa euroa vuodessa verovuodesta 2028 lähtien kunnes hyvitykset on kokonaisuudessaan käytetty.

Edellä on pyritty arvioimaan hankkeita, joiden toteutuminen arvioidaan mahdolliseksi investointihyvityksen saamisen kannalta. Verohyvityksen luonteesta johtuen hyvityksen kokonaismäärää tai hyvitystä saavien hankkeiden lukumäärää ei etukäteen rajoiteta. Tästä syystä vaikutukset verotuottoon voivat olla myös edellä esitettyä suuremmat. On mahdollista, että investointihyvityksen tulisi saamaan jotkin sellaisetkin hankkeet, jotka eivät sisälly yllä oleviin arvioihin. Mikäli arviossa huomioitaisiin myös epätodennäköisemmin hyvityksen piiriin tulevaisuuteen arvioituja hankkeita, arvio investointihyvityksen kokonaismäärästä voisi nousta enimmillään 3,2 miljardiin euroon. Lisäksi voi olla hankkeita, jotka aikaistuvat investointihyvityksen vuoksi, vaikka ne eivät nyt ole mukana vaikutusarviossa. Jokin hanke voi

¹⁹ <https://ek.fi/tutkittua-tietoa/vihreat-investoinnit/>.

lisäksi olla kooltaan arvioitua suurempi tai jokin hanke voi ylittää 50 miljoonan euron kynnysarvon, vaikka se nyt ei olisikaan mukana vaikutusarviolaskelmassa. Nämä tekijät voivat kasvattaa edellä arvioitua verotuottojen menetystä.

Edellä esitetyt arviot investointien kokonaismäärästä ja verotuottojen menetyksestä voivat myös olla yläarvioita useista syistä. Investointihankkeiden tyypilliset aikajänteet ja esimerkiksi rahoitukseen tai luvitukseen liittyvät epävarmuudet huomioon ottaen on arvioitavissa, että kaikki edellä huomioiduista hankkeista eivät toteudu, tai eivät toteudu sellaisella aikataululla, että ne voisivat saada investointihyvityksen käyttöönsä. On mahdollista, että vain osa hankkeiden ilmoitetusta arvosta on investointihyvitykseen oikeuttavaa. Hankkeiden mahdollisesti saama suora tuki sekä suurten konsernien vähimmäisvero voivat vähentää investointihyvityksen verotuottoja pienentävää vaikutusta. Näitä tekijöitä ei ole huomioitu yllä esitetyissä arvioissa. Jotta investointihyvitys tulisi hyödynnettäväksi verotuksessa, yhtiön, jolle investointihyvitys on myönnetty, tulee tehdä verotettavaa voittoa. On mahdollista, että kaikki hankkeet eivät johda voitolliseen toimintaan investointihyvityksen käyttöaikana.

4.2.2 Vaikutukset yrityksiin

Investointihyvitys kohdentuisi sellaisiin yrityksiin tai konserneihin, jotka aikovat tehdä hyvitykseen oikeuttavia investointeja. Koska hyvitykseen oikeuttavat investoinnit on rajattu tarkasti, hyvitys kohdentuisi käytännössä suppeaan joukkoon yrityksiä. Edellä on arvioitu, että hyvityksen piiriin voisi soveltua noin 15–30 tiedossa olevaa investointihanketta.

Kriisi- ja siirtymäpuitteiden asettamat edellytykset investointitukien hyväksyttävyydelle ovat paikoittain hyvin yksityiskohtaisia ja teknisiä ja tästä syystä myös ehdotetun investointihyvityksen saamisen edellytykset ovat osittain hyvin yksityiskohtaisia ja teknisiä. Yhtiön on investointihyvitystä hakiessaan osoitettava, että sen investointihanke täyttää nämä yksityiskohtaiset ja tekniset edellytykset. Investointihyvitykseen oikeutetuille yhtiöille syntyy siten hallinnollista taakkaa investointihyvityksen hakemisesta ja siihen liittyvistä selvityksistä sekä myös tuen myöntämisen jälkeen tapahtuvasta hankkeiden seurantaan liittyvästä raportoinnista. Ottaen kuitenkin huomioon mahdollisesti saatavan tuen mittava määrä ja laatu ylimääräisenä yrityksille myönnettävänä valtiontukena, aiheutuvia hallinnollisia velvoitteita ei voida pitää missään määrin kohtuuttomina, vaan välttämättöminä sen varmistamiseksi, että valtiontuen myöntämisen perusteet ovat kiistatta olemassa.

4.2.3 Vaikutukset investointeihin

Hallituksen kevään 2024 kehysriihikirjauksen mukaisesti hyvityksen tavoitteena on saada sähköä hyödyntäviä mittaluokaltaan suuria teollisia investointeja liikkeelle ja samalla tukea puhtaan siirtymän teollisuuden ekosysteemin rakentumista Suomeen. Yleisemmin hallituksen päättämällä kasvutoimilla pyritään kääntämään heikentynyttä kasvu- ja investointinäköymää. Pidemmällä aikavälillä tavoitteena on, että tarvetta suorille sopeutustoimille voidaan vähentää. Investointihyvityksen tavoitteena on toimia osana tätä kokonaisuutta ja kannustaa toimijoita toteuttamaan mittaluokaltaan suuria, strategisesti merkittäviä investointihankkeita Suomessa.

Hyvityksellä voisi olla myönteisiä välillisiä vaikutuksia investointeihin. Pienentämällä investoivan yrityksen maksettavaksi tulevaa yhteisöveroa investointihyvitys kannustaa sijoittamaan Suomeen, lisäämään tai aikaistamaan suuria kooltaan yli 50 miljoonan euron puhtaan siirtymän investointeja Suomessa. Hyvityksen vaikutusta investointien määrän lisääntymiseen ei kuitenkaan voida täsmällisesti arvioida. Investointihyvitys muodostaisi tällaisen investoinnin rahoituksesta vain osan, maksimissaan 20 prosenttia investoinnin kokonaismäärästä, ja tämä summa tulisi hyödynnettäväksi verotuksessa viipeellä. Tästä syystä

on mahdollista, että hyvitys ei olisi ratkaisevassa osassa kaikkien hyvitystä saavien investointihankkeiden käynnistymisessä tai aikaistumisessa ja, että hyvitystä saataisiin myös sellaisiin hankkeisiin, jotka käynnistyisivät ilmeikkin hyvitystä. On myös huomattava, että verohyvitys voi kohdistua myös yrityksen muusta toiminnasta kuin investoinnista aiheutuneeseen voittoon, mikä pienentää hyvityksen kannustavaa vaikutusta.

Investointihyvityksen myöntämiseen liittyvän ajallisen takarajan vuoksi voidaan olettaa, että hankkeet, joille hyvitystä haetaan, ovat hallituksen esitystä annettaessa pääosin vähintään selvitys- tai suunnitteluvaiheessa. Investointihyvitys myönnettäisiin kuitenkin vain sellaisille hankkeille, joiden osalta työt aloitetaan hyvityksen hakemisen jälkeen.

Investointihyvityksen saamisen edellytyksenä olisi jaksojen 2.5.1 ja 2.6 osalta nimenomaisesti se, että hyvitys kannustaa yhtiötä tekemään investoinnin, jota se ei toteuttaisi lainkaan tai jonka se toteuttaisi rajoitetusti tai eri tavalla ilman hyvitystä. Yhtiön tulisi investointihyvitystä hakiessaan esittää perustelu siitä, miten hyvitys on kannustanut sitä investoinnin tekemiseen tai toteutustavan laajentamiseen tai muuttamiseen.

Investointihyvitys sisältää elementtejä, jotka kannustavat investointien nopeaan valmistumiseen ja toiminnan kääntämiseen voitolliseksi. Jaksojen 2.5.1 ja 2.6 osalta investoinnilla rahoitettava laitos tai laitteisto tulisi olla valmis ja toiminnassa 36 kuukauden kuluttua tuen myöntämisestä. Jos investointi ei valmistuisi tässä aikataulussa, pienenesi yhtiön käytössä oleva investointihyvityksen kokonaismäärä. Koska kaikkien jaksojen osalta investointihyvityksen käyttö jakautuisi vähintään kymmenen vuoden ajanjaksolle ja se tulisi käyttää viimeistään vuonna 2047 alkavana verovuotena, hyvityksen saaneella yhtiöllä on kannustin kääntää toiminta mahdollisimman pian verotettavaa voittoa tuottavaksi toiminnaksi.

4.2.4 Vaikutukset ilmastoon ja ympäristöön

Valmisteltavan investointihyvityksen tavoitteena on saada sähköä hyödyntäviä mittaluokaltaan suuria teollisia investointeja liikkeelle ja samalla tukea puhtaan siirtymän teollisuuden ekosysteemin rakentumista Suomeen.

Investointihyvityksen taustalla olevien komission kriisi- ja siirtymäpuitteiden eräänä tavoitteena on edistää ilmastoneutraaliin talouteen siirtymistä keskeisillä aloilla komission vihreän kehityksen ohjelman teollisuussuunnitelman mukaisesti.

Investointihyvitys sisältää useita edellytyksiä, joilla pyritään varmistamaan, että hyvitystä saavien investointien vaikutukset ovat joko ympäristön ja ilmaston kannalta myönteisiä tai ne eivät ole merkittävästi haitallisia.

Investointihyvitykseen oikeuttavan uusiutuvan energian tuotannon tai energian varastoinnin investoinnin osalta yhtiön on osoitettava, että investointihankkeen toteutuksessa noudatetaan ”ei merkittävää haittaa” -periaatetta (DNSH-periaate). Tällöin hanke ei saisi aiheuttaa merkittävää haittaa ilmastomuutoksen hillinnälle, ilmastomuutokseen sopeutumiselle, vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestäväälle käytölle ja suojelulle, kiertotalouteen siirtymiselle, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiselle ja vähentämiselle eikä biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelulle ja ennallistamiselle.

Kun investointi koskee uusiutuvan vedyn tuotantoa tai uusiutuvasta vedystä tuotettujen polttoaineiden tuotantoa, yhtiön on osoitettava, että vety ja vedystä tuotetut polttoaineet tuotetaan uusiutuvista energialähteistä. Kun investointi koskee biopolttoaineiden, bionesteiden, biokaasun, biometaanin tai biomassapolttoaineiden tuotantoa, yhtiön on osoitettava, että

tuotetut polttoaineet ovat kestävyyskriteerien ja kasvihuonekaasupäästöjen vähennyskriteerien mukaisia.

Investointihyvitykseen oikeuttavan vähähiilistämisen tai energiatehokkuustoimenpiteiden investoinnin vaatimuksena on se, että joko yhtiön suorat kasvihuonekaasupäästöt fossiilisia polttoaineita energialähteenä tai raaka-aineena käyttävästä teollisuuslaitoksesta vähenevät vähintään 40 prosenttia tai teollisuuslaitoksen energiankulutus vähenee tuetun toiminnan osalta vähintään 20 prosenttia verrattuna tukea edeltäneeseen tilanteeseen. Koska tavoitteena on vähähiilistäminen tai energiatehokkuuden lisääminen, hyvitys ei saisi kohdistua yhtiön kokonaistuotantokapasiteetin lisäämiseen (pois luettuna teknisistä syistä välttämätön enintään kahden prosentin lisäys). Tämän lisäksi asetetaan erityisiä edellytyksiä uusiutuvan vedyn käytölle, uusiutuvasta vedystä tuotettujen polttoaineiden käytölle sekä sähköstä tuotetun vedyn käytölle. Päästökauppajärjestelmän piiriin kuuluvaan toimintaan liittyvien vähähiilistämisen tai energiatehokkuuden lisäämisen investointien osalta kasvihuonekaasupäästöjen on vähennyttävä komission vahvistamia ilmaisjaon viitearvoja pienemmiksi.

Koska ei ole pystytty arvioimaan, mikä osuus investointihyvitystä saaneista investoinneista olisi toteutettu Suomessa ilmankin hyvitystä tai missä määrin hyvitys mahdollisesti vaikuttaa investointihankkeiden ajoitukseen, ei myöskään ole mahdollista täsmällisesti arvioida hyvityksen vaikutuksia Suomen päästötavoitteisiin, ympäristöön tai ilmastoon.

Niiltä osin kuin investointihyvitys kannustaa lisäämään tai aikaistamaan investointeja, jotka korvaavat Suomessa kasvihuonepäästöjä aiheuttavaa tuotantoa, muutoksella voidaan arvioida olevan Suomen laskennallisia nettopäästöjä alentava vaikutus. Joiltakin osin, esimerkiksi kannustaessaan uusien laitteistojen, komponenttien tai raaka-aineiden tuotannon lisääntymiseen, muutos voisi myös lisätä kasvihuonepäästöjä.

Muutoksen vaikutuksen globaaleihin kasvihuonepäästöihin arvioidaan jäävän mahdollista Suomen laskennallisia kasvihuonepäästöjä vähentävää vaikutusta pienemmäksi. Niiltä osin kuin hyvitys vaikuttaa investoinnin sijoittumiseen Suomeen jonkin muun maan sijaan, ehdotuksella ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta globaaleihin päästöihin. Hyvityksen vaikutus kohdistuisi pääosin päästökaupasektorille, jossa päästöoikeuksien määrä ei välttämättä vähentyisi toimenpiteen johdosta lainkaan.

Ehdotuksella voi olla välillisiä ympäristövaikutuksia Suomessa siltä osin kuin ehdotus kannustaa uuden tuotantokapasiteetin lisäämiseen tai laitteistojen, komponenttien tai raaka-aineiden tuotannon lisääntymiseen.

Niiltä osin kuin hyvitys vaikuttaa investoinnin sijoittumiseen Suomeen jonkin muun maan sijaan, ympäristövaikutukset arvioidaan globaalilla tasolla pieniksi.

4.2.5 Vaikutukset viranomaisen toimintaan

Vaikutukset Innovaatiokeskus Business Finlandin toimintaan

Kyseessä on Rahoituskeskukselle uusi viranomaistehtävä. Rahoituskeskus käynnistäisi tukiohjelmahaun, käsitelisi verohyvityshakemukset, päättäisi hyvityksen myöntämisestä sekä vastaisi investointihankkeiden seurannasta ja hyvityksen myöntämiseen ja hankkeiden seurantaan liittyvistä muista tehtävistä.

Investointihyvityksen täytäntöönpanoon Rahoituskeskuksessa arvioidaan sitoutuvan määräaikaaisesti henkilöresursseja yhteensä 8,5 henkilötyövuotta vuosien 2025–2028 aikana sekä tietojärjestelmän muutoksiin 75 000 euroa. Tietojärjestelmämuutoksen kustannukset ja tarvittavat henkilöresurssit toteutetaan sisäisin järjestelyin olemassa olevista resursseista.

Vaikutukset Verohallinnon toimintaan

Muutosehdotuksella arvioidaan olevan vähäisiä vaikutuksia Verohallinnon toimintoihin, kuten lomakkeisiin ja tietojärjestelmiin. Verohallinnon arvion mukaan tietojärjestelmien muutosten aiheuttamat kertaluontoiset kustannukset olisivat noin 100 000 euroa. Tietojärjestelmien muutuskustannukset katetaan olemassa olevista resursseista.

4.2.6 Investointihyvityksen suhde minimiverosääntelyyn

Kansainvälinen minimivero voi vaikuttaa verotuksen kautta annettavien tukien, kuten ehdotetun investointihyvityksen vaikuttavuuteen. Ottaen huomioon, että ehdotettu hyvitys koskisi suuria, yli 50 miljoonan euron investointeja, voidaan arvioida, että investointihyvitystä hyödynnettäisiin usein sellaisissa konserneissa, jotka ovat minimiverosääntelyssä tarkoitettuja suuria konserneja ja täten minimiverosääntelyn piirissä.

Ehdotettu hyvitys voi aiheuttaa suurille konserneille velvollisuuden maksaa täydennysveroa, jos konsernin minimiverosääntelyn mukaisesti laskettu efektiivinen veroaste Suomessa laskisi investointihyvityksen vuoksi alle 15 prosenttiin. Koska nyt ehdotettu investointien verohyvitys ei olisi käteispalautukseen oikeuttava, vaan se vähennettäisiin yhtiölle tulevaisuudessa maksuun tulevista yhteisöveroista, käsiteltäisiin hyvitystä minimiverolaskennassa veron vähennyksenä. Investointihyvitys voisi siten pienentää jyrkästikin hyvitystä käyttävän yhtiön efektiivistä veroastetta. Se kuinka investointihyvitys vaikuttaisi konsernin efektiiviseen veroasteeseen Suomessa, voi kuitenkin vaihdella konsernien välillä. Koska tosiasiallista verotasoa tarkastellaan valtiokohtaisesti, voi hyvityksen vaikutus minimiverolaskennassa riippua myös siitä, onko konsernilla muuta toimintaa Suomessa. Tällaiseen muuhun toimintaan kohdistuva yhteisöverokannan (20 prosenttia) suuruinen verorasitus osittain kompensoisi hyvityksen vaikutusta, jolloin kokonaisuutena tarkastellen efektiivinen veroaste ei välttämättä Suomessa poikkeaisi merkittävästi 15 prosentista alaspäin. Voidaan arvioida, että investointihyvityksen vaikutukset tosiasialliseen verotasoon Suomessa ovat suurempia sellaisissa konserneissa, joilla ei hyvitykseen oikeuttavan investoinnin lisäksi ole muita toimintoja Suomessa. Investointihyvityksen vaikutus tosiasialliseen verotasoon voi olla puolestaan lievempi sellaisissa konserneissa, joilla on Suomessa muuta voitollista toimintaa, josta konserni maksaa yhteisöveroa.

Investointihyvityksen vaikutusta velvollisuuteen maksaa minimiverosääntelyn mukaista täydennysveroa voi lieventää myös täydennysveron määrää laskettaessa tehtävä niin kutsuttu substanssiperusteinen vähennys. Substanssiperusteinen vähennys tehdään henkilöstömenojen ja aineellisen omaisuuden perusteella. Aineellisen omaisuuden osalta vähennys on 5 prosenttia huomioon otettavan aineellisen omaisuuden kirjanpitoarvosta. Huomioon otettavaa aineellista omaisuutta ovat muun muassa aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet. Koska investointihyvitys kohdistuu suuriin teollisiin investointeihin, voidaan arvioida, että merkittävä osa investointikustannuksista on sellaista aineellista omaisuutta, joka oikeuttaa minimiverojärjestelmässä substanssiperusteiseen vähennykseen. Jos hyvitykseen oikeutetulla konsernilla on lisäksi Suomessa muuta toimintaa, myös tähän toimintaan liittyvä aineellinen omaisuus ja henkilöstömenot voivat vähentää investointihyvityksestä aiheutuvaa täydennysveron määrää. Tästäkin syystä voidaan arvioida hyvityksen vaikutuksen

minimiverotukseen olevan vähäisempi sellaiselle konsernille, jolla on Suomessa myös muuta toimintaa, johon liittyy henkilöstömenoja ja aineellista omaisuutta.

4.2.7 Verotuottovaikutuksen kompensaatio

Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti kuntatalouteen vaikuttavat veroperustemuutokset kompensoitaisiin kunnille. Rahoituskeskus tekee investointihyvityksen myöntämistä koskevat päätökset vuoden 2025 loppuun mennessä, jolloin selviää myönnettyjen investointihyvitysten yhteenlaskettu enimmäismäärä. Investointihyvitysten teoreettinen enimmäisvaikutus yhteisöverotuottoon olisi siten laskettavissa vuonna 2026. Tosiasiallinen vaikutus yhteisöverotuottoon riippuu useista seikoista, kuten esimerkiksi siitä, valmistuvatko investoinnit ajoissa (myöhästymissanktiot) sekä siitä, milloin yritys tuottaa riittävästi veronalaista tuloa, josta määrättävästä verosta investointihyvityksen voi vähentää. Yhteisöverotuottovaikutuksia alkaa syntyä vuodesta 2028 alkaen, jolloin investointihyvitystä voi alkaa käyttää. Verotuottojen kompensaatista annettaisiin erillinen hallituksen esitys ennen investointihyvityksen käyttöajan alkamista, kun tiedot myönnettyjen investointihyvitysten määristä olisivat käytettävissä.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Valmistelun aikana on harkittu myös vaihtoehtoisia keinoja esitetyille sääntelylle sekä arvioitu niitä etenkin esitettyjen tavoitteiden toteuttamisen näkökulmasta. Ehdotuksen tavoitteena on kannustaa yrityksiä toteuttamaan mittaluokaltaan suuria ja strategisesti merkittäviä sähköä hyödyntäviä teollisia investointeja Suomeen. Yleisellä tasolla puhuttaessa investointien kannustamisesta, tavoitteita voitaisiin pyrkiä toteuttamaan monilla erilaisilla keinoilla. Näitä voisivat olla esimerkiksi yleisemmät verotuksen toimenpiteet kuten verokannan alentaminen tai poistojärjestelmän kehittäminen, kohdistetut verokannustimet, erilaiset suoran tuen tukimuodot tai muut tukimuodot kuten lainantakaukset taikka muut yleiset toimialan toimintaedellytyksiä parantavat toimenpiteet, kuten lupaprosessien sujuvoittaminen. Ehdotettu verosta vähennettävä investointihyvitys on luonteeltaan kohdennettu tukitoimenpide, joten tässä jaksossa esitellään vaihtoehtojen osalta tarkemmin vain eräitä kohdennettuja vaihtoehtoisia ratkaisuja; suora tuki sekä tiettyjä investointien verohyvityksen muotoilussa tehtyjen ratkaisujen vaihtoehtoja. Yleisemmän tason toimenpiteet verojärjestelmään tai teollisen toiminnan toimintaedellytyksiin olisivat luonteeltaan erityyppisiä toimenpiteitä kuin nyt ehdotettu kohdennettu investointihyvitys.

5.1.1 Vaihtoehtona suorat tukimuodot

Suomessa teollisia investointeja on perinteisesti tuettu pääosin suoran tukimuodoin, eikä Suomessa ole tällä hetkellä käytössä kohdennettuja investointien verokannustimia edellä kuvattuja yleisluonteisempia korotettuja poistoja ja T&K verokannustinta lukuun ottamatta. Hallitus on rinnakkaisena toimenpiteenä tämän ehdotuksen mukaiselle investointihyvitykselle valmistelemassa suoran tuen muodossa myönnettävää investointiavustusta koskevaa tukiohjelmaa. Avustusmuotoinen tukiohjelma kohdistuisi strategisesti merkittäviin investointihankkeisiin:

— teollisuuden olemassa olevien tuotantoprosessien vähähiilistämiseksi sähköistämisen ja/tai tietyt edellytykset täyttävän uusiutuvan ja sähköpohjaisen vedyn käytön avulla sekä energiatehokkuuden lisäämiseen (kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakso 2.6) sekä

— uusien investointien vauhdittamiseen aloilla, jotka ovat strategisia siirryttäessä kohti nettonollataloutta (kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakso 2.8).

Avustusmuotoinen tukiohjelma ja investointihyvytykset perustuvat siten osittain samaan EU-oikeusperustaan eli kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksoihin 2.6 ja 2.8. Lisäksi Suomessa on voimassa uusiutuvan energian hankkeisiin kohdistuvia tukiohjelmaa, jotka perustuvat kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksoon 2.5.1. On siten mahdollista, että samat investointihankkeet voisivat kuulua sekä suoran tuen tukiohjelmien että investointien verohyvytyksen soveltamisalaan. Valmistelun yhteydessä on arvioitu vaihtoehtona verohyvytysmuotoiselle kannustimille tuen kanavointia investointihankkeille puhtaasti suorana tukena esimerkiksi suorien tukien tukiohjelmien budjettia kasvattamalla.

Suorien tukien etuna ehdotettuun verokannustimeen verrattuna on, että tukea voidaan kohdistaa tarkemmin kuin ehdotettua verosta tehtävää investointihyvytystä, jolloin julkisen rahoituksen kohteiksi on mahdollista valita ne investointihankkeet, joilla arvioidaan olevan kaikkein merkittävintä vaikutusta esimerkiksi ilmastotavoitteisiin sekä kansainväliseen kilpailuun ja kansantalouden tuottavuuden kasvuun. Toisaalta suorien tukien tukiprosessi on usein hallinnollisesti raskaampi kuin verotuissa, mikä lisää hallinnollista taakkaa sekä tuen saajalle että tukiviranomaisille. Ehdotettu investointihyvytykset olisi kuitenkin kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaisena tukena Suomen verojärjestelmässä uudenlainen instrumentti, sillä kriisi- ja siirtymäpuitteiden yksityiskohtaisen ja hyvin teknisen sääntelyn sekä puitteiden tiukan voimassaoloaikataulun johdosta tukiprosessia ei voida sellaisenaan sisällyttää osaksi veroilmoitusprosessia, vastaavasti kuin verokannustimien osalta on yleisesti toimittu. Näin ollen nyt ehdotetussa investointihyvytyksessä yhdistyisivät suoran tuen tukiprosessista tutumpi ja hallinnollisesti raskaampi hakemusmenettely sekä verotuelle ominainen veroilmoitusprosessissa toteutettava suhteellisen suoraviivainen ja vähäistä harkintavalttaa sisältävä tuen lopullinen prosessointi osana verolaskentaa.

Kohdistumisen osalta verotuet kohdistuvat suoria tukia laajemmin kaikkiin toimijoihin, jotka täyttävät tuelle laissa asetetut edellytykset, ja verotuet voivat siten parhaassa tapauksessa kohdistua suoria tukia täydentävästi suoran tuen katvealueelle. Suunniteltu suora tuki ja investointien verohyvytykset voivat lisäksi toimia toisiaan täydentävinä tukimuotoina samoissa investoinneissa siten, että suora tuki voisi erityisesti parantaa investointien kassavirtatilannetta investointien alkuvaiheessa, kun taas investointihyvytykset voisi parantaa investointien kannattavuutta pidemmällä aikavälillä. Laajasta kohdistumisestaan johtuen verotuet kuitenkin voivat muodostua suoria tukia kokonaisuudessaan huomattavastikin kalliimmiksi valtiontaloudellisesti arvioituna. Esimerkiksi nyt samanaikaisesti valmisteltavana olevalle suoralle tukiohjelmalle tulisi tarkkarajainen budjetti, kun taas ehdotetun verotuen osalta voidaan tehdä vain suuntaa antavia arvioita siitä, mikä lopullinen verotuottoja vähentävä vaikutus tulisi olemaan.

Toisaalta laajempaa kohdentumista voidaan myös pitää ehdotetun investointien verohyvytyksen etuna suoraan tukeen verrattuna. Koska suoran tuen ohjelmalle on olemassa tarkka budjetti, ei tukea välttämättä voida, ainakaan täysimääräisesti, kohdistaa kaikille investointihankkeille, joiden tukemista voitaisiin pitää perusteltuna esimerkiksi Suomen investointi- ja kasvunäkymien parantumisen kannalta. Lisäksi suoran tuen osalta on olemassa riski, että tuki kohdistuu ainakin osittain hankkeisiin, jotka eivät lopulta tuota niitä yhteiskunnallisia hyötyjä, jotka hankkeella alun perin arvioitiin olevan. Investointihyvytykset voi puolestaan käyttää ainoastaan voitollisessa toiminnassa, josta kertyy maksettavaa yhteisövero. Siten investointihyvytykset voi suoraa tukea tarkemmin kohdistaa taloudellisesti tuottaviin investointeihin. Ehdotetun investointihyvytyksen etuna suoraan tukeen verrattuna voidaan pitää myös sitä, että sen välittömät vaikutukset julkisen talouden kestävyYTEEN ovat rajatunmat, jota

voidaan pitää tärkeänä nykyisessä valtiontalouden tilanteessa. Ehdotettu investointihyvitys vähennetään yhtiölle määrättävästä tuloverosta vähintään 10 vuodelle jaksotettuna. Tällöin sen vaikutukset julkiseen talouteen jakautuvat pidemmälle ajanjaksolle kuin suorien tukien vaikutukset tyypillisesti kohdistuisivat.

5.1.2 Investointihyvityksen muotoilun vaihtoehdot

Ehdotettu investointihyvitys ja erityisesti sen soveltamisala ja eri investointeja koskevat hyvityksen myöntämisen edellytykset on pitkälti muotoiltu kriisi- ja siirtymäpuitteiden asettamien vaatimusten mukaisesti. Tietyiltä osin puitteet kuitenkin mahdollistavat kansallista liikkumavaraa; esimerkiksi tukien enimmäismäärät ja tuki-intensiteetit on ilmaistu enimmäisarvoina, jolloin kansallisesti on mahdollista soveltaa matalampia tukimääriä. Kukin kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksoista 2.5.1, 2.6 ja 2.8 sisältää myös omia erityisedellytyksiään, joista osasta on mahdollista poiketa ja osa on pakottavia tai ehdollisia rajoituksia.

Investointihyvityksen ehdotetussa muotoilussa on pyritty lähtökohtaisesti siihen, että tukiohjelma olisi mahdollisimman selkeä ja ymmärrettävä sekä tasavertainen ja kannustava, huomioiden myös valtiontalouden kestävyys sekä tuki-instrumentin tarkoituksenmukaisuus suhteessa sille asetettuihin tavoitteisiin nähden. Selkeyden vuoksi on päädytty esittämään investointihyvitystä sellaisessa muodossa, jossa mahdollisimman moni elementti eri kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksojen mukaisten tukien välillä olisi yhdenmukaistettu; esimerkiksi tuen enimmäismäärä ja sallittu tuki-intensiteetti ehdotetaan kaikkien jaksojen osalta samalle tasolle, vaikka jaksojen 2.5.1 ja 2.6 mukaisten investointihankkeiden osalta kriisi- ja siirtymäpuitteet mahdollistaisivatkin korkeampien euromäärien tai intensiteettien käyttämisen. Samoilla perusteilla ehdotetaan, ettei kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaisia mahdollisuuksia tukimäärien ja tuki-intensiteettien korottamiselle määritellyillä tukialueilla sekä pienille tai keskisuurille yrityksille oteta käyttöön. Investointihyvitysten tavoitteena on houkutella Suomeen erityisesti strategisesti merkittäviä, kokoluokaltaan suuria teollisia investointeja, jolloin pienten tai keskisuurten toimijoiden erityistä lisäkannustamista suurempiin toimijoihin nähden ei ole pidetty tarpeellisenä. Erilaiset rajat myös monimutkaistaisivat tukiohjelmaa sekä saattaisivat avata uusia tulkintakysymyksiä rajatapausten tulkintatilanteissa. Lisäksi erityisesti jakson 2.5.1 mukaisten investointien osalta kriisi- ja siirtymäpuitteiden korkeiden maksimirajojen soveltaminen saattaisi kasvattaa hyvityksen aiheuttamia verotuottojen menetyksiä merkittävästi.

Kansallisesti on myös pidetty tärkeänä, että tuki olisi aidosti kannustava, eli kohdistuisi erityisesti sellaisiin investointihankkeisiin, jotka eivät muuten toteutuisi Suomessa tai toteutuisivat olennaisesti erilaisina tai eri aikataulussa ilman tukea. Komissio on kyseisten jaksojen 2.5.1 ja 2.6 osalta nimenomaisesti mahdollistanut tuen myöntämisen sellaisille hankkeille, jotka ovat alkaneet jopa ennen nykyisten kriisi- ja siirtymäpuitteiden voimaantuloa. Tätä mahdollisuutta ulottaa tuki jo alkaneille hankkeille, ei kuitenkaan esitetä kansallisesti otettavan käyttöön, jotta tuki olisi aidosti kannustava. Lisäksi tällöin kaikkien kolmen jakson mukaisia hankkeita kohdeltaisiin tasapuolisesti, sillä jaksossa 2.8 puolestaan nimenomaisesti edellytetään, että hankkeeseen liittyviä töitä ei saa olla aloitettu ennen tuen hakemista.

Valmistelun yhteydessä on arvioitu myös erilaisia vaihtoehtoja sen suhteen, miten investointihyvitystä voidaan vähentää yhteisöverosta. Reunaehdot on pyritty määrittämään siten, että ne olisivat riittävän yksinkertaiset ja joustavat yhtiön näkökulmasta, mutta samalla sellaiset, että ne riittävästi turvaisivat julkisen talouden kestävyyttä. Valmistelun yhteydessä on arvioitu muun ohessa vaihtoehtoa, jossa hyvitystä voisi käyttää yhteisöveroaa vastaan sitä mukaan kuin yhteisöveron maksuvelvollisuutta syntyisi sen sijaan, että hyvitys jaksotettaisiin vähennettäväksi 10 vuoden aikana. Tähän ratkaisuun ei kuitenkaan päädytty julkisen talouden

kestävyyden turvaamiseksi, sillä ehdotetussa 10 vuoden jaksotuksessa vaikutukset julkiseen talouteen jakautuisivat tasaisemmin ja ennustettavammin pidemmälle aikavälille. Hyvityksen käyttöajan osalta valmistelun yhteydessä on pohdittu erilaisia ratkaisuja (lyhyempi käyttöaika, rajoittamaton käyttöaika), mutta päädytty ehdottamaan 20 vuoden käyttöaikaa. Tämän on arvioitu olevan riittävän pitkä, jotta verovelvolliset riittävän suurella todennäköisyydellä ehtivät investointihyvityksen käyttämään. Toisaalta käyttöajan rajoittamista on pidetty perusteltuna järjestelmän ylläpidosta aiheutuvan hallinnollisen taakan vuoksi.

Investointihyvityksen valmistelun lähtökohtana on ollut kehysriihikirjauksen mukaisesti se, että hyvityksen pitäisi ensisijaisesti kohdistua kannattavaan liiketoimintaan. Ehdotettu investointihyvitys olisikin vähennettävissä vain investoinnin tehneelle yhtiölle määrättävästä yhteisöverosta. Tilanteessa, jossa yhtiöllä on hyvitykseen oikeuttavan hankkeen lisäksi muita toimintoja, esimerkiksi muuta kannattavaa liiketoimintaa, on mahdollista, että yhtiö hyötyisi hyvityksestä, vaikka kyseinen hyvitykseen oikeuttanut hanke ei vielä olisi kannattava. Hyvityksen rajaaminen vain hyvitykseen oikeuttavaan investointihankkeeseen vaatisi kuitenkin kyseisen investointihankkeen osalta erillislaskentaa. Erillislaskennan vaatiminen monimutkaistaisi järjestelmää, aiheuttaisi hankalia tulkintakysymyksiä ja lisäisi hallinnollista taakkaa sekä yhtiöille että viranomaisille, eikä sitä tämän vuoksi ole ehdotettu. Konserneissa yhtiöiden verotettavaa tulosta voidaan lähtökohtaisesti tasata konserniavustuksin. Ilman erillistä rajausta investointihyvitystä voitaisiin siten hyödyntää myös muiden konserniyhtiöiden voittoa vastaan. Erillisen konserniavustuksen hyödyntämisen estävän rajauksen asettaminen voisi ohjata konsernirakenteita liiketoiminnan kannalta epäoptimaaliseen suuntaan, eikä rajausta sen vuoksi ole pidetty perusteltuna.

Ehdotettu investointihyvitys vähennettäisiin vain yhteisöverosta eli sen hyödyntäminen edellyttäisi, että yhtiölle syntyy verotettavaa tuloa. Ehdotettu investointien verohyvitys ei olisi tällöin minimiverolaissa tarkoitettu ehdot täyttävä palautuskelpoinen veronhyvitys. Jotta hyvitys täyttäisi tämän minimiverolain määritelmän, verohyvitys tai sen osa, jota ei voida käyttää maksettavaa veroa vastaan, tulisi maksaa verovelvolliselle suorana käteispalautuksena neljän vuoden kuluessa hyvityksen ansaitsemisesta. Tällainen hyvitys rinnastuisi vaikuttavuudeltaan pitkälti suoraan käteistukeen ja sen budjettivaikutus voisi muodostua raskaammaksi kuin ehdotetun kaltaisen, pelkästään verosta vähennyskelpoinen hyvityksen budjettivaikutus. Nyt ehdotettu tuki myös perustuu vain voitollisten sijoitusten tukemiseen, koska sen hyödyntäminen edellyttää verotettavaa voittoa. Palautuksena maksettava tuki ei vaikuttaisi samoin, jolloin sen saatavilla olo voisi johtaa muutoin taloudellisesti elinkelvottomien sijoitusten tukemiseen, mitä ei voida pitää toivottavana lopputulemana.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Tässä jaksossa esitellään lyhyesti muutamissa muissa maissa käytössä olevia investointien verokannustimia, erityisesti siltä osin, kuin muut EU-jäsenmaat ovat ottaneet käyttöön nyt ehdotetun investointihyvityksen kaltaisia kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaisia verotukia. Myös vastaavien kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksojen mukaisia suoria tukia on soveltuvilta osin selvitetty. Vertailun taustamateriaalina on käytetty muun muassa muiden maiden kansallisia viranomais sivustoja, The International Bureau of Fiscal Documentation (*IBFD*) -kirjaston

maakohtaisia yritysverotuksen yhteenvetoja sekä komission ylläpitämää tietokantaa notifioiduista kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaisista valtiontukiohjelmista²⁰.

5.2.1 Ranska

Ranska on hyödyntänyt kriisi- ja siirtymäpuitteita tukeakseen investointeja nettonollalouteen siirtymisen edistämiseksi sekä verotuen että suorien tukien muodossa. Maaliskuusta 2024 alkaen Ranskassa on ollut käytössä kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.8 mukainen vihreän teollisuuden investointien verohyvitys, ”Crédit d'Impôt au titre des Investissements dans l'Industrie Verte, C3IV”, jonka tavoitteena on edistää vihreiden teollisuushankkeiden toteuttamista. Ranskassa on lisäksi käytössä kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.5.1 mukaisia suoria tukia, jakson 2.5.2 mukaisia toimintatukia uusiutuvan energian käyttöönoton nopeuttamiseen ja energian varastointiin sekä jakson 2.6 mukainen suora tuki.

Jakson 2.8 mukainen vihreän teollisuuden investointien verohyvitys on tarkoitettu investoinneille, jotka kohdistuvat nettonollalouteen siirtymiseen tarvittavien akkujen, aurinkopaneelien, tuuliturbiinien ja lämpöpumppujen tuotantoon, näiden laitteistojen valmistuksessa suoraan tarkoitettujen ja ensisijaisesti siinä käytettävien keskeisten komponenttien tuotantoon sekä kyseisten laitteistojen ja komponenttien tuotannossa tarvittavien kriittisten raaka-aineiden tuotantoon tai talteenottoon. Verohyvityksen soveltumiseksi keskeisiä komponentteja ja raaka-aineita tuottavien yritysten on osoitettava, että vähintään 50 prosenttia hankkeen liikevaihdosta saadaan yrityksiltä, jotka harjoittavat akkujen, aurinkopaneelien, tuuliturbiinien ja lämpöpumppujen tuotantotoimintaa tuotantoketjun loppupäässä.

Verohyvitys on suunnattu pienille ja keskisuurille yrityksille sekä suurille yrityksille. Verohyvityksen määrä on 20 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista, kuitenkin enintään 150 miljoonaa euroa yritystä kohden. Hyvitystä voidaan korottaa tietyillä alueilla tehtyjen investointien osalta riippuen investoinnin sijainnista joko 25 prosenttiin, jolloin tuen enimmäismäärä yritystä kohden nousee 200 miljoonaa euroon tai 40 prosenttiin, jolloin tuen enimmäismäärä yritystä kohden on 350 miljoonaa euroa. Lisäksi pienten yritysten tekemien investointien osalta hyvitystä voidaan korottaa 20 prosenttiyksikköä ja keskisuurten yritysten tekemien investointien osalta 10 prosenttiyksikköä. Verohyvityksen enimmäismäärät vastaavat kriisi- ja siirtymäpuitteiden enimmäismääriä.

Verohyvitys vähennetään verovelvollisen sen verovuoden tai tilikauden maksettavasta tuloverosta tai yhteisöverosta, jona investointisuunnitelmassa tarkoitetut menot ovat aiheutuneet. Jos verohyvityksen osuus ylittää tilikaudelta tai verovuodelta maksettavan veron, ylijäämä palautetaan verovelvolliselle. Verohyvitys voidaan palauttaa myös silloin, jos verovelvollisen tulos jää negatiiviseksi.

Verohyvityksen soveltaminen edellyttää julkisen rahoituksen pääosaston (DGFIP) hyväksynnän sekä ympäristö- ja energiahallintoviraston (ADEME) antaman puoltavan lausunnon hankkeen tukikelpoisuudesta. Hakemus on tehtävä ennen rakentamistöiden aloittamista.

Verohyvitystä voidaan soveltaa 27.9.2023 alkaen jätettyihin hakemuksiin ja hyvitystä voidaan myöntää 31.12.2025 saakka.

²⁰ Lista notifioiduista valtiontukiohjelmista on saatavilla komission kriisi- ja siirtymäpuitteita koskevalta sivustolta https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/temporary-crisis-and-transition-framework_en.

Jakson 2.6 mukaisen suoran tuen tavoitteena on vähentää teollisuuden kasvihuonepäästöjä nettonollatalouteen siirtymisen edistämiseksi tukemalla energiatehokkuuteen tähtääviä investointeja sekä investointeja teollisuusprosessien sähköistämiseen. Tuki on voimassa 31.12.2025 saakka. Tukeen ovat oikeutettuja kaikenkokoiset yritykset, jotka toimivat Ranskassa teollisuuden alalla. Luottolaitokset ja muut rahoituslaitokset eivät ole tuen piirissä. Tukikelpoisten sähköistämishankkeiden on vähennettävä teollisuusprosessien kasvihuonekaasupäästöjä vähintään 40 prosenttia nykyisestä korvaamalla fossiiliset polttoaineet sähköllä, kun taas energiatehokkuushankkeiden on vähennettävä teollisuusprosessien energiankulutusta vähintään 20 prosenttia nykyisestä. EU:n päästökauppajärjestelmän piiriin kuuluvaan toimintaan liittyvien investointien osalta tuen on johdettava siihen, että tukea saavan laitoksen kasvihuonekaasupäästöt vähenevät komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2021/447 vahvistettuja ilmaisjaon viitearvoja pienemmiksi. Päästötavoitteiden noudattamatta jättäminen johtaa tuen määrän vähentämiseen ja uudelleen laskemiseen. Investointihanke on saatava päätökseen ja otettava käyttöön 36 kuukauden kuluessa tuen myöntämispäivästä. Hankkeen viivästyessä on maksettava seuraamusmaksu jokaiselta viivästyneeltä kuukaudelta. Tukihakemus on jätettävä ennen töiden aloittamista. Tukea voidaan myöntää hankkeille, joiden työt on aloitettu 9.3.2023 tai sen jälkeen lukuun ottamatta edellisten tilapäisten kriisipuitteiden perusteella tukikelpoisia investointeja, joita koskevat työt ovat voineet alkaa 20.7.2022 jälkeen. Tukea voidaan myöntää myös hankkeille, joiden työt on aloitettu ennen 9.3.2023 tai edellisten tilapäisten kriisipuitteiden perusteella tukikelpoisten investointien osalta ennen 20.7.2022, jos tuki on tarpeen investoinnin merkittäväksi nopeuttamiseksi tai laajentamiseksi. Hankkeen katsotaan nopeutuneen huomattavasti, jos sen käyttöönottoa aikaistetaan tuen ansiosta vuodella alun perin suunnitellusta. Vastaavasti kasvihuonekaasupäästöjen tai energiankulutuksen vähennyksen lisäämistä vähintään 25 prosentilla verrattuna töiden alussa suunniteltuun vastaavaan vähennykseen pidetään hankkeen soveltamisalan laajennuksena. Tuen enimmäismäärä on 30 prosenttia investointikustannuksista, kuitenkin enintään 400 miljoonaa euroa yritystä kohden. Tuen kokonaismäärä lasketaan tukihakemuksen käsittelyn yhteydessä, mutta tuki maksetaan tuensaajalle erissä.

5.2.2 Saksa

Saksassa on otettu käyttöön kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksojen 2.5.1, 2.6 ja 2.8 mukaiset valtiontukiohjelmat.

Kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.5.1 mukaisen suoran tuen tavoitteena on tukea vedyn tuotantoa ja varastointia nettonollatalouteen siirtymisen edistämiseksi. Tuki on tarkoitettu uuden uusiutuvan vedyn tuotanto- ja varastointikapasiteetin rakentamiseen. Tuen enimmäismäärä on 45 prosenttia investointien kokonaiskustannuksista. Tukea voidaan myöntää investointeihin, joiden osalta työt on aloitettu 9.3.2023 tai sen jälkeen. Investoinnit on saatettava päätökseen ja otettava käyttöön 36 kuukauden kuluessa tuen myöntämispäivästä. Jos 36 kuukauden määräaika ei noudateta, myönnettyä tukea alennetaan jokaista viivästyntä täyttä kuukautta kohti. Tukea voidaan myöntää 31.12.2025 saakka.

Jakson 2.6 mukaisen suoran tuen tavoitteena on nettonollatalouteen siirtymisen edistämiseksi tukea investointeja teollisten prosessien sähköistämiseen sekä investointeja, jotka mahdollistavat fossiilisten polttoaineiden korvaamisen uusiutuvalla vedyllä tai uusiutuvilla vetypohjaisilla polttoaineilla. Tuki on tarkoitettu yrityksille, jotka käyttävät fossiilisia polttoaineita energianlähteenä tai raaka-aineena teollisuuden tuotantoprosesseissa Saksassa. Tukikelpoisten hankkeiden on vähennettävä tuotantoprosessien kasvihuonepäästöjä vähintään 40 prosenttia nykyisestä. Tukikelpoisuuden edellytyksenä on, että yritykset joko sähköistävät tuotantoprosessejaan tai siirtyvät fossiilisten polttoaineiden käytöstä uusiutuvan vedyn tai

uusiutuvien vetypohjaisten polttoaineiden käyttöön. Tuen enimmäismäärä on 60 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista, kun kyseessä on uusiutuvaan vetyyn tai uusiutuvasta vedystä johdettuihin polttoaineisiin siirtymistä koskevat investoinnit ja 30 prosenttia, kun kyseessä on sähköistämistä koskevat investoinnit. Enintään tukea voidaan myöntää 200 miljoonaa euroa yritystä kohden. Tukikelpoisuuden edellytyksenä on, että investoinnit toteutetaan Saksassa; investointien tulee kohdistua olemassa oleviin teollisuuslaitoksiin tehtäviin investointeihin ja investointien koon on oltava vähintään 500 000 euroa pienten ja keskisuurten yritysten osalta ja muiden yritysten osalta yli miljoona euroa. Tukea voidaan myöntää investointeihin, joiden osalta työt on aloitettu 9.3.2023 tai sen jälkeen. Tuki on voimassa 31.12.2025 saakka.

Jakson 2.8 mukainen tuki on tarkoitettu nettonollalouteen siirtymiseen tarvittavien akkujen, aurinkopaneelien, tuuliturbiinien, lämpöpumppujen, elektrolyysilaitteiden sekä hiilen talteenottoon ja varastointiin tarkoitettujen laitteiden tuotantoon. Tuki koskee lisäksi näiden laitteistojen valmistuksessa suoraan tarkoitettujen ja ensisijaisesti siinä käytettävien keskeisten komponenttien tuotantoa sekä kyseisten laitteistojen ja komponenttien tuotannossa tarvittavien kriittisten raaka-aineiden tuotantoa tai talteenottoa. Tuki voidaan myöntää suorina tukina, veroetuuksina, uusien lainojen korkotukina tai uusien lainojen takauksina. Tukea voidaan myöntää 31.12.2025 saakka ja myönnetyn tuen maksaminen on mahdollista vuoteen 2031. Vaikeuksissa olevat yritykset, luottolaitokset ja muut rahoituslaitokset eivät ole tuen piirissä. Luottolaitokset tai muut rahoituslaitokset voivat kuitenkin välittää lainoina ja takauksina myönnettävää tukea rahoituksen välittäjinä lopullisille tuensaajille. Tukea on haettava ennen töiden alkamista. Tuen enimmäismäärä on 15 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista ja tuki voi olla enintään 150 miljoonaa euroa yritystä kohden. Tietyillä alueilla toteutettavien investointien osalta tuki voi kuitenkin nousta 20 prosenttiin ja enintään 200 miljoonaan euroon yritystä kohden. Jos tuki myönnetään veroetuutena, lainoina tai takauksina, tukea voidaan korottaa 5 prosenttiyksikköä. Pienten yritysten tekemien investointien osalta tukea voidaan korottaa lisäksi 20 prosenttiyksikköä ja keskisuurten yritysten osalta 10 prosenttiyksikköä.

Saksassa on lisäksi käytössä useita kriisi- ja siirtymäpuitteiden ulkopuolisia yrityksille tarkoitettuja investointitukia. Muun muassa energia- ja resurssitehokkuutta tuetaan suorien tukien muodossa. Saksassa on myös käytössä investointivähennys, "Investitionsabzugsbetrag", jota pienet ja keskisuuret yritykset voivat hyödyntää irtaimen käyttöomaisuuden hankintaan tai valmistukseen.

5.2.3 Alankomaat

Alankomaissa on käytössä kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.6 mukainen suora tuki teollisten tuotantoprosessien hiilestä irtautumiseen sähköistämisen avulla. Tukikelpoisten hankkeiden on vähennettävä fossiilisia polttoaineita energialähteenä tai raaka-aineena käytettävien teollisuuslaitosten suoria kasvihuonepäästöjä vähintään 40 prosenttia tuotantoprosessien sähköistämisen avulla ja hankkeiden on lisäksi vähennettävä kasvihuonepäästöjä vuoteen 2030 mennessä tasolle, joka alittaa vähintään 0,1 miljoonalla tonnilla kansallisessa CO₂-maksussa asetetut vähimmäisraja-arvot. Tuen enimmäismäärä yritystä kohden on 200 miljoonaa euroa. Tuen enimmäismäärä on joko rahoitusvajetta vastaava määrä tai 30 prosenttia hankkeen tukikelpoisista kustannuksista, riippuen kumpi näistä on alhaisempi.

Alankomaissa on lisäksi käytössä useita kriisi- ja siirtymäpuitteiden ulkopuolisia investointitoimintaa tukevia verokannustimia, joiden tarkoituksena on vauhdittaa kestävään talouteen siirtymistä. Energiainvestointivähennyksestä "Energie-investeringsaftrek (EIA)" voivat hyötyä yritykset, jotka ovat investoineet vähintään 2 500 euroa energiaa säästävään omaisuuteen tai uusiutuviin energialähteisiin. Vähennyksen määrä on 40 prosenttia energiainvesointien kokonaismäärästä 149 miljoonaan euroon asti.

Ympäristöinvestointivähennys ”Milieu-investeringsaftrek (MIA)” voidaan myöntää investoinneille, jotka edistävät ympäristön suojelua tiettyjen edellytysten täytyessä. Investointien määrän on oltava yli 2 500 euroa. Vähennys voi olla 45 prosenttia, 36 prosenttia tai 27 prosenttia riippuen investoinnin tyypistä, kuitenkin enintään 50 miljoonaa euroa. Näitä kahta edellä mainittua vähennystä ei ole mahdollista yhdistää toisiinsa. Sen sijaan ympäristöinvestointivähennyksen lisäksi yritysten on mahdollista tehdä nopeutettuja poistoja ympäristönsuojelun kannalta tärkeitä investoinneista ”Willekeurige afschrijving milieu-investeringen (Vamil)”. Enintään 75 prosenttia investoinnin hankinta- ja kehittämiskustannuksista on mahdollista poistaa yrityksen itsensä valitsemana ajankohtana. Jäljelle jäävän 25 prosentin osalta on noudatettava tavanomaisia poistosääntöjä.

5.2.4 Ruotsi

Ruotsi ei ole ottanut käyttöön kriisi- ja siirtymäpuitteiden mahdollistamia valtiontukiohjelmiä investointien kannustamiseen eikä Ruotsissa ole myöskään käytössä erityisiä teollisten investointien verokannustimia yrityksille.

5.2.5 Tanska

Tanskassa on käytössä kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.8 mukainen tuki, joka voidaan myöntää suorina tukina, uusien lainojen korkotukina tai uusien lainojen korkotuettuina takauksina. Tuen tarkoituksena on tukea nettonollatalouteen siirtymisen kannalta olennaisia investointeja, joihin kuuluu tuuliturbiinien ja elektrolyysilaitteiden tuotanto sekä näiden laitteistojen valmistukseen suoraan tarkoitettujen ja ensisijaisesti siinä käytettävien keskeisten komponenttien tuotanto ja kriittisten raaka-aineiden tuotanto tai talteenotto. Tukea voidaan myöntää 31.12.2025 saakka. Tukea hallinnoi Tanskan vienti- ja investointirahasto, Export and Investment Fund of Denmark (EIFO). Tuki on tarkoitettu kaikille aloille lukuun ottamatta rahoitus-, maatalous- ja kalastusala. Tuensaajan on haettava tukea ennen töiden aloittamista. Suorana tukena myönnettävä tuki voi olla enintään 15 prosenttia tukikelpoisista investointikustannuksista ja tuen kokonaismäärä voi olla enintään 150 miljoonaa euroa yritystä kohden. Lainojen ja takausten muodossa myönnettävä tuki voi olla enintään 20 prosenttia tukikelpoisista investointikustannuksista ja enintään 150 miljoonaa euroa yritystä kohden. Haettavan tuen on oltava vähintään 10 miljoonaa Tanskan kruunua (noin 1,3 miljoonaa euroa). Tuen saamiseksi hakijan on osoitettava, että toisessa EU:n jäsenvaltiossa tai sen ulkopuolella on tukimahdollisuuksia, jotka mahdollistavat saman tukimäärän kyseisen hanketyypin osalta. Yritykset voivat hakea Tanskassa tukea, joka vastaa suurinta sallittua tukimäärää, jota voidaan hakea toisessa EU:n jäsenvaltiossa tai sen ulkopuolella, kuitenkin rajoittamatta edellä mainittujen tukien enimmäismäärien soveltamista.

Tanskassa on ollut käytössä myös verokannustimia yrityksille vihreän siirtymän edistämiseksi. Yritykset ovat muun muassa voineet tehdä lisäpoistoja uusiin vihreisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin kohdistuneista investoinneista, jotka on tehty 23.11.2020–31.12.2022 välisenä aikana.

5.2.6 Belgia

Belgiassa on käytössä yksityishenkilöille ja yrityksille tarkoitettuja investointivähennyksiä. Säännöksiä investointivähennyksestä uudistettiin vuonna 2024 ja uusia vähennysprosentteja sovelletaan vuoden 2025 alusta alkaen. Uudistuneen investointivähennyksen tavoitteena on edistää erityisesti vihreitä investointeja. Ilmasto- ja ympäristövaikutuksiltaan negatiiviset investoinnit eivät ole vähennyskelpoisia. Pieniä ja keskisuuria yrityksiä koskien on käytössä 10 prosentin investointivähennys. Tämän 10 prosentin perusvähennyksen lisäksi käytössä on

korotettu investointivähennys, joka on 30 prosenttia suurille yrityksille ja 40 prosenttia pienille ja keskisuurille yrityksille. Korotettu vähennys koskee ympäristöystävällisiä investointeja, investointeja energian ja uusiutuvien energianlähteiden tehokkaaseen käyttöön ja investointeja päästöttömään liikenteeseen. Lisäksi korotettu vähennys koskee edellä mainittuihin investointeihin liittyvien digitaalisten investointien tukemista. Yritysten on lisäksi mahdollista hyödyntää teknologiavähennystä, joka on joko 13,5 prosenttia kertaluontoiselle vähennykselle tai 20,5 prosenttia porrastetulle vähennykselle. Teknologiavähennystä voidaan soveltaa patenteihin ja tiettyihin käyttöomaisuushyödykkeisiin, joilla pyritään edistämään uusien tuotteiden tutkimusta ja kehittämistä. Käytössä on lisäksi digitaalinen käyttöomaisuusvähennys, jonka suuruus on 20 prosenttia. Vähennys on kohdennettu pienille ja keskisuurille yrityksille. Vähennys koskee investointeja ohjelmistoihin ja laitteisiin, joilla tuetaan digitaalisia maksu- ja laskutusjärjestelmiä, digitaalisia kirjanpitojärjestelmiä, digitaalisia CRM-järjestelmiä, digitaalisia sähköisen kaupankäynnin alustajärjestelmiä sekä digitaalisia tieto- ja viestintätekniikan turvajärjestelmiä.

Belgiassa on lisäksi käytössä kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.8 mukainen suora tuki, joka on voimassa 31.12.2025 saakka. Tuen tarkoituksena on tukea investointeja akkujen ja elektrolyysilaitteiden ja niihin liittyvien keskeisten komponenttien ja raaka-aineiden tuotantoon Vallonian alueella nettonollalouteen siirtymisen edistämiseksi. Tuen enimmäismäärä on 15 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Tukea voidaan korottaa tietyillä alueilla tehtyjen investointien osalta riippuen investoinnin sijainnista joko 20 prosenttiin tai 35 prosenttiin tukikelpoisista kustannuksista. Enintään tukea voidaan myöntää 20 miljoonaa euroa projektia kohden.

Belgiassa on myös käytössä jakson 2.5.2 mukainen tukiohjelma uusiutuvan merituulivoiman tukemiseksi.

5.2.7 Italia

Italiassa on otettu käyttöön verohyvitys investoinneille, joiden tavoitteena on säästää energiaa. Verohyvitystä voivat saada yritykset, jotka investoivat vuosina 2024 ja 2025 uusiin vaatimukset täyttäviin aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin Italiassa sijaitsevilla tuotantolaitoksissa osana investointihankkeita, jotka säästävät energiaa vähintään 3 prosenttia tuotantolaitoksissa tai 5 prosenttia tuotantoprosesseissa. Hyvityksen määrä on 35 prosenttia investointikustannuksista 2,5 miljoonaan euroon asti, 15 prosenttia 2,5–10 miljoonaan euron investointikustannusten välillä ja 5 prosenttia 10–50 miljoonan euron investointikustannuksista. Hyvityksen määrää voidaan nostaa 40, 20 ja 10 prosenttiin, jos tuotantolaitosten energiansäästö on suurempi kuin 6 prosenttia tai tuotantoprosessien energiansäästö on suurempi kuin 10 prosenttia. Lisäksi hyvityksen määrää voidaan nostaa 45, 25 ja 15 prosenttiin, jos tuotantolaitosten energiansäästö on suurempi kuin 10 prosenttia tai tuotantoprosessien energiansäästö on suurempi kuin 15 prosenttia.

Italiassa on lisäksi käytössä kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksojen 2.5.1, 2.6 ja 2.8 mukaisia suoria tukia.

Jakson 2.8 mukaisen suoran tuen tarkoituksena on tukea investointeja akkujen, aurinkopaneelien, tuuliturbiinien, lämpöpumppujen, elektrolyysilaitteiden ja hiilen talteenottoon ja varastointiin liittyvien laitteiden ja kyseisiin laitteisiin liittyvien keskeisten komponenttien ja raaka-aineiden tuottamiseen. Investoinnit voidaan toteuttaa joko yhdellä yrityksellä tai useammalla yrityksellä, kuitenkin enintään viidellä yrityksellä hanketta kohti. Investoinnit on saatava päätökseen 36 kuukauden kuluessa tuen myöntämistä koskevasta ilmoituksesta. Investointihankkeiden tukikelpoisten kustannusten on oltava yli 20 miljoonaa

euroa. Jos investointihankkeeseen osallistuu useampi yritys, niin tuenhakijayrityksen tukikelpoisten kustannusten on oltava yli 10 miljoonaa euroa ja muiden hankkeeseen osallistuvien yritysten kustannusten on oltava yli 1,5 miljoonaa euroa. Tuki voi olla enintään 15 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista ja enintään 150 miljoonaa euroa yritystä kohden. Tietyillä alueilla tehtyihin investointeihin tuen määrää voidaan nostaa 20 prosenttiin tukikelpoisista kustannuksista ja enintään 200 miljoonaan euroon tai 35 prosenttiin ja enintään 350 miljoonaan euroon riippuen investoinnin sijainnista. Pienten yritysten osalta tukea voidaan nostaa 20 prosenttiyksikköä ja keskisuurten yritysten osalta 10 prosenttiyksikköä. Tuki on voimassa 31.12.2025 saakka.

Toinen jakson 2.8 mukainen suora tuki on tarkoitettu investointeihin elektrolyysilaitteiden tuotantoon. Tukikelpoisten investointien tulee koskea uuden tuotantoyksikön perustamista, olemassa olevan tuotantoyksikön laajentamista tai olemassa olevan tuotantoyksikön uudelleen muuntamista tuotannon monipuolistamiseksi tuotteiksi, jotka eivät kuulu samassa tuotantoyksikössä jo valmistettujen tuotteiden kanssa samaan toimialaluokitukseen. Ehtoina on myös muun muassa, että tukikelpoisten kustannusten on oltava vähintään 10 miljoonaa euroa, työt on saatava päätökseen viimeistään 11.5.2026 ja tukikelpoisten investointien tulee koskea elektrolyysilaitteita, jotka kuluttavat alle 58 MWh/tH₂ ja tuottavat uusiutuvaa vetyä. Tuen enimmäismäärä on 15 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista ja enintään 150 miljoonaa euroa yritystä kohden. Tietyillä alueilla tehtyihin investointeihin tuen määrää voidaan nostaa 20 prosenttiin tukikelpoisista kustannuksista ja enintään 200 miljoonaan euroon tai 35 prosenttiin ja enintään 300 miljoonaan euroon riippuen investoinnin sijainnista. Pienten yritysten osalta tuki-intensiteettiä voidaan korottaa 20 prosenttiyksikköä ja keskisuurten yritysten osalta 10 prosenttiyksikköä. Tuki on voimassa 31.12.2025 saakka.

Jakson 2.6 mukaisella suoralla tuella tuetaan investointeja tuotantoprosessien hiilestä irtautumiseen uusiutuvan vedyn tai sähköistämisen avulla sekä energiatehokkuustoimenpiteillä. Tukea voidaan myöntää 31.12.2025 saakka. Tuki on tarkoitettu kaikenkokoisille yrityksille, jotka toimivat tietyillä teollisuuden aloilla. Luottolaitokset ja muut rahoituslaitokset eivät ole tuen piirissä. Tukikelpoisuuden edellytyksenä on, että tuensaajien, jotka tällä hetkellä käyttävät tuotantoprosesseissaan fossiilisia polttoaineita energialähteenä tai raaka-aineena, on vähennettävä merkittävästi kasvihuonekaasupäästöjä tuotantoprosessien sähköistämisen, uusiutuvan vedyn käyttöönoton tai energiankulutuksen vähentämisen avulla. Vähintään 10 prosenttia fossiilisista polttoaineista on korvattava vedyllä. Tukikelpoisten investointihankkeiden on vähennettävä teollisuuslaitosten suoria kasvihuonepäästöjä vähintään 40 prosenttia tukea edeltäneeseen tilanteeseen verrattuna tai teollisuuslaitosten energiankulutusta vähintään 20 prosenttia verrattuna tukea edeltäneeseen tilanteeseen. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen tähtäävien hankkeiden osalta tuki on enintään 60 prosenttia uusiutuvan vedyn käyttöön siirtymiseen liittyvien investointien tukikelpoisista kustannuksista ja 30 prosenttia sähköistämiseen tähtäävien investointien tukikelpoisista kustannuksista. Energiansäästöavoitteeseen tähtäävissä hankkeissa tuki rajoitetaan 30 prosenttiin kaikkien investointien osalta. Yritystä kohden myönnettävän yksittäisen tuen enimmäismäärä on 200 miljoonaa euroa. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että investoinnin rahoittama laitos tai laitteisto valmistuu ja on toiminnassa 36 kuukauden kuluessa tuen myöntämispäivästä, viimeistään 11.5.2026. Jos 36 kuukauden aikataulua ei noudateta, seurauksena on myönnetyn tuen peruuttaminen viivästyneiden kuukausien osalta.

Myös toinen jakson 2.6 mukainen tuki on tarkoitettu energiatehokkuustoimenpiteisiin sekä tukemaan teollisten tuotantoprosessien hiilestä irtautumista sähköistämisen avulla ja/tai uusiutuvan vedyn tai uusiutuvasta vedystä johdettujen polttoaineiden käyttöönoton avulla. Tukea voidaan myöntää suorana tukena sekä korkotuetun lainojen muodossa. Investoinnilla edellytetään joko vähintään 40 prosentin kasvihuonepäästövähennyksiä tai 20 prosentin

energiankulutuksen vähentymistä. Vähähiilistämisinvestointeihin myönnettävän tuen myöntäminen edellyttää vähintään 20 miljoonan euron investointia. Energiatehokkuusinvestointeihin tukea voi saada yli 3 miljoonan euron investointeihin. Tuen enimmäismäärä on 200 miljoonaa euroa yritystä kohden. Tuen enimmäistuki-intensiteetti vaihtelee investoinnin tyypin ja koon perusteella. Investointihankkeissa, joiden tukikelpoiset kustannukset ovat enintään 50 miljoonaa euroa enimmäistuki-intensiteetti on 30 prosenttia. Vähähiilistämisinvestoinneissa, jotka koskevat siirtymistä uusiutuvan vedyn tai uusiutuvasta vedystä johdettujen polttoaineiden käyttöön enimmäistuki-intensiteetti on kuitenkin 60 prosenttia. Investointihankkeissa, joiden tukikelpoiset kustannukset ylittävät 50 miljoonaa euroa, tuen enimmäisintensiteetti on 40 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista, kuitenkin niin, että tuki-intensiteettiin liittyy pk-yrityksille myönnettäviä korotuksia. Lisäksi tuki-intensiteettiä voidaan korottaa, jos investointi johtaa yli 55 prosentin kasvihuonepäästöjen vähentymiseen tai yli 25 prosentin energiasäästöihin.

Jakson 2.5.1 mukaisen suoran tuen tarkoituksena on tukea uusiutuvan vedyn tuotantoa. Tuen tarkoituksena on uusiutuvan energian käyttöönoton ja varastoinnin vauhdittaminen. Tuen enimmäismäärä on 20 miljoonaa euroa projektia kohden. Hankkeita varten, jotka vaativat eri osapuolia toteuttamaan hankkeen eri osia, on mahdollista tehdä yhteisiä tukihakemuksia, jos tuen hakijoita on enintään viisi. Ennen tukihakemusta aloitetut hankkeet eivät ole tukikelpoisia. Tuettujen hankkeiden töiden on alettava 18 kuukauden kuluessa tuen myöntämisestä. Hankkeiden on oltava valmiita ja toiminnassa 36 tai 30 kuukauden kuluessa tuen myöntämispäätöksestä riippuen hankkeen luonteesta. Tuettavat hankkeet on saatettava päätökseen ja niiden on oltava toiminnassa kuitenkin viimeistään 30.6.2026. Jos hankkeet eivät valmistu ja ole toiminnassa säädetyssä aikataulussa, myönnetty tukisumma voidaan perua osittain tai kokonaan. Tuensaajien on kuuden kuukauden välein rakennustöiden päättymispäivään asti toimitettava kertomus hankkeen edistymisestä.

5.2.8 Yhdysvallat

Yhdysvalloissa yritysverotuksessa on laajasti käytössä verohyvitysmuotoisia investointikannustimia. Vuonna 2022 säädetty Inflation Reduction Act (IRA) sisältää lukuisia hyvitysmuotoisia verokannustimia erityisesti puhtaan energian investoinneille, joista osa on uusia ja osa vanhojen hyvitysten laajennuksia²¹.

IRA:n verokannustimet ovat taloudellisilta vaikutuksiltaan merkittäviä. Lakipaketin säätämisen yhteydessä kongressin budjettitoimisto arvioi IRA:n energia- ja ilmastotoimien kustannukseksi vajaa 400 miljardia Yhdysvaltain dollaria niiden kymmenen vuoden voimassaolon aikana. Määrä sisältää verokannustimia, suoria tukia sekä avustuksia ja lainoja. Tästä summasta noin 270 miljardia dollaria oli erilaisia verotukia. Yrityksille kohdistettujen verotukien osuus oli noin 216 miljardia ja kuluttajille kohdistettujen verotukien osuus oli noin 43 miljardia. Sittenmin arviot IRA:n verotukien kustannusvaikutuksista ovat kasvaneet. Eri selvityksissä vaikutukset on arvioitu jopa useampikertaisiksi alkuperäisiin arvioihin verrattuna.²²

²¹ Ks. kuvaus eri tuki-instrumenteista: https://bipartisanpolicy.org/download/?file=/wp-content/uploads/2022/08/Energy-IRA-Brief_R04-9.26.22.pdf.

²² Ks. esim. Ajatuspaja Brookings Institution arvio: <https://www.brookings.edu/articles/economic-implications-of-the-climate-provisions-of-the-inflation-reduction-act/>, Goldman Sachs arvio: <https://www.goldmansachs.com/pdfs/insights/pages/gs-research/carbonomics-the-third-american-energy-revolution/report.pdf> sekä Pennsylvanian Penn Wharton Universityn budjettimalli:

IRA:n puhtaan energian verohyvitykset voidaan karkeasti jakaa tuotannon verohyvityksiin ja investointien verohyvityksiin. Ne ovat pääasiallisesti vaihtoehtoisia tukimuotoja siten, että samaan investointiin ei voi saada molempia verohyvityksiä. Tuotannon verohyvityksiä liittyy muun muassa puhtaan vedyn tuotantoon, puhtaan energian teknologian tuotantoon (esim. aurinkopaneelit, tuuliturbiinit, akut ja kriittiset akkumineraalit), ydinvoiman tuotantoon ja puhtaan sähkön tuotantoon. Hyvityksen määrää ei tuotannon verohyvityksessä ole investointikustannuksiin sidottu vaan esimerkiksi puhtaan sähkön tuotannon verohyvityksen määrä on tietty senttimäärä kilowattitunnilta.²³ Investointien verohyvityksiä liittyy muun muassa puhtaan energian investointeihin²⁴ ja edistysellisiin energiaprojekteihin. Verohyvitys lasketaan osuutena investointikustannuksista. Esimerkiksi vuodesta 2025 sovellettavan puhtaan sähkön investointien verohyvityksen määrä on 30 prosenttia investointikustannuksesta. Hyvitys saadaan investointien käyttöönottovuonna.

Molempiin tukimuotoihin liittyy tyypillisesti useita erilaisia lisäbonuselementtejä. Esimerkiksi yllä kuvatuun puhtaan sähkön investointien verohyvityksen niin sanottu perusmäärä on 6 prosenttia. Saadakseen 30 prosentin hyvityksen, projektin on täytettävä tietyt työntekijöiden palkkatasoa ja kouluttamista koskevat vaatimukset. Tämä bonuselementti on siis viisinkertainen suhteessa hyvityksen perustasoon. Useisiin hyvityksiin liittyy lisäksi korotuksia, jos yritys täyttää investointien osalta tietyt kotimaisuusvaatimuksia tai jos tuotantoa sijoitetaan alueelle, jolla on paljon fossiilisten polttoaineiden tuotantoa tai alueelle, jossa tulotaso alhainen.

Suuri osa IRA:n verohyvityksistä ovat joko suoraan palautuskelpoisia tai siirtokelpoisia. Palautuskelpoisuus koskee lähinnä verovapaita yhteisöjä ja tiettyjä julkisyhteisöjä – ne voivat siis saada verohyvityksen rahana takaisin, jos ne eivät ole veronmaksupositiossa. Siirtokelpoisuus tarkoittaa sitä, että verohyvityksen voi myydä ulkopuolisille, jos sitä ei itse pysty hyödyntämään. Eri verohyvitysten voimassaoloajat vaihtelevat, mutta useat hyvityksistä ovat voimassa vähintään vuoden 2032 loppuun asti. Puhtaan energian hyvitysten lisäksi yritykselle suunnattuja hyvityksiä ovat muun muassa useat puhtaiden polttoaineiden tuotannon verohyvitykset, sähköauton hankintaan liittyvä verohyvitys sekä hiilen talteenottoon liittyvä verohyvitys.

6 Lausuntopalaute

Esitysluonnoksesta annettiin lausuntokierroksella 56 lausuntoa²⁵. Esitysluonnoksesta lausunnon antoivat oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, Ahvenanmaan maakuntahallitus, Mustasaaren kunta, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etla, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Verohallinto, Akkuteollisuus ry, Bioenergia ry, Business Finland, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Elinkeinoelämän valtuuskunta, Elintarviketeollisuusliitto ry, Elävä Itämeri säätiö sr (Baltic Sea Action Group BSAG), Energiateollisuus ry, Finnwatch ry, Hämeen kauppakamari, Kaivosteollisuus ry, Kemiateollisuus ry, Keskuskauppakamari, Metallinjalostajat ry, Metsäteollisuus ry, Oulun kauppakamari, Päijät-Hämeen liitto, Suomalaiset kehitysjärjestöt Fingo ry, Suomen

<https://budgetmodel.wharton.upenn.edu/estimates/2023/4/27/update-cost-climate-and-energy-inflation-reduction-act>.

²³ Vuonna 2023 hyvityksen suuruus useille projekteille 2,75 senttiä kilowattitunnilta, ks.

<https://www.projectfinance.law/tax-equity-news/2023/june/ptc-inflation-adjustment/>.

²⁴ Teknologiakohtaisesti määritelty Energy Investment Tax Credit vuoteen 2024 asti ja teknologianeutraali Clean Electricity Investment Tax Credit vuodesta 2025 alkaen.

²⁵ <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=fc4c1495-6abc-4f98-bfe8-4b0521510612>.

Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Lähienergialiitto ry, Suomen Sähkönkäyttäjät ry, Suomen uusiutuvat ry, Suomen Veroasiantuntijat ry, Suomen Vetyklusteri, Suomen Yrittäjät ry, Teknisen Kaupan Liitto ry, Teknologiateollisuus ry, VTT Technical Research Centre of Finland, Flexens Oy Ab, Fortum Oyj, Green North Energy Oy, Helen Oy, Kemijoki Oy, Neste Oyj, P2X Solutions Oy, Suomen Malmijalostus Oy, Suomen Voima Oy, UPM-Kymmene Oyj, Valio Oy, Vantaan Energia Oy, professori Juha Lindgren, professori Kalle Määttä, professori Pekka Nykänen, Assistant Professor Moritz Scherleitner ja Senior Fellow Timo Viherkenttä.

Lausunnoissa on yleisesti kannatettu ehdotettua investointien verohyvitystä investointien vauhdittamiseksi. EU-maiden harjoittamaan valtiontukikilpailuun on suhtauduttu varauksellisesti, mutta ehdotettua verohyvitystä on pidetty vallitseviin olosuhteisiin nähden tarpeellisenä toimenä, jotta Suomi pystyy osaltaan vastaamaan valtiontukien myötä muuttuneisiin kilpailuolosuhteisiin. Useassa lausunnossa kuitenkin katsottiin, ettei verohyvitys ole tehokkain tuki-instrumentti suurten vihreän siirtymän investointien tukemiseksi, vaan verohyvityksen sijasta tulisi harkita suoraa tukea.

Useissa lausunnoissa on tuotu esiin, että lakiesityksen taloudellisia vaikutuksia on vaikea arvioida, ja että veromenetykset voivat olla arvioitua suuremmat, kun verohyvitykseen käytettävälle määrärahalle ei ole ylärajaa. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus on katsonut lausunnossaan, että hyvityksen ei voida odottaa synnyttävän merkittäviä pitkän aikavälin kasvuvaiikutuksia tai tasapainottavan julkista taloutta. Myös tuen kannustavaa vaikutusta on kommentoitu usean lausunnonantajan toimesta. Lausuntojen mukaan tuen kannustavan vaikutuksen varmistaminen voi olla haastavaa ja esityksen perusteella jää epäselväksi, millä menetelmillä on tarkoitus varmistaa, että investointihyvitys kohdistuu vain sellaisiin hankkeisiin, jotka eivät toteutuisi ilman sitä. Verohyvityksen suhdetta minimiverolakiin on kommentoitu useassa lausunnossa ja lausunnoissa on nostettu esiin, että investointihyvitys laskee konsernin efektiivistä veroastetta ja näin ollen mahdollisesti laukaisee velvollisuuden suorittaa täydennysveroa.

Suurimmassa osassa lausunnoista ehdotettua investoinnin 50 miljoonan euron vähimmäisrajaa on pidetty liian korkeana ja investoinnin euromääräistä vähimmäisrajaa on ehdotettu laskettavaksi jopa 1 miljoonaan euroon. Ehdotetun 50 miljoonan euron vähimmäisrajan vaatimuksen on katsottu hyödyttävän erityisesti suuria yhtiöitä ja jättävän tuen ulkopuolelle uusia kasvuvaiheessa olevia pienempiä yhtiöitä samalla heikentäen näiden suhteellista asemaa. Lausunnoissa on lisäksi kommentoitu, että investoinnin vähimmäiskokorajaa olisi tarkasteltava konsernikohtaisesti ehdotetun yhtiö- ja laitospohjaisen tarkastelun sijaan. Mustasaaren kunnan lausunnon mukaan 50 miljoonan euron rajan nostamista tulisi harkita.

Ehdotetun verohyvityksen soveltamisalasta ja soveltamiskriteereistä kommentoitiin erityisesti verkkosähköllä tuotetun vedyn asemaa. Useissa erityisesti teollisuusyritysten sekä näitä edustavien etujärjestöjen lausunnoissa on kritisoitu verkkosähköllä tuotettua vetyä käyttävien hankkeiden rajaamista investointihyvityksen ulkopuolelle. Lausunnoissa on tuotu esiin, että Suomen sähköverkon sähkö on nykyään lähes päästötöntä, eikä sääntelyn tai tukimekanismien tulisi yleisesti ottaen olla vedyntuotannon osalta verkkosähköä poissulkevaa. Lisäksi useassa lausunnossa on korostettu sitä, että kriisi- ja siirtymäpuitteet mahdollistavat myös verkkosähköllä (ml. osin ydinvoimalla) tuotettua vetyä hyödyntävien teollisten tuotantoprosessien vähähiilistämisen investointien tukemisen, ja Suomessa tulisi soveltaa jaksoa 2.6 siinä laajuudessa kuin mahdollista. Useassa lausunnossa korostettiin lisäksi sitä, että lähes päästötön verkkosähkö on yksi Suomen merkittävimmistä kansallisista kilpailueduista. Työ- ja elinkeinoministeriö piti soveltamisalaa uusiutuvan energian osalta laajana. Erityisesti kansalais-

ja ympäristöjärjestöjen lausunnoissa korostettiin, että esitetyt päästövähennysvaatimukset voisivat olla tiukempia ottaen huomioon Suomen ilmastotavoitteet.

Investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttävien kustannusten osalta kommentoitiin erityisesti palkkojen ja yleiskustannusten rajaamista hyväksyttävien investointikustannusten ulkopuolelle. Tätä kritisoitiin useissa teollisuusyritysten sekä näitä edustavien etujärjestöjen lausunnoissa. Lisäksi muutamassa lausunnossa on kommentoitu, että hyväksyttäviin kustannuksiin tulisi lukea ennen tukihakemuksen jättämistä solmitut sopimukset. Ehdotetun lain hyvitykseen oikeuttavien investointikustannusten kohtuullisuusvaatimusta on pidetty tulkinnanvaraisena ja tätä vaatimusta on ehdotettu poistettavaksi useassa lausunnossa.

Useissa lausunnoissa on kommentoitu uusiutuvan energian hankkeisiin ja teollisuusprosessien vähähiilistämisen- ja energiatehokkuushankkeisiin liittyvää, kriisi- ja siirtymäpuutteista suoraan johtuvaa vaatimusta siitä, että hyvityksellä tuettavan laitoksen olisi oltava valmiina 36 kuukaudessa. Useassa lausunnossa todettiin, että tämä 36 kuukauden aikaraja uhkaa rajata pois suuria ja laaja-alaisia hankkeita. Lyhyen määräajan on katsottu vähentävän mahdollisuuksia hyödyntää hyvitystä ja suosivan hankkeita, joiden suunnittelu on jo käynnissä sen sijaan, että tuki olisi aidosti kannustava. Muutamassa lausunnossa on ehdotettu, että Suomen tulisi hyödyntää kriisipuitteen sallimia ajallisia reunaehtoja täysimääräisesti ja esityksessä tulisi sallia tuen myöntäminen myös hankkeille, jotka on aloitettu 9.3.2023 tai sen jälkeen.

Lausunnoissa on kommentoitu myös verohyvityksen käytön reunaehtoja. Muutamassa lausunnossa 20 vuoden määräajan hyvityksen käytölle on katsottu olevan julkisen talouden turvaamisen kannalta positiivinen asia. Suhteellisen pitkän käyttöajan on kuitenkin katsottu heikentävän investointihyvityksestä saatavan taloudellisen hyödyn nykyarvoa investointilaskelmissa toisin kuin nopeammassa aikataulussa myönnettävä suora tuki. Pitkän käyttöjakson on myös katsottu heikentävän kannustinvaikutusta. Muutamassa lausunnossa on ehdotettu vuosittaisen kymmenen prosentin vähennysrajan nostamista sekä hyvityksen käyttöä pidentämistä. Myös mahdollisuutta hyvityksen hyödyntämiseen jo ennen vuotta 2028 on ehdotettu. Joissain lausunnoissa on katsottu, että hyvitystä tulisi käsitellä minimiverolain ehdot täyttävänä palautukseen oikeuttavana veronhyvityksenä, jotta hyvitys olisi yhteensopivampi minimiverosääntelyn kanssa. Useassa lausunnossa on lisäksi kommentoitu ehdotettujen omistajanvaihdoksia ja yritysjärjestelyitä koskevien säännösten olevan suhteettoman ankaria ja kyseisten säännösten poistamista on ehdotettu useammassa lausunnossa.

Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota ehdotettuun Rahoituskeskuksen määräyksenantovaltuuteen sekä lain voimaantulosta säätämiseen asetuksella ja oikeusministeriön mukaan näiden perustuslainmukaisuutta tulisi vielä käsitellä hallituksen esityksessä. Muutamassa lausunnossa on kommentoitu ehdotetun lain takaisinperintää koskevan päätöksen sekä Verohallinnon tekemän oikaisupäätöksen aikarajojen puuttumisen johtavan epäselvään ja oikeusvarmuuden kannalta epätydyttävään tilanteeseen, ja näin ollen oikaisupäätöksen tekemiselle tulisi laissa määrittää kohtuullinen ja yksiselitteinen takaraja. Verohallinto on lisäksi esittänyt useampia kommentteja muutoksenhakumenettelyä koskien. Lisäksi lausunnoissa oli eräitä teknisiä huomioita pykäliin ja perusteluihin liittyen.

Muutama teollisuusyritys ja etujärjestö on lausunnoissaan kiinnittänyt huomioita siihen, että ehdotettu investointihyvitys ei huomioi Mankala-yhtiöitä, eivätkä Mankala-yhtiöt pysty hyödyntämään ehdotettua verohyvitystä.

Ahvenanmaan maakuntahallituksen lausunnon mukaan maakuntahallitus on saanut tiedoksi ainoastaan alkuyhteenvedon ruotsiksi, joten lausunnon valmistelun ja antamisen edellytykset

ovat hyvin rajalliset ja näin ollen maakuntahallitus ei voi ottaa kantaa siihen, koskeeko lakiehdotus tosiasiaassa maakunnan toimivaltaan kuuluvia valtiontukia vai yhteisöverotusta, jossa maakunnalla ja valtakunnalla on jaettu toimivalta. Maakuntahallitus arvioi, että laki tulee vaikuttamaan lähinnä suurempiin yrityksiin, eikä se tule koskettamaan suurinta osaa Ahvenanmaan yrityksistä.

Esityksessä on otettu huomioon lausuntokierroksella esiin nostettuja seikkoja joiltakin osin. Säännökset omistajanvaihdosten ja yritysjärjestelyiden vaikutuksista investointihyvityksen vähentämiseen on poistettu. Esitykseen on lisätty arvio ehdotuksen suhteesta perustuslakiin. Lisäksi ehdotettuja säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja samoin kuin vaikutusarvioita on täsmennetty lausuntopalautteen perusteella.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Pykälässä todettaisiin lain yleinen soveltamisala. Pykälässä todettaisiin, että laissa säädetään yhtiön oikeudesta eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien kustannuksiin perustuvaan hyvitykseen, josta käytettäisiin laissa termiä investointihyvitys. Investointihyvitys vähennettäisiin yhtiölle laskettavasta yhteisöveron määrästä ennen yhteisöveron maksuunpanoa. Vähennys tehtäisiin vain tuloverolain nojalla määrättävästä yhteisön tuloverosta, eikä sitä voisi vähentää yhteisön yleisradioverosta taikka Ahvenanmaan mediamaksusta. Vähennettävä määrä rajautuisi maksuunpantavan yhteisöveron määrään, eikä yhtiöllä olisi oikeutta laskennalliseen palautukseen tilanteessa, jossa verovuonna vähennettävä investointihyvityksen enimmäismäärä ylittäisi yhtiölle maksuunpantavan yhteisöveron määrän.

2. §. Määritelmät. Pykälän 1 kohdassa säädettäisiin suuren investoinnin määritelmästä. Suurella investoinnilla tarkoitettaisiin sellaista investointihanketta, jonka kustannukset ovat vähintään 50 miljoonaa euroa. Tämän 50 miljoonan euron kynnysarvon laskennassa otettaisiin määritelmän mukaisesti huomioon vain sellaiset kustannukset, jotka luettaisiin investointihyvityksen laskentaperusteeseen. Rajaa tarkasteltaisiin investointihankekohtaisesti. Vaikka ehdotettu investoinnin kokoa koskeva 50 miljoonan euron vähimmäisvaatimus on kansallinen raja, voidaan investoinnin käsitteeseen hakea johtoa kriisi- ja siirtymäpuitteista ja investoinneille siellä asetetuista vaatimuksista. Tarkoituksena on, että kriisi- ja siirtymäpuitteiden soveltamisedellytysten ja 50 miljoonan kynnysarvon tarkastelu tapahtuisi samalla tasolla. Ehdotetun 50 miljoonan euron täyttymisessä huomioitaisiin sama investointi, jonka osalta kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaisia ehdotettuun lakiin sisältyviä soveltamisedellytyksiä arvioitaisiin. Esimerkiksi kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.5.1 77 kohdan d alakohdan mukaan investoinnilla rahoitettavan *laitoksen* on oltava valmiina 36 kuukaudessa. Vastaava vaatimus *laitoksen* tai *laitteiston* valmistumisesta sisältyy jaksoa 2.6 koskien 81 kohdan j alakohtaan. Jakson 2.6 81 kohdan d alakohdan i alakohdassa vaaditaan investoinnin osalta *teollisuuslaitoksen* kasvihuonepäästöjen vähentymistä 40 prosentilla. Jakson 2.8 85 kohdan i alakohdassa edellytetään investoinnin säilyttämistä kyseisellä alueella, joka ei kuitenkaan estäisi vanhentuneen tai rikkoutuneen *tuotantolaitoksen* tai *laitteen* korvaamista. Kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaisten vaatimusten tarkastelutaso on siten pääsääntöisesti laajimmillaan yksi tuotantolaitos. Vastaavasti myös ehdotettua 50 miljoonaa euron soveltamiskynnystä tarkasteltaisiin siten, että huomioon otettaisiin maantieteellisesti yhteen paikkaan eli yhteen

tuotantolaitokseen toteutettu investointi ja laajimmillaan tarkastelun kohteena voisi olla tuotantolaitos.

Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin yhtiön määritelmästä. Yhtiöllä tarkoitettaisiin Suomessa yleisesti verovelvollista osakeyhtiötä tai osuuskuntaa sekä Suomessa rajoitetusti verovelvollista yhteisöä, jolla on Suomessa elinkeinon harjoittamista varten kiinteä toimipaikka.

Pykälän 3 kohta sisältäisi konsernin määritelmän. Konsernin määritelmä kattaisi yhtiöt, jotka ovat toisiinsa etuyhteydessä verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 31 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Pykälän 4, 5 ja 6 kohdassa määriteltäisiin sähkön varastointi, lämmön varastointi ja uusiutuvasta vedystä tuotettu polttoaine. Määritelmät perustuisivat kriisi- ja siirtymäpuitteissa esitettyihin määritelmiin.

Pykälän 7 kohdassa säädettäisiin ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen määritelmästä. Koska kyseessä on tekninen ja monitahoinen määritelmä, jota ei olisi tarkoituksenmukaista määritellä yksityiskohtaisesti ehdotetun lain pykälissä, ehdotettuun lakiin otettaisiin viittaus EU-lainsäädäntöön, jonka kautta ei merkittävää haittaa -periaate, määritellään. Ei merkittävää haittaa -periaatteesta käytetään yleisesti myös englanninkielisen termin ”Do No Significant Harm” mukaista DNSH-lyhennettä, joten vastaavaa lyhennettä käytetään myös tässä esityksessä.

Ehdotetussa 7 kohdassa viitattaisiin DNSH-periaatteen osalta elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/241, jäljempänä *elpymisasetus*, 2 artiklan 6 kohtaan. Elpymisasetuksen 2 artiklan 6 kohdassa puolestaan viitataan kestävä sijoittamista helpottavasta kehyksestä ja asetuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/852, jäljempänä *luokitusjärjestelmäasetus*, jossa tarkemmin listataan ympäristötavoitekohtaisesti, milloin kyseessä voi olla DNSH-periaatteen mukaisesti kielletty merkittävä haitta.

Viitatussa elpymisasetuksen 2 artiklan 6 kohdassa säädetään, että ei merkittävää haittaa -periaatteella tarkoitetaan sitä, että ei harjoiteta tai tueta sellaista taloudellista toimintaa, joka aiheuttaa luokitusjärjestelmäasetuksen 17 artiklassa tarkoitettua merkittävää haittaa mille tahansa kulloisessakin artiklassa listatussa tapauksessa tarkoitettulle ympäristötavoitteelle. Luokitusjärjestelmäasetuksen 17 artiklassa puolestaan määritellään, mitä merkittävällä haitalla tarkoitetaan kuuden eri ympäristötavoitteen kannalta. Artiklassa listatut ympäristötavoitteet ovat:

1. ilmastomuutoksen hillintä;
2. ilmastomuutoksen sopeutuminen;
3. vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojele;
4. kiertotalous, mukaan lukien jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys;
5. ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä
6. biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojele ja ennallistaminen.

Luokitusjärjestelmäasetuksen 17 artiklassa on esitetty kriteerit sen arvioimiselle, milloin kunkin ympäristötavoitteen osalta on katsottava aiheutuvan merkittävää haittaa. Esimerkiksi artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan taloudellisen toiminnan katsotaan aiheuttavan merkittävää haittaa ilmastomuutoksen hillinnälle, jos kyseinen toiminta aiheuttaa merkittäviä kasvihuonekaasupäästöjä.

Pykälän 8 kohdassa määriteltäisiin käsite töiden alkaminen. Määritelmä perustuisi kriisi- ja siirtymäpuitteiden alaviitteessä 145 olevaan töiden alkamisen määritelmään. Töiden alkamisella tarkoitettaisiin investointiin liittyvien rakennustöiden alkamista tai ensimmäistä laillisesti velvoittavaa laitelaussitoumusta tai muuta sellaista sitoumusta, joka tekee investoinnista peruuttamattoman, sen mukaan, kumpi tapahtuu aikaisemmin. Maan ostoa ja valmistelutöitä, kuten lupien hankkimista ja alustavien toteutettavuustutkimusten tekemistä ei kuitenkaan katsottaisi töiden alkamiseksi.

Kriisi- ja siirtymäpuitteiden osalta ei ole vielä nimenomaista oikeus- tai muuta tulkintakäytäntöä töiden alkamisen käsitteestä. Vastaava vaatimus tuen hakemisesta ennen töiden alkamista sisältyy kuitenkin muihinkin komission valtioneuvoston päätöksiin, esimerkiksi yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen ja energiasuuntaviivoihin, joiden töiden alkamisen käsitteet vastaavat sanamuodoltaan hyvin pitkällä kriisi- ja siirtymäpuitteiden töiden alkamisen määritelmää.²⁶ Pitkälti yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen perustuvaa töiden alkamisen käsitettä sovelletaan kotimaisesti esimerkiksi energiatuissa.²⁷

Euroopan unionin tuomioistuimen (EUT) oikeuskäytännössä töiden alkamisen käsitettä on käsitelty tapauksessa C-11/22 Est Wind Power Oü v. Elering AS. Tapauksessa oikeusperustana oli vuoden 2014 ympäristönsuojelun ja energia-alan suuntaviivat.²⁸ EUT totesi tapauksessa, että investointihankkeen käynnistämisen kannalta tarpeelliset rakennustyöt, kuten pääasiassa mittausmastojen rakentaminen ja tuulipuiston sähköliittymien toteuttaminen, eivät ole valmistelutöitä, ja ne voivat siis kuulua töiden alkamisen käsitteen piiriin.

EUT:n ratkaisussa C-349/17 (Eesti Pagar) otettiin kantaa siihen, mitä yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen töiden alkamisen käsitteeseen sisältyvällä laillisesti velvoittavalla sitoumuksella tarkoitetaan. Ratkaisun perusteella töiden katsotaan alkaneen, jos hanketta tai toimintaa koskeva laitelaus on tehty tekemällä ehdoton ja oikeudellisesti velvoittava sitoumus ennen tukihakemuksen jättämistä, riippumatta tästä sitoumuksesta irtautumisesta mahdollisesti

²⁶ Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 23 kohdan mukaan 'töiden alkamisella' tarkoitetaan joko investointiin liittyvien rakennustöiden alkamista tai ensimmäistä laillisesti velvoittavaa sitoumusta tilata laitteita tai muuta sitoumusta, joka tekee investoinnista peruuttamattoman, riippuen siitä, kumpi tapahtuu aikaisemmin. Maan ostoa ja valmistelutöitä, kuten lupien hankkimista ja toteutettavuustutkimusten tekemistä, ei katsota töiden alkamiseksi. Energiasuuntaviivojen 2.4. jakson 19 kohdan 82) alakohdassa 'töiden aloittamisella' tarkoitetaan ensimmäistä sitovaa sitoumusta (esim. tilata laitteita tai aloittaa rakentaminen), joka tekee investoinnista peruuttamattoman. Maan ostoa ja valmistelutöitä, kuten lupien hankkimista ja alustavien toteutettavuustutkimusten tekemistä, ei katsota töiden alkamiseksi.

²⁷ Ks. esim. Valtioneuvoston asetus energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista vuosina 2018–2022 (voimassa 1.1.2018–31.12.2022) 28.12.2017/1098. Energiatuen osalta vaatimus on kuitenkin osittain yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen ja kriisi- ja siirtymäpuitteiden vaatimusta tiukempi, sillä tuen edellytyksenä on, että tuki on myönnettyä ennen hankkeen töiden alkamista.

²⁸ Komission tiedonanto, Suuntaviivat valtioneuvoston ympäristönsuojelulle ja energia-alalle vuosina 2014–2020, 2014/C 200/01.

aiheutuvista kustannuksista. Ratkaisussa todetaan lisäksi, että laitehankintaa koskevaa sopimusta, joka edellyttää haettavan tuen myöntämistä, ei pidettäisi töiden alkamisena.

Komissio on yleistä ryhmäpoikkeusasetusta koskevilla ei-sitovilla epävirallisissa kannanotoissa kommentoinut kysymystä siitä, koska kyse on sellaisesta sitoumuksesta, joka tekee investoinnista peruuttamattoman. Komissio on todennut, että tällä tarkoitetaan sitovaa oikeudellista sitoumusta, johon tuensaaja on vapaaehtoisesti sitoutunut ja jota se ei voisi perua yksipuolisesti ilman, että sillä syntyy jonkinlainen vahingonkorvausvelvollisuus. Tällaisen sitovan sopimuksen allekirjoittaminen ennen tuen hakemista osoittaa komission mukaan sijoituksen tavoittelua ilman tukea ja kyseenalaistaa siten tuen kannustinvaikutuksen. Komissio on epävirallisissa, ei-sitovissa kannanotoissaan myös todennut, että oikeus sopimuksen yksipuoliseen irtisanomiseen ei voi olla ratkaiseva tekijä, kun arvioidaan, onko kyseessä peruuttamaton investointi, sillä lähes kaikkiin sopimuksiin sisältyy tietyin ehdoin oikeus sopimuksen irtisanomiseen. Jos sopimuksen irtisanomisesta aiheutuu tuensaajalle huomattavia taloudellisia tappioita, sopimusta voidaan silti pitää vakaana sitoumuksena jatkaa investointia ilman valtiontukea.

Komission epävirallisten ei-sitovien kannanottojen mukaan maan ostaminen, jota ei pidetä töiden alkamisena, voi sisältää myös rakennetun maan hankinnan. Sen sijaan kaikkia rakennustöitä, jotka koostuvat rakennusten ja maa-alueiden muokkauksesta ja mukauttamisesta valtiontukea saavaa investointia varten, pidetään yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen määritelmän mukaisena töiden alkuna. Komission mukaan myös rakennettujen maa-alueiden hankintaa pidetään töiden alkamisena, jos rakennettujen maa-alueiden kustannukset sisältyvät hankkeen tukikelpoisiin kustannuksiin. Näistä kannanotoista voitaneen johtaa tulkinta, että kaikkia maanrakennustöitä (esimerkiksi tontin tasointa ja paalutus) tulisi pitää sellaisina rakennustöinä, jotka katsottaisiin investoinnin töiden aloittamiseksi.

Tulkinta-apua kriisi- ja siirtymäpuitteiden töiden alkamisen käsitteeseen voitaneen hakea yllä kuvatuista muihin valtiontukisäännöksiin sisältyvistä töiden alkamisen käsitteistä ja niitä koskevista tulkinnoista.

Pykälän 9 kohta sisältäisi kriittisten raaka-aineiden määritelmän. Määritelmä kattaisi yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen liitteessä 4 listatut raaka-aineet.

Pykälän 10 kohdassa määriteltäisiin laitos. Päästökauppajärjestelmän piiriin kuuluvien toimintojen osalta laitoksen käsite olisi yhteneväinen kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta unionissa ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY, jäljempänä *päästökauppadirektiivi*, laitoksen käsitteen kanssa. Sellaisten toimintojen osalta, jotka eivät kuulu päästökauppajärjestelmän piiriin, laitoksena pidettäisiin sellaista kiinteää teknistä kokonaisuutta, joka olisi verrannollinen päästökauppadirektiivin mukaiseen laitokseen.

Pykälän 11 kohdassa määriteltäisiin teollisuuslaitos laitokseksi, jossa suoritettava pääasiallinen toiminta on teollinen prosessi.

3 §. *Investointihyvitykseen oikeuttavat investoinnit.* Pykälässä säädettäisiin niistä investoinneista, joiden investointikustannukset oikeuttavat hyvitykseen. Pykälässä säädettäisiin, että investointihyvitys myönnettäisiin hakemuksesta yhtiölle, joka toteuttaa Suomessa ehdotetussa laissa määritelty edellytykset täyttävän suuren ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävän investoinnin. Investointi voisi koskea kolmea erilaista hanketyyppeä, jotka perustuisivat kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksojen 2.5.1, 2.6 ja 2.8 mukaisiin ja mahdollistamiin tuettaviin hankkeisiin, ja jotka määriteltäisiin pykälän kohdissa. Kohdassa 1 säädettäisiin

hyvityksen ensimmäisenä mahdollisena vaihtoehtoisena perusteena investointihankkeet, jotka kohdistuvat energian tuotantoon uusiutuvista lähteistä tai energian varastointiin. Kohta perustuisi kriisi- ja siirtymäpuitteiden jaksossa 2.5.1 esitettyihin hanketyyppeihin, joiden erityisistä edellytyksistä säädettäisiin ehdotetun lain 2 luvussa. Kohdassa 2 mainittaisiin toisena vaihtoehtoisena perusteena investoinnit teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämiseen ja energiatehokkuustoimenpiteisiin. Kyseiset investoinnit olisivat kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.6 mukaisia, ja niiden erityisistä edellytyksistä säädettäisiin ehdotetun lain 3 luvussa. Kohdassa 3 mainittaisiin kolmantena mahdollisena hyvityksen perusteena kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.8 mukaiset investoinnit, jotka kohdistuvat ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisille aloille, ja joihin liittyvistä erityisistä edellytyksistä säädettäisiin tarkemmin ehdotetun lain 4 luvussa.

4 §. *Rajoitukset investointihyvityksen soveltamisalaan.* Pykälässä säädettäisiin rajoituksista investointihyvityksen soveltamisalaan. Rajoituksia arvioitaisiin konsernitason silloin kun yhtiö kuuluisi konserniin. Pykälän 1 kohdan mukaisesti hyvitystä ei voitaisi myöntää vaikeuksissa olevalle yritykselle. Vaikeuksissa olevalla yrityksellä tarkoitettaisiin Euroopan komission valtiontukea rahoitusalan ulkopuolisten vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen koskevista suuntaviivoista antamassa tiedonannossa (2014/C 249/01) tarkoitettua vaikeuksissa olevaa yritystä. Kyseisen tiedonannon 20 kohdan mukaan yrityksen katsotaan olevan vaikeuksissa, jos a) se on menettänyt yli puolet osakepääomastaan kertyneiden tappioiden vuoksi (yhtiöt, jonka osakkaiden vastuu on rajoitettu), b) se on menettänyt yli puolet tilinpäätöksen mukaisista omista varoistaan kertyneiden tappioiden vuoksi (yhtiöt, joissa ainakaan joidenkin osakkaiden vastuuta yhtiön velasta ei ole rajattu), c) yritys on yleistäytöntöönpanomenettelyn kohteena, d) muun kuin pk-yrityksen velkaantumistaso on kahden viime vuoden ajan ollut yli 7,5 ja käyttökatteen suhde nettorahoituskuluihin ollut alle 1,0.

Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin, ettei investointihyvitystä voitaisi myöntää yritykselle, jolle on annettu sellaiseen Euroopan komission aikaisempaan päätökseen perustuva maksamaton perintämääräys, jossa valtiontuki on julistettu sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi. Komissio edellyttää, että jäsenvaltion viranomaiset sitoutuvat lykkäämään valtiontuen maksamista kaikille sellaisille yrityksille, jotka ovat saaneet aikaisemmin komission päätöksellä yhteismarkkinoille soveltumattomaksi määriteltä sääntöjenvastaista tukea, kunnes kyseinen yritys on maksanut takaisin koko sääntöjenvastaisen tuen sekä siitä perittävän koron (ks. komission tiedonanto sääntöjenvastaisen ja sisämarkkinoille soveltumattoman valtiontuen takaisinperinnästä C/2019/5396). Eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä säädetään kansallisesta menettelystä Suomessa, kun komissio tekee päätöksen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tuen maksamisen keskeyttämisestä tai takaisinperimisestä. Komission päätös on pantava Suomessa viipymättä täytäntöön takaisinperinnästä vastuussa olevan viranomaisen päätöksellä.

Pykälän 3 kohdan perusteella investointihyvitystä ei voitaisi myöntää luottolaitokselle eikä muulle rahoituslaitokselle.

Pykälän 4 kohdassa säädettäisiin kriisi- ja siirtymäpuitteiden 52 kohdan edellyttämällä tavalla, että investointihyvitystä ei voisi myöntää yritykselle, jos joko yritys tai siinä tosiasiallista määräysvaltaa käyttävä omistaja on Euroopan unionin pakotelistalla.

5 §. *Investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttäviä investointikustannuksia koskevat yleiset edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin kaikkia investointihyvitykseen oikeuttavia investointeja koskien periaatteista, joiden nojalla investointikustannukset otettaisiin huomioon

investointihyvityksen perusteessa. Yleisten edellytysten lisäksi jokaista investointihanketyyppeä koskevassa luvussa säädettäisiin erityisistä edellytyksistä kustannusten hyväksymiseksi investointihyvityksen perusteeseen kyseisen luvun mukaisen investointihankkeen osalta. Tässä pykälässä säädettyjä yleisiä edellytyksiä sovellettaisiin lukukohtaisten erityisten edellytysten lisäksi.

Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että investointihyvityksen perusteeksi voisi tulla vain hyvitykseen oikeutetun yhtiön itse maksamat ja kyseisen yhtiön kirjaan kirjatut kohtuulliset investointikustannukset. Näitä hyväksyttäviä investointikustannuksia voisivat olla hanketyypistä riippuen esimerkiksi:

- koneiden ja laitteiden hankinnasta ja asennuksesta aiheutuvat kustannukset;
- rakennusten kustannukset;
- rakennusteknisistä töistä ja rakennustöiden valvonnasta aiheutuvat kustannukset;
- välittömästi investointiin liittyvien maa-alueiden hankinnasta aiheutuvat kustannukset sekä raivaus- ja maanrakennustöistä aiheutuvat kustannukset;
- investointihankkeen valmistelu- ja suunnittelukustannukset (kun kyse ostopalveluina hankituista töistä johtuvista kustannuksista);
- käyttöönotosta ja käyttöönoton edellyttämästä käyttöhenkilökunnan koulutuksesta aiheutuvat kustannukset.

Lisäksi edellytettäisiin, että kustannusten on tullut syntyä investoinnista sen kestoaikana. Investointihyvityksen piiriin voisi siten tulla vain sellaisia kustannuksia, jotka liittyvät suoriteperusteisesti siihen aikaan, kun investointia toteutetaan, eivätkä investoinnin valmistumisen jälkeiset laitoksen toiminta-aikaiset kustannukset oikeuttaisi investointihyvitykseen. Lisäksi kustannusten tulisi liittyä käyttöomaisuuden hankintaan eli esimerkiksi vaihto-omaisuuden hankintaan liittyvät kustannukset eivät voisi tulla huomioiduksi investointihyvityksen perusteessa. Kustannusten tulisi lisäksi olla sellaisia, että ne aktivoidaan käyttöomaisuushyödykkeen hankintamenoon, joten projektiaikaisia juokseviksi kuluiksi kirjattavia toimintakuluja ei voitaisi lukea investointihyvityksen kustannuspohjaan.

Investointihyvityksen vaikuttavuuden varmistamiseksi 2 momentissa säädettäisiin, että hyvityksen perusteeseen voitaisiin hyväksyä vain hankintoja ja työtä, joiden kirjallinen tilaus tai sopimus on tehty investointihyvityshakemuksen jättämisen jälkeen. Poikkeuksellisesti hyvityksen perusteeseen voitaisiin kuitenkin hyväksyä myös sellaisia kustannuksia, joiden tilaus tai sopimus on tehty ennen hakemuksen jättämistä. Tämä edellyttäisi, että kyseinen hankinta olisi ehdollinen investointihyvityksen saamiselle siten, että sopimukseen sisältyisi oikeus hankinnan peruuttamiseen, jos investointihyvitystä ei myönnetä. Tällöinkin investointihyvityksen perusteeseen voitaisiin hyväksyä hyvityksen hakemisen jälkeen syntyneet kustannukset.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin investointihyvityksen saajaan etuyhteydessä olevalta taholta tehtyjen hankintojen kustannusten hyväksyttävyyden edellytyksistä. Tällaiset hankinnat eivät olisi kiellettyjä, mutta niiden kustannuksia voitaisiin hyväksyä investointihyvityksen laskentapohjaan ainoastaan se osa, jonka yhtiö osoittaisi vastaavan omakustannehintaa. Hyväksyttävät kustannukset rajautuisivat samoihin kustannuksiin kuin hyvityksen saajan osalta. Näin ollen esimerkiksi hyvityksen saajaan etuyhteydessä olevan tahon palkkakustannuksia ei

voitaisi hyväksyä. Etuyhteyden määritelmä perustuisi verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n 4 momentin etuyhteysmääritelmään.

6 §. Investointihyvityksen perusteeksi kelpaamattomat investointikustannukset. Pykälä sisältäisi investointituille tavanomaisen luettelon kustannuksista, joita ei voitaisi lukea investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttäviin kustannuksiin. Luettelo olisi vastaava kuin esimerkiksi energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista vuosina 2023–2027 annetussa valtioneuvoston asetuksessa (262/2023) ja investointihyvityksen kanssa samanaikaisesti valmistellussa suoran tuen tukiohjelmassa. Hyväksyttäviä kustannuksia eivät olisi investointihyvityksen saajan maksamat palkat, yleiskustannukset, edustusmenot, korot ja muut rahoituskustannukset, valtion maksuperustelakiin (150/1992) perustuvat maksut (esim. ympäristöluvasta perittävä maksu), kustannusvaraukset eivätkä investointihyvityksen saajan matkakustannukset eivätkä investointihyvityksen saajan osana tavaroiden tai palvelujen hankintahintaa maksamat arvonnalisäverot. Investointihyvityksen ensisijaisena tarkoituksena on tukea investointeja ja siten tuki kohdistettaisiin ensi sijassa investointikustannuksiin eli koneiden ja laitteiden sekä rakennusten hankintaan. Investointihyvityksellä tuetaan kokoluokaltaan melko suuria investointeja ja siten palkkakustannusten osuus investoinnin kokonaiskustannuksista jäänee kokonaisuudessaan melko vähäiseksi. Palkkojen hyväksyminen edellyttäisi muun muassa tuntitason seuranta ja erittelyä hankekohtaisesti. Jättämällä nämä kustannukset hyväksyttävien kustannusten ulkopuolelle, voidaan vähentää hallinnollista taakkaa niin hyvityksen saajien kuin viranomaistenkin osalta.

7 §. Investointihyvityksen määrä. Pykälässä säädettäisiin investointihyvityksen määrästä. Pykälän 1 momentin mukaan investointihyvityksen määrä olisi 20 prosenttia investoinnin hyvityksen perusteeksi hyväksyttävistä kustannuksista.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin investointihyvityksen euromääräisestä enimmäisrajasta. Investointihyvityksen yhtiökohtainen enimmäismäärä olisi 150 miljoonaa euroa. Ehdotettu 150 miljoonan euron enimmäismäärä johtuu kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.8 mukaisista vaatimuksista ja rajaa sovellettaisiin kaikkiin investointeihin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että yhtiön kuuluessa konserniin, investointihyvityksen enimmäismäärä laskettaisiin konsernikohtaisesti. Tämä johtuu valtioneuvoston päätöksen perusteella, jossa tuettavana yrityksenä lähtökohtaisesti pidetään koko konsernia kokonaisuutena. Valtiontuen käsitetiedonannon 2.1. jakson 11 kohdan mukaan useaa erillistä oikeushenkilöä voidaan pitää yhtenä taloudellisena yksikkönä valtiontukisääntöjä sovellettaessa. Kyseinen taloudellinen yksikkö muodostaa tällöin tarkasteltavan yrityksen. Unionin tuomioistuin on katsonut oikeuskäytännössään, että taloudellisen yksikön muodostumisen arvioinnissa olennaisia ovat olemassa olevat määräysvaltaan oikeuttavat omistussuhteet ja muut toiminnalliset, taloudelliset tai hallinnolliset yhteydet. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että yksikön, joka omistaa määräysvaltaan oikeuttavia osuuksia yhtiöstä ja joka käyttää tosiasiallisesti tätä määräysvaltaa osallistumalla välittömästi tai välillisesti yhtiön hallintoon, on katsottava osallistuvan määräysvallassaan olevan yhtiön taloudellisen toiminnan harjoittamiseen.

Rajan konsernikohtaisuus tarkoittaisi sitä, että jos sama konserni toteuttaisi useamman verohyvitykseen oikeuttavan investoinnin, voisi konserni saada investointihyvitystä enimmillään yhteensä 150 miljoonaa euroa. Tilanteessa, jossa useampi saman konsernin yhtiö toteuttaisi verohyvitykseen oikeuttavan investoinnin, tulisi investointihyvitystä hakevien yhtiöiden ensisijaisesti hakemusvaiheessa määrittää, mihin hankkeeseen ja mille yhtiölle investointihyvitystä kohdistetaan tilanteessa, jossa 150 miljoonan euron yläraja ylittyisi konsernitason.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin investointihyvityksen määrästä tilanteessa, jossa investointihyvityksen kohteena olevaan investointiin on saatu muuta julkista tukea ja tämä muu julkinen tuki yhdessä investointihyvityksen kanssa voisi johtaa kriisi- ja siirtymäpuitteissa säädettyjen valtiontukien kasautumisrajojen ylittymiseen. Tällöin investointihyvitys myönnettäisiin 20 prosentin ja 150 miljoonan enimmäismääriä pienempänä.

8 §. *Toimivaltainen viranomainen.* Pykälässä säädettäisiin investointihyvityksen toimivaltaisista viranomaisista ja näiden tehtävänjaosta. Rahoituskeskus toimisi investointihyvityksen osalta hyvityksen myöntävänä viranomaisena. Rahoituskeskus käsitelisi hyvityshakemuksen ja vastaisi myös hankkeiden jälkiseurannasta hyvityksen myöntämisen jälkeen. Tältä osin tehtävänkuva vastaisi tyypillisiä Rahoituskeskuksen myöntämien valtionavustusten menettelyä. Itse investointihyvityksen käytön tekninen toteutus tapahtuisi yhteisöveromenettelyn yhteydessä ja sen osalta toimivaltainen viranomainen olisi Verohallinto.

2 luku Investoinnit energian tuotantoon uusiutuvista lähteistä ja energian varastointiin

Luvussa 2 säädettäisiin EU:n kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.5.1 mahdollistamasta investointihyvityksestä koskien energian tuotantoa uusiutuvista lähteistä ja energian varastointia.

9 §. *Investointihyvitykseen oikeuttava energian tuotannon tai energian varastoinnin investointihanke.* Pykälässä säädettäisiin edellytykset investointihyvitykseen oikeuttaville uusiutuvan energian tuotannon ja energian varastoinnin investoinneille. Hyväksyttävien investointihankkeiden luonnehdinnat vastaisivat tietyin rajauksin kriisi- ja siirtymäpuitteiden 2.5.1 jakson 77 kohdan a alakohdassa yksilöityjä tilanteita.

Pykälän 1 kohdassa säädettäisiin, että investointihyvitykseen oikeuttaisi investointihanke koskien energian tuotantoa uusiutuvista lähteistä. Ehdotettu sanamuoto vastaisi pääosin kriisi- ja siirtymäpuitteiden 77 kohdan a alakohdan i alakohdan mukaista määritelmää, mutta poikkeukseksi puitteiden mahdollistamaan verrattuna kansalliseksi rajaukseksi ehdotetaan, että soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin uusiutuvan sähkön tuotantoa koskevat investoinnit. Näin ollen kriisi- ja siirtymäpuitteiden 77 kohdan a alakohdan i alakohdassa tarkoitetut ”investoinnit energian tuotantoon uusiutuvista lähteistä”, tarkoittaa kansallisen lain rajauksilla esimerkiksi lämpöenergian tuotantoa uusiutuvista lähteistä, uusiutuvan vedyn ja uusiutuvaan vetyyn perustuvien polttoaineiden tuotantoa samoin kuin biopolttoaineiden ja biokaasun tuotantoa. Hyvitys voisi kohdistua vain energian tuotantoon uusiutuvista lähteistä. Esimerkiksi tilanteessa, jossa tuotantolaitoksessa tuotettaisiin uusiutuvan energian (mukaan lukien laissa mainitut polttoaineet) lisäksi muita tuotteita, voisi hyvitys kohdistua vain siihen osaan investointikustannuksista, jotka kohdistuvat energian tuotantoon uusiutuvista lähteistä.

Pykälän 2 ja 3 kohdissa säädettäisiin kriisi- ja siirtymäpuitteiden sanamuotoja vastaavasti investointihyvitykseen oikeuttaviksi myös investoinnit sähkön varastointiin tai lämmön varastointiin, sekä investoinnit uusiutuvan vedyn, biopolttoaineiden, bionesteiden, biokaasun, biometaanin, ja biomassapolttoaineiden varastointiin, kun varastoitavasta sisällöstä saadaan vuositasolla vähintään 75 prosenttia suoraan varastoon liitetystä uusiutuvan vedyn, biopolttoaineiden, bionesteiden, biokaasun tai biomassapolttoaineiden tuotantolaitoksesta.

10 §. *Uusiutuvan energian tuotannon tai energian varastoinnin investoinnin investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttävät kustannukset.* Pykälässä säädettäisiin uusiutuvan energian tai energian varastoinnin investointihankkeeseen perustuvan investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttävistä kustannuksista. Kriisi- ja siirtymäpuitteet eivät jakson 2.5.1 osalta edellytä nimenomaisia rajauksia tukikelpoisten kustannusten tyyppille

tai laadulle, mutta puitteiden 77 kohdan l alakohdan mukaisesti tuen on kohdistuttava uuden kapasiteetin rakentamiseen tai voimalaitoksen kapasiteetin päivittämiseen. Puitteiden alaviitteessä täsmennetään, että päivittämisellä tarkoitetaan uusiutuvaa energiaa tuottavien voimalaitosten uusimista, mukaan lukien laitosten tai toimintajärjestelmien ja laitteistojen korvaaminen kokonaan tai osittain kapasiteetin korvaamiseksi tai laitoksen tehokkuuden tai kapasiteetin lisäämiseksi. Vaikka voimalaitos terminä viittaa yleiskielessä erityisesti sähköä tuottavaan laitokseen, voidaan kriisi- ja siirtymäpuitteita tulkita siten, että tukea voidaan myöntää myös lämpöenergiaa tuottavan laitoksen kapasiteetin päivittämiseen. Koska ehdotetun investointihyvityksen ulkopuolelle on kansallisesti rajattu uusiutuvan sähkön tuotanto, voisivat kapasiteetin päivittämiseen liittyvät kustannukset olla investointihyvitykseen oikeuttavia silloin, kun on kyse lämpöä tuottavien laitosten uusintainvestoinneista.

Edelleen puitteissa todetaan, että kapasiteetin päivittämisen tapauksessa tukikelpoisia ovat ainoastaan lisäkustannukset, jotka liittyvät päivitettyyn kapasiteettiin. Näin ollen pykälässä säädettäisiin, että investointihyvityksen perusteeksi voitaisiin hyväksyä vain kustannuksia, jotka kohdistuvat uuden kapasiteetin rakentamiseen tai nykyisen kapasiteetin päivittämiseen.

11 §. *Uusiutuvan energian tuotannon tai energian varastoinnin investointiin perustuvan investointihyvityksen erityiset edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin uusiutuvan energian investointihyvityksen erityisistä edellytyksistä siten, kuin kriisi- ja siirtymäpuitteet edellyttävät.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että investointihyvitys voidaan myöntää vain sellaiselle investointihankkeelle, jota yhtiö ei toteuttaisi lainkaan, tai jonka se toteuttaisi rajoitetusti tai eri tavalla ilman hyvitystä. Kyse on kriisi- ja siirtymäpuitteiden 77 kohdan p alakohdan mukaisesta vaatimuksesta, joka heijastaa valtiontukioikeudellista peruseriaa tuen kannustavuuden vaatimuksesta. Yhtiön tulisi investointihyvitystä koskevalla hakemuksellaan osoittaa tämän vaatimuksen täyttyminen investointihankkeen kannattavuuslaskelmilla ilman investointihyvitystä ja sen kanssa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kriisi- ja siirtymäpuitteiden edellyttämällä tavalla, että investointihyvityksellä rahoitettavan laitoksen tai laitteiston olisi oltava valmis ja toiminnassa 36 kuukauden kuluessa investointihyvityksen myöntämispäivästä. Kyse on nimenomaisesti kriisi- ja siirtymäpuitteiden 77 kohdan d alakohdassa esitetystä edellytyksestä, jonka asettamiselle ei ole ollut kansallista liikkumavaraa. Sitä, koska laitoksen tai laitteiston katsotaan olevan valmis ja toiminnassa, ei ole määritelty kriisi- ja siirtymäpuitteissa, joten sen tarkempi määrittely on jätetty kansallisesti ratkaistavaksi. Esitystä valmisteltaessa on arvioitu, että investointihyvityksen melko laajan soveltamisalan takia ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista määritellä yksityiskohtaisesti sitä, mitä laitoksen tai laitteiston valmiina ja toiminnassa olemisella investointihyvityksen osalta tarkoitetaan. Tuettavat hankkeet voivat olla siinä määrin erilaisia, että olisi tapauskohtaisesti määriteltävä, koska investointi on sellaisessa vaiheessa, että sen voidaan katsoa olevan valmis ja toiminnassa. Esimerkiksi uusiutuvan energian hankkeen osalta ratkaiseva voisi olla hetki, jolloin laitos alkaa tuottaa lämpöä kaukolämpöverkkoon tai biokaasua kaasuverkkoon. Myös käyttöomaisuuden kirjanpitokäsittelylle voidaan antaa painoarvoa, kun arvioidaan, onko laitos valmis ja toiminnassa. Laitos olisi valmis ja toiminnassa viimeistään siinä vaiheessa, kun käyttöomaisuudesta, jonka kustannusten perusteella investointihyvitys on myönnetty, aletaan tehdä kirjanpidossa suunnitelman mukaisia poistoja.²⁹

²⁹ Suunnitelman mukaiset poistot aloitetaan lähtökohtaisesti hyödykkeen käyttöönottohetkestä lähtien, ks. Leppiniemi, Jarmo & Kykkänen, Tapani, Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta, 2023, s.

Puitteissa lisäksi edellytetään, että tukiohjelmassa on oltava vaikuttava seuraamusjärjestely siltä varalta, että tätä määräaika ei noudateta. Tästä seuraamusjärjestelmästä säädettäisiin momentin toisessa virkkeessä. Toisen virkkeen mukaan, mikäli 36 kuukauden määräaika ei noudateta, vähennettäisiin investointihyvityksen määrästä yksi prosentti jokaista 36 kuukauden aikarajan ylittävää täyttä kalenterikuukautta kohden. Vähennystä ei kuitenkaan tehtäisi, jos investoinnin valmistumisen viivästyminen on johtunut yhtiöstä riippumattomista odottamattomista syistä. Lisäksi edellytettäisiin, että viivästyminen on sellainen, jota yhtiö ei olisi voinut välttää, vaikka se olisi noudattanut asianmukaista huolellisuutta. Tällaisina syinä voitaisiin pitää sellaisia olosuhteiden merkittäviä muutoksia, joihin yhtiö ei ole voinut tavanomaisella huolellisella toiminnallaan vaikuttaa, ja joita se ei ole voinut kohtuudella ennakoida investointihanketta suunnitellessaan. Viivästyksen ei kuitenkaan voitaisi katsoa johtuvan yhtiöstä riippumattomista odottamattomista syistä tilanteissa, joissa jo hankkeen aikataulua suunniteltaessa on ollut tiedossa, ettei investointi ole toteutettavissa vaaditussa 36 kuukauden määräajassa.

Komissio edellyttää seuraamusjärjestelyn olevan vaikuttava, ja vaikuttavuuden yhtenä perusteluna voidaan pitää sitä, että seuraamusten määrä ja vaikutukset kasvavat viivästyksen jatkuessa. Seuraamusjärjestelyn muotoilulle on kriisi- ja siirtymäpuitteissa jätetty kansallista liikkumavaraa, ja ehdotetun lain valmistelussa on siten pyritty kohtuulliseen, mutta kuitenkin johdonmukaiseen ja tarpeeksi vaikuttavaan järjestelyyn.

Investointihyvityksen käytön alkaessa vasta siinä vaiheessa, kun investointi on valmistunut, verotusta toimitettaessa lähtökohtaisesti tiedettäisiin jo, onko säädetyssä määräajassa pysytty vaiko ei. Näin ollen seuraamusjärjestelmää olisi suhteellisen selkeä soveltaa siten, että verotuksessa huomioitavan investointihyvityksen määrä pienenesi aina sanktion määrällä, eikä esimerkiksi tulisi tilannetta, jossa yhtiön pitäisi maksaa jo saatua tukea takaisin viivästyksen takia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niin ikään kriisi- ja siirtymäpuitteiden edellyttämällä tavalla siitä, että investoinnissa tulee noudattaa ei merkittävää haittaa -periaatetta. Ei merkittävää haittaa -periaatetta tulisi soveltaa noudattaen komission tiedonantoa Tekniset ohjeet ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen soveltamiseksi elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen mukaisesti (2021/C 58/01). Suomessa Suomen ympäristökeskus on kehittänyt DNSH-arviointien ohjeistusta ja arviointien toteutuskäytännöitä erilaisten kestävän kasvun ohjelmasta rahoitettavien hankehakujen tueksi ja taustamateriaaliksi rahoitusohjelmien vastuutahoille. Hankekohtaisella DNSH-arvioinnilla varmistetaan, että hankkeet eivät heikennä esimerkiksi ilmastonmuutoksen hillintää, kiertotalouteen siirtymistä tai biologisen monimuotoisuuden suojelua. Kehitettyjä arviointimenetelmiä voidaan Suomen ympäristökeskuksen verkkosivujen³⁰ mukaan käyttää Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman hankkeiden lisäksi soveltaen myös muihin hankkeisiin, joilta edellytetään DNSH-arviointeja.

12 §. *Uusiutuvaa vetyä koskevat erityiset edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin erityiset edellytykset tilanteille, joissa yhtiön investointi koskee uusiutuvan vedyn tuotantoa tai uusiutuvasta vedystä tuotettujen polttoaineiden tuotantoa. Tällöin verovelvollisen olisi osoitettava, kriisi- ja siirtymäpuitteiden 77 kohdan j alakohdassa edellytetyn mukaisesti, että vety ja vedystä tuotetut polttoaineet tuotetaan uusiutuvista energialähteistä uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämiseksi annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston

117. Myös elinkeinoverotuksessa käyttöomaisuuden poistot aloitetaan hyödykkeen käyttöönottovuonna. Ks. Andersson, Edward & Penttilä, Seppo, Elinkeinovalain kommentaari, 2014, s. 563.

³⁰ <https://www.ymparisto.fi/fi/osallistu-ja-vaikuta/ei-merkittavaa-haittaa-periaate>.

direktiivissä (EU) 2018/2001 (*uusiutuvan energian direktiivi*), sen täytäntöönpanosäädöksissä tai delegoiduissa säädöksissä säädettyjen muuta kuin biologista alkuperää olevia uusiutuvia nestemäisiä ja kaasumaisia liikenteen polttoaineita koskevien menetelmien mukaisesti.

13 §. *Biopolttoaineita koskevat erityiset edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin kriisi- ja siirtymäpuitteiden 77 kohdan k alakohdan mukaiset erityiset edellytykset tilanteille, joissa investointi koskee biopolttoaineiden, bionesteiden, biokaasun, biometaanin tai biomassapolttaineiden tuotantoa. Tällöin investointihyvityksen myöntäminen edellyttäisi, että tuotetut polttoaineet olisivat uusiutuvan energian direktiivissä sekä sen täytäntöönpanosäädöksissä tai delegoiduissa säädöksissä vahvistettujen kestävyyskriteerien ja kasvihuonekaasupäästöjen vähennyskriteerien mukaisia.

3 luku Investoinnit teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämiseen ja energiatehokkuustoimenpiteisiin

14 §. *Investointihyvitykseen oikeuttava vähähiilistämis- tai energiatehokkuusinvestointi.* Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin kriisi- ja siirtymäpuitteiden 81 kohdan d alakohdan mukaisesti, että investointihyvitykseen oikeuttaisi ensinnäkin investointi, joka mahdollistaa sen, että suorat kasvihuonekaasupäästöt yhtiön fossiilisia polttoaineita energialähteenä tai raaka-aineena käyttävästä teollisuuslaitoksesta vähenevät vähintään 40 prosenttia verrattuna investointia edeltäneeseen tilanteeseen tuotantoprosessien sähköistämisen avulla tai siirtymällä käyttämään uusiutuvaa vetyä tai uusiutuvasta vedystä tuotettuja polttoaineita fossiilisten polttoaineiden asemesta. Hyvityksen voisi saada siten vain sellaisiin hankkeisiin, joissa kasvihuonepäästöjen pieneminen saavutetaan sähköistämisen avulla tai siirtymällä käyttämään uusiutuvaa vetyä tai uusiutuvasta vedystä tuotettuja polttoaineita. Tämä tarkoittaisi, että esimerkiksi investointihanke, jossa kasvihuonepäästöjen vähentäminen saavutetaan hiilidioksidin talteenoton avulla, ei olisi sellainen vähähiilistämishanke, johon investointihyvitystä voitaisiin myöntää. Kun kyse on teollisuuden vähähiilistämisestä vedyn tai vetypohjaisten polttoaineiden avulla, ehdotettu 3 luku koskisi vain sitä osaa investointia, jossa on kyse tuotantoprosessin mukauttamisesta vedyn tai vetypolttoaineiden käyttöön. Jos osa investoinnista muodostuisi siitä, että yhtiö itse valmistaisi tuotantoprosessissa käyttämänsä vedyn, tämä osa investoinnista ei kuuluisi kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.6 ja ehdotetun lain 3 luvun soveltamisalaan. Itse vedyn tuotantoinvestointi voisi kuitenkin olla hyvitykseen oikeuttava kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.5.1 ja ehdotetun lain 2 luvun perusteella, kunhan kyseisessä luvussa investoinnille asetetut edellytykset täyttyvät. Toiseksi investointihyvityksen voisi saada investointiin, joka mahdollistaa yhtiön teollisuuslaitoksen energiankulutuksen vähenemisen tuetun toiminnan osalta vähintään 20 prosenttia verrattuna tukea edeltäneeseen tilanteeseen.

Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin, että laitoksen investointia edeltävinä kasvihuonepäästöinä otettaisiin huomioon keskimääräiset kasvihuonepäästöt investointihyvityksen hakemista edeltävältä viideltä kalenterivuodelta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi täsmällisesti ja kriisi- ja siirtymäpuitteiden 81 kohdan d alakohdan i alakohdan viimeisessä virkkeessä edellytetyksi, että tarkasteltaessa 1 momentin 1 kohdan mukaista kasvihuonekaasupäästöjen vähenemistä otetaan huomioon myös biomassan poltosta aiheutuvat todelliset kasvihuonepäästöt.

Pykälän 3 momentissa täsmennettäisiin puolestaan, että energiankulutuksen vähenemistä arvioitaessa investointia edeltävänä energiankulutuksena otettaisiin huomioon investointihyvitystä koskevaa hakemusta edeltävän viiden kalenterivuoden energiankulutuksen keskiarvo.

Pykälän 4 momentissa lisäksi täsmennettäisiin, kriisi- ja siirtymäpuitteiden 81 kohdan e alakohdan mukaisesti, että päästökauppajärjestelmän piiriin kuuluvaan toimintaan liittyvien investointien osalta investoinnin on johdettava siihen, että yhtiön laitoksen kasvihuonekaasupäästöt vähenevät tarkistettujen vertailuarvojen määrittämisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY 10 a artiklan 2 kohdan mukaisesti päästöoikeuksien jakamiseksi maksutta kaudella 2021–2025 annetussa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2021/447 vahvistettuja ilmaisjaon viitearvoja pienemmiksi.

15 §. *Vähähiilistämis- ja energiatehokkuusinvestoinnin investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttävät kustannukset.* Pykälässä säädettäisiin, että investointihyvityksen hyväksyttäviä kustannuksia ovat 14 §:ssä tarkoitettuun investointiin liittyvät sähköistämiseen, veteyn tai vetypohjaisiin polttoaineisiin siirtymiseen ja energiatehokkuuden parantamiseen tarvittavien laitteiden, koneiden ja laitosten kustannukset sekä muut investointikustannukset. Investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttäviä kustannuksia koskeva säännös perustuu kriisi- ja siirtymäpuitteiden 81 kohdan p alakohtaan. Kyseessä on yksi puitteiden 81 kohdan n, o ja p alakohtien mahdollistamista määrittelytavoista hyväksyttävillä kustannuksilla. Kyseiseen laskentavaihtoehtoon on valmistelussa päädytty erityisesti sen täytäntöönpanon selkeyden vuoksi.

16 §. *Vähähiilistämis- ja energiatehokkuusinvestoinnin investointihyvityksen erityiset edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin vähähiilistämis- ja energiatehokkuusinvestointeja koskevista erityisistä edellytyksistä investointihyvityksen myöntämiselle. Erityiset edellytykset vastaisivat 1 ja 2 momentin osalta 11 §:ssä uusiutuvan energian tuotannon ja varastoinnin investoinneille ehdotettuja edellytyksiä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin investointihyvityksen myöntämisestä vain kannustavissa tilanteissa samoin kuin ehdotetussa 11 §:n 1 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin aikarajasta investointihankkeen valmistumiselle sekä sanktiojärjestelmästä myöhästymisen varalle vastaavasti kuin ehdotetussa uusiutuvan energian tuotannon ja varastoinnin investointeja koskevassa 11 §:n 2 momentissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, kriisi- ja siirtymäpuitteiden 81 kohdan f alakohdan edellyttämällä tavalla, että investointihyvitys ei saisi kohdistua yhtiön kokonaistuotantokapasiteetin lisäämiseen. Toisessa virkkeessä täsmennettäisiin, mainitun kriisi- ja siirtymäpuitteiden kohdan mukaisesti, että tällaiseksi investointihyvityksen saamisen estäväksi kokonaistuotantokapasiteetin lisäämiseksi ei kuitenkaan luettaisi teknisistä syistä välttämätöntä kapasiteetin lisäämistä enintään kahdella prosentilla verrattuna investointia edeltäneeseen tilanteeseen. Mainitun kriisi- ja siirtymäpuitteiden säännöksen tarkoituksena on estää kokonaistuotantokapasiteetin lisääntyminen tuen seurauksena. Tilanteissa, joissa yhtiön tuotantokapasiteetti lisääntyy investointihankkeen seurauksena enemmän kuin toisessa virkkeessä mainittu 2 prosenttia, ei hyvitystä ei voitaisi myöntää. Ehdotettu momentti ei siten mahdollistaisi hyvityksen myöntämistä vain siihen suhteelliseen osaan kustannuksia, jotka liittyvät olemassa olevaan kapasiteetin vähähiilistämiseen tai energiatehokkuuden parantamiseen. Säännös ei kuitenkaan estäisi sitä, että yhtiö toteuttaisi hyvitykseen oikeutetun investoinnin kanssa samanaikaisesti siitä kokonaan erillisen esimerkiksi tuotantotilojen laajennusinvestoinnin.

Kapasiteetin lisääminen voisi olla säännöksen vaatimalla tavalla teknisistä syistä välttämätöntä esimerkiksi tilanteessa, jossa mukautettavia laitteita ei olisi olemassa sellaisessa koossa, että se mahdollistaisi täsmälleen saman tuotantokapasiteetin säilyttämisen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin kriisi- ja siirtymäpuitteiden 81 kohdan 1 alakohdan edellyttämällä tavalla, että investointihyvitystä ei saisi sellaisen investointihankkeen perusteella, jossa on kyse pelkästään sovellettavien Euroopan unionin normien täyttämisestä. Kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaan tässä yhteydessä unionin normilla tarkoitetaan: a) velvoittavaa unionin ympäristönormia, jossa vahvistetaan tasot, jotka yksittäisten yritysten on saavutettava, lukuun ottamatta unionin tasolla asetettuja normeja tai tavoitteita, jotka sitovat jäsenvaltioita mutta eivät yksittäisiä yrityksiä; b) velvoitetta käyttää parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa (BAT), siten kuin se on määritelty direktiivissä 2010/75/EU, ja varmistaa, että päästötasot eivät ylitä tasoa, joka saavutettaisiin soveltamalla parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa; jos parhaaseen käytettävissä olevaan tekniikkaan liittyvät päästötasot on määritelty direktiivin 2010/75/EU tai muiden sovellettavien direktiivien nojalla annetuissa täytäntöönpanosäädöksissä, kyseisiä tasoja sovelletaan tässä tiedonannossa; jos kyseiset tasot ilmaistaan vaihteluvälinä, sovelletaan sitä raja-arvoa, jonka kyseinen yritys saavuttaa parhaalla käytettävissä olevalla tekniikalla ensimmäisen kerran. Vastaava unionin normin määritelmä sisältyy yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen ja lainsäädäntöteknisesti on katsottu tarkoituksenmukaiseksi viitata määritelmän osalta yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen määritelmään.

17 §. *Erityiset edellytykset uusiutuvan vedyn käytölle.* Pykälässä säädettäisiin, että yhtiön hakiessa investointihyvitystä tässä luvussa tarkoitettuun teollisuuden vähähiilistämistä koskevaan investointihankkeeseen, johon liittyy uusiutuvan vedyn käyttöä, yhtiön olisi osoitettava, että käytettävä vety tuotetaan uusiutuvista energialähteistä uusiutuvan energian direktiivissä ja sen täytäntöönpanosäädöksissä tai delegoiduissa säädöksissä säädettyjen muuta kuin biologista alkuperää olevia uusiutuvia nestemäisiä ja kaasumaisia liikenteen polttoaineita koskevien menetelmien mukaisesti. Edellytys vastaisi kriisi- ja siirtymäpuitteiden 81 kohdan g alakohdassa asetettuja edellytyksiä.

18 §. *Erityiset edellytykset uusiutuvasta vedystä tuotettujen polttoaineiden käytölle.* Pykälässä säädettäisiin edellytyksistä yhtiön hakiessa investointihyvitystä teollisuuden vähähiilistämisinvestointiin, johon liittyy uusiutuvien vedystä tuotettujen polttoaineiden käyttöä. Tällöin kyseisten polttoaineiden tulisi kriisi- ja siirtymäpuitteiden 81 kohdan h alakohdan edellyttämällä tavalla täyttää seuraavat vaatimukset: 1) ne ovat nestemäisiä ja kaasumaisia polttoaineita, jotka on tuotettu uusiutuvasta vedystä, jonka energiasisältö on peräisin muista uusiutuvista lähteistä kuin biomassasta, 2) niillä saavutetaan elinkaaren aikaiset kasvihuonekaasupäästövähennykset, jotka ovat vähintään 70 prosenttia verrattuna fossiiliseen vertailukohtaan 94 g CO₂eq/MJ ja 3) ne on tuotettu muuta kuin biologista alkuperää oleville uusiutuville nestemäisille ja kaasumaisille liikenteen polttoaineille uusiutuvan energian direktiivissä ja sen täytäntöönpanosäädöksissä tai delegoiduissa säädöksissä vahvistettujen menetelmien mukaisesti.

4 luku Investoinnit ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisille aloille

19 §. *Investointihyvitykseen oikeuttava ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategista alaa koskeva investointi.* Pykälässä säädettäisiin kriisi- ja siirtymäpuitteiden 85 kohdan a alakohtaa vastaavasti niistä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategista alaa koskevista investoinneista, joille investointihyvitystä voitaisiin myöntää. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan investointihyvitystä voitaisiin myöntää investoinneille ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta olennaisten laitteistojen tuotantoon. Näillä laitteistolla tarkoitettaisiin pykälän 2 momentin perusteella akkuja, aurinkopaneeleita, tuuliturbiineita, lämpöpumppuja, elektrolyysilaitteita ja hiilidioksidin talteenotto-, hyödyntämis- ja varastointilaitteita. Kriisi- ja siirtymäpuitteiden suomenkielisen version 85 kohdan a alakohdan sanamuodossa puhutaan nettonollatalouteen siirtymisen kannalta

olennaisten laitteistojen, varsinkin akkujen, aurinkopaneelien, tuuliturbiinien, lämpöpumppujen, elektrolyysilaitteiden ja hiilidioksidin talteenotto-, hyödyntämis- ja varastointilaitteiden tuotannosta. Käytettyä sanamuotoa *varsinkin* voisi tulkita siten, että kyseessä ei ole täydentävä lista vaan esimerkkilista. Kuitenkin kriisi- ja siirtymäpuitteiden englanninkielisen version sanamuoto ("namely") viittaa tyhjentävään listaan. Myös muut kieliversiot vahvistavat, että lista on tarkoitettu tyhjentäväksi (esimerkiksi ruotsi: "det vill säga"). Komissio on myös epävirallisesti vahvistanut, että kriisi- ja siirtymäpuitteiden lista on tarkoitettu tyhjentäväksi tuettavien laitteistojen osalta. Tämän vuoksi myös 2 momentissa ehdotettu luettelo tuettavista laitteistoista olisi tyhjentävä, eikä investointihyvitystä voisi saada muiden laitteistojen tuotantoon.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaisesti investointihyvitystä voitaisiin myöntää myös sellaisten keskeisten komponenttien tuotantoon, jotka on suoraan tarkoitettu ja käytetään ensisijaisesti 1 kohdan mukaisten olennaisten laitteistojen valmistuksessa. Edellytyksenä ei olisi, että koko laitoksen tuotannon tulisi muodostua kyseisten keskeisten komponenttien valmistuksesta, mutta investointihyvitys voisi kohdistua vain siihen osaan investointikustannuksista, jotka kohdistuvat näiden keskeisten komponenttien tuotantoon. Keskeisillä komponenteilla tarkoitettaisiin pykälän 3 momentin perusteella lain liitteessä listattuja komponentteja. Liitteen lista olisi tyhjentävä. Pykälän 1 momentin 3 kohdan nojalla investointihyvitystä voitaisiin myöntää myös olennaisten laitteiden ja keskeisten komponenttien tuotannossa tarvittavien kriittisten raaka-aineiden tuotantoon tai talteenottoon. Kriittisten raaka-aineiden talteenotolla tarkoitettaisiin myös kriittisten raaka-aineiden talteenottamista kierrätyksen avulla. Vastaavasti kuin keskeisten komponenttien osalta, edellytyksenä ei olisi, että tuetussa laitoksessa tuotetaan tai otetaan talteen yksinomaan kriittisiä raaka-aineita, mutta investointihyvitys voisi kohdistua vain siihen osaan investointikustannuksista, jotka liittyvät kriittisten raaka-aineiden tuotantoon tai talteenottoon.

20 §. *Investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttävät kustannukset ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategista alaa koskevassa investointihankkeessa.* Pykälässä säädettäisiin kriisi- ja siirtymäpuitteiden 85 kohdan f alakohtaa vastaavasti siitä, mitkä investointihankkeen kustannukset voitaisiin tämän luvun mukaisissa hankkeissa hyväksyä investointihyvityksen perusteeseen.

Pykälän 1 momentin mukaisesti investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttäisiin olennaisten laitteistojen, keskeisten komponenttien ja kriittisten raaka-aineiden valmistamiseen ja talteenottoon tarvittavaan aineelliseen omaisuuteen ja aineettomaan omaisuuteen kohdistuvat kustannukset. Hyväksyttävää aineellista omaisuutta olisi erityisesti maa-alueet, rakennukset, tehtaot, laitteistot ja koneet. Aineettomalla omaisuudella tarkoitettaisiin erityisesti patenttioikeuksia, lisenssejä, tietotaitoa ja muuta vastaavaa henkistä omaisuutta. Aineettoman omaisuuden tulisi täyttää lisäksi 2 momentissa säädetyt tarkemmat edellytykset, jotta siihen kohdistuvat kustannukset voitaisiin hyväksyä investointihyvityksen perusteeksi.

21 §. *Ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategista alaa koskevaan investointiin perustuvan investointihyvityksen erityiset edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin erityisistä edellytyksistä investointihyvityksen myöntämisestä 4 luvun mukaisille investoinneille. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että yhtiön olisi sitouduttava säilyttämään investointi investoinnin sijaintipaikalla vähintään viiden vuoden ajan investoinnin valmistumisen jälkeen. Vaatimus perustuu kriisi- ja siirtymäpuitteiden 85 kohdan i alakohtaan. Investoinnin säilyttämisaikaa koskeva viiden vuoden aikaraja koskisi kaikkia yhtiöitä niiden koosta riippumatta, eikä siten otettaisi käyttöön kriisi- ja siirtymäpuitteiden pk-yrityksiin sovellettavaa lievempää kolmen vuoden aikarajaa. Kriisi- ja siirtymäpuitteiden sallimalla tavalla vaatimus investoinnin säilyttämisestä ei kuitenkaan estäisi sellaisen tuotantolaitoksen tai laitteen

korvaamista, joka on vanhentunut tai rikkoutunut tämän ajanjakson aikana. Tällöin kuitenkin edellytettäisiin, että sitä taloudellista toimintaa, johon investointihyvitys on myönnetty, jatketaan investointihankkeen sijaintipaikalla vähintään vaaditun viiden vuoden ajanjakson. Tuotantolaitoksen tai laitteiston korvaamiseen ei voitaisi kuitenkaan myöntää lisää tukea.

Kriisi- ja siirtymäpuitteiden 85 kohdan j alakohdan perusteella tukiviranomaisen on ennen tuen myöntämistä todennettava konkreettinen riski, että tuotannollinen investointi ei toteudu ETA-alueella. Tämän edellytyksen vuoksi 1 momentin 2 kohdassa asetettaisiin investointihyvityksen myöntämisen edellytykseksi yhtiölle vaatimus osoittaa, että tällainen konkreettinen riski on olemassa. Käytännössä yhtiö voisi osoittaa tämän riskin olemassaolon esittämällä kriisi- ja siirtymäpuitteiden liitteessä II vaaditun selvityksen tuen tarpeesta ja sen vaikutuksesta investointia ja sen sijaintipaikkaa koskevaan päätökseen.

Investointihyvityksellä ei myöskään saisi helpottaa tuotantotoiminnan siirtämistä Euroopan talousalueen jäsenvaltioiden välillä. Tästä syystä 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin investointihyvityksen myöntämisen edellytykseksi, että yhtiö sitoutuu olemaan siirtämättä toisesta ETA-valtiosta Suomeen samoja tai vastaavia toimintoja, joiden perusteella investointihyvitystä haetaan. Vastaavasti pykälän 2 momentissa säädettäisiin, ettei investointihyvitystä voitaisi myöntää, jos toimintoja olisi siirretty Suomeen toisesta ETA-valtiosta kahden investointihyvityksen hakemista edeltäneen vuoden aikana. Näitä vaatimuksia arvioitaisiin koko konsernin tasolla. Säännökset perustuvat kriisi- ja siirtymäpuitteiden 85 kohdan k alakohtaan.

5 luku Investointihyvityksen myöntäminen ja investointihyvityksen perusteena olevien investointihankkeiden valvonta

22 §. Investointihyvityksen hakeminen. Pykälässä säädettäisiin investointihyvityksen hakumenettelystä, ja tiedoista, jotka hakemukseen tulee liittää. Pykälän 1 momentin mukaisesti investointihyvitystä haettaisiin Rahoituskeskukselle tehtävällä hakemuksella ja hakemus olisi tehtävä ennen investointihankkeen töiden alkamista. Hakemus tulisi tehdä Rahoituskeskuksen vahvistamalle lomakkeelle. Lisäksi Rahoituskeskukselle säädettäisiin mahdollisuus pyytää muita asian ratkaisemiseksi tarvittavia tietoja. Rahoituskeskukselle annettaisiin myös toimivalta antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä hyvitystä koskevan hakemuksen määräajasta, hakemuksella annettavista tiedoista ja tietojen antamisen tavasta.

23 §. Investointihyvitystä koskevan hakemuksen hyväksyminen. Pykälässä säädettäisiin investointihyvitystä koskevan hakemuksen hyväksymisestä sekä asian käsittelyn määräajasta. Päätös olisi tehtävä kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaisesti viimeistään 31.12.2025.

24 §. Investointihyvityksen myöntämistä koskeva päätös. Pykälässä säädettäisiin investointihyvityksen myöntämistä koskevan päätöksen sisällöstä. Pykälän 1 momentin mukaan investointihyvityksen myöntämistä koskevaan päätöksen voitaisiin ottaa ehdotetussa laissa säädettyjen investointihanketta koskevien edellytysten toteutumisen varmistamiseksi välttämättömiä investointihankkeen toteuttamista koskevia rajoituksia.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi niistä seikoista, joita tulisi vähintään ottaa investointihyvityksen myöntämistä koskevaan päätökseen. Luettelo vastaa harkinnanvaraiselle valtionavustuspäätökselle valtionavustuslain (688/2001) 11 §:ssä asetettuja sisältövaatimuksia. Momentin luetteloa ei ole siten tarkoitettu tyhjentäväksi vaan päätöksen sisältö voi riippua tuettavan investointihankkeen luonteesta, sillä erilaisia hankkeita koskevat soveltamisedellytykset poikkeavat toisistaan.

25 §. *Investointihyvitykseen oikeutetun yhtiön tiedonantovelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin investointihyvitykseen oikeutetun yhtiön tiedonantovelvollisuudesta. Pykälän 1 momentin perusteella investointihyvitykseen oikeutetun yhtiön olisi toimitettava Rahoituskeskukselle lain edellytysten ja investointihyvityksen myöntämistä koskevan päätöksen ehtojen valvontaa varten oikeat ja riittävät tiedot.

Pykälän 2 momentin mukaan investointihyvitykseen oikeutetun yhtiön tulisi viipymättä ilmoittaa Rahoituskeskukselle hyvityksen perusteena olevan investointihankkeen toteuttamiseen vaikuttavasta muutoksesta tai muusta hyvityksen määrään vaikuttavasta muutoksesta. Ilmoitusvelvollisuus käsittäisi investointihyvityksen ehtojen noudattamisen kannalta merkityksellisellä tavalla vaikuttavat olosuhteiden muutokset. Näitä voisivat olla muun ohessa muutokset investointihankkeen laadussa ja laajuudessa, investointihankkeen toteuttamisaikataulussa ja hankkeen kustannuksissa. Hyvityksen määrään vaikuttavia muutoksia voisivat olla myös muutokset hankkeen rahoituksessa, esimerkiksi hankkeelle investointihyvityksen myöntämisen jälkeen myönnettyt muut julkiset tuet.

26 §. *Rahoituskeskuksen valvontatehtävät ja investointihyvityksen myöntämistä koskevan päätöksen muuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin Rahoituskeskuksen valvontatehtävistä hakemuksen hyväksymisen jälkeen. Pykälän 1 momentin mukaisesti Rahoituskeskus vastaisi sen valvonnasta, että investointihanke toteutetaan siten, että se täyttää ne edellytykset, joita ehdotetussa laissa ja investointihyvityksen myöntämistä koskevassa päätöksessä investointihankkeelta edellytetään. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Rahoituskeskuksen oikeudesta suorittaa tarkastuksia, jotka olisivat tarpeen investointihankkeiden valvonnassa. Tarkastusoikeuden sisältö vastaisi valtionavustuslaissa säädettyä valtionapuviranomaisen tarkastusoikeuden sisältöä, sillä pykälässä viitattaisiin valtionavustuslain tarkastusta koskeviin säännöksiin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa Rahoituskeskuksen tulisi keskeyttää päätöksen soveltaminen ja tehdä investointihyvityksen muuttamista koskeva päätös. Rahoituskeskus tekisi investointihyvityksen muuttamista koskevan päätöksen ehdotetun momentin mukaan neljässä tilanteessa. Momentin ensimmäinen kohta koskisi tilanteita, jossa yhtiö siirtää ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategista alaa koskevan investoinnin pois sen sijaintipaikasta ennen kuin on kulunut viisi vuotta investoinnin valmistumisesta. Momentin toinen kohta koskisi tilannetta, jossa yhtiö siirtää strategista alaa koskevan investoinnin sijaintipaikkaan toisesta ETA-valtiosta samoja tai vastaavia toimintoja kuin toiminnot, joiden perusteella investointihyvitys on myönnetty ennen kuin on kulunut kaksi vuotta investoinnin valmistumisesta. Momentin 3 kohdassa säädettäisiin tilanteesta, jossa yhtiö rikkoo tässä laissa investointihyvitykseen perusteena olevalle investointihankkeelle asetettuja ehtoja tai investointihyvityksen myöntämistä koskevaa päätöstä tai päätöksen ehtoja. Tällaisen rikkomuksen tulisi olla olennainen, jotta se johtaisi velvollisuuteen muuttaa investointihyvityspäätöstä. Momentin viimeisen kohdan mukaan Rahoituskeskus tekisi lisäksi investointihyvityksen muuttamista koskevan päätöksen, jos investointihyvityksen perusteena olevassa investointihankkeessa tapahtuu muu investointihyvityksen määrään tai käyttöön vaikuttava muutos.

Investointihyvityksen muuttamista koskeva päätös voisi tarkoittaa sitä, että oikeus investointihyvitykseen poistetaan. Tämä olisi tilanne silloin, jos investointihankkeen toteutuksessa tapahtuisi sellainen muutos, että laissa säädetyt hyvityksen myöntämisedellytykset eivät täyttyisi. Kyse voisi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa investointihankkeen laajuudessa tapahtuneen muutoksen seurauksena hankkeen lopulliset investointihyvityksen perusteeksi luettavat kustannukset jäisivät alle vaaditun 50 miljoonan euron soveltamisrajan. Hyvityksen menettämiseen voisi johtaa myös se, että kriisi- ja

siirtymäpuitteiden mukaiset investoinnin pysyvyyttä koskevat edellytykset eivät täytyisi. Investointihyvityksen muuttamista koskeva päätös voisi vaihtoehtoisesti tarkoittaa investointihyvityksen määrän alentamista. Tämä olisi tilanne esimerkiksi silloin, jos uusiutuvan energian tai teollisuuden vähähiilistämisen tai energiatehokkuushanke viivästyy 36 kuukauden valmistumisaikataulusta tai jos lopulliset hyväksyttävät investointikustannukset jäävät hakemusvaiheessa arvioitua pienemmäksi. Investointihyvityksen määrä vahvistettaisiin siten lopullisesti vasta siinä vaiheessa, kun hanke on valmistunut ja lopulliset hyväksyttävät kustannukset ovat selvillä. Tilanteessa, jossa hyväksyttävät kustannukset ylittävät hakemusvaiheessa esitetyt ja hyvityksen myöntöpäätöksen mukaiset hyväksytyt kustannukset, näitä kustannusten ylityksiä ei kuitenkaan voida ottaa huomioon investointihyvityksen määrää kasvattavana tekijänä vaan investointihyvityksen enimmäismäärä on sidottu hyvityksen myöntämispäätöksellä hyväksyttyihin investointikustannuksiin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin määräajasta, jonka aikana investointihyvityksen muuttamista koskeva päätös olisi tehtävä. Koska hyvityksen vähentäminen verotuksessa voi ulottua hyvinkin pitkälle ajalle, ei ole tarkoituksenmukaista, että investointihankkeiden jälkiseuranta kattaisi koko sen ajan, jolle investointihyvityksen vähentäminen verotuksessa voisi jaksottua. Tämän vuoksi ehdotetaan, että investointihyvityksen muuttamista koskeva päätös olisi tehtävä kuuden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden lopusta lukien, jonka aikana investointihanke on valmistunut. Valmistelun yhteydessä on arvioitu, että käytännössä Rahoituskeskuksella olisi mahdollisiin muutospäätöksiin vaikuttava tieto hallussa tämän ajanjakson aikana.

27 §. Tietojen luovuttaminen Verohallinnolle. Pykälässä säädettäisiin Rahoituskeskuksen velvollisuudesta toimittaa Verohallinnolle investointihyvityksen määrään vaikuttavat tiedot hyvityksen vähentämiseen ja sen mahdolliseen jälkikäteiseen oikaisuun liittyen. Rahoituskeskus toimittaisi Verohallinnolle yhtiökohtaiset tiedot myöntämistään investointihyvityksestä, sen enimmäismäärästä, hyväksyttyjen ja toteutuneiden investointihankkeen kustannusten määrästä sekä investointihyvitystä koskevan päätöksen muutoksesta ja muista investointihyvityksen lopulliseen määrään ja vähentämiseen vaikuttavista seikoista, kuten esimerkiksi hankkeen valmistumisesta ja mahdollisesta myöhästymisestä ja sen vaikutuksista hyvityksen määrään. Tiedot toimitettaisiin yhtiökohtaisesti eli yhtiön kuuluessa konserniin, Rahoituskeskus vahvistaisi Verohallinnolle, kuinka suureen vähennykseen yksittäiset konserniyhtiöt ovat oikeutettuja.

28 §. Rahoituskeskuksen oikeus saada tietoja viranomaisilta. Pykälässä säädettäisiin Rahoituskeskuksen oikeudesta saada tietoja muilta viranomaisilta. Rahoituskeskuksella olisi salassapitosäynnösten estämättä oikeus saada muilta viranomaisilta tietoja sille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Rahoituskeskuksen tiedonsaantioikeudet on rajattu tietoihin, jotka ovat välttämättömiä Rahoituskeskuksen tehtävien hoitamiseksi. Pykälä sisältäisi luettelon niistä salassa pidettävistä tiedoista, joita Rahoituskeskuksella olisi oikeus saada. Ehdotetun 1 kohdan mukaan Rahoituskeskuksella olisi oikeus saada investointihyvityksen hakijan ja saajan taloudellista asemaa koskevia tietoja. Ehdotetun 2 kohdan mukaan Rahoituskeskuksella olisi oikeus saada tietoja investointihyvityksen hakijan ja saajan hakemista tai saamista muista julkisista tuista. Kohta on tarpeellinen, jotta Rahoituskeskus voisi valvoa tukien kasautumista. Ehdotetussa 3 kohdassa säädettäisiin Rahoituskeskuksen tietojensaantioikeuden piiriin ne muut seikat, joilla on olennaista merkitystä tämän lain noudattamisen varmistamiseksi investointihyvityksen myöntämisessä ja investointihyvityksen perusteena olevien investointihankkeiden valvonnassa.

29 §. Investointihyvityksen kasautuminen muun valtiontuen kanssa. Pykälässä säädettäisiin edellytyksistä, joilla investointihyvitystä voitaisiin käyttää sellaisiin hankkeisiin, joille on

myönnetty muuta valtiontukea. Investointihyvityksen kasautumista muun valtiontuen kanssa ei olisi tarkoitus kokonaan estää vaan kasautuminen olisi mahdollista kriisi- ja siirtymäpuitteiden sallimissa rajoissa. Valtiontuen kasautuminen ei saisi johtaa minkään sovellettavan säännöksen mukaisen tukimäärän tai enimmäistuki-intensiteetin ylittymiseen. Valtiontukien yhdistetty kokonaismäärä ei saisi missään olosuhteissa olla yli 100 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Lisäksi säädettäisiin yhtiön velvollisuudesta ilmoittaa investointihyvitystä koskevan hakemuksensa yhteydessä saamistaan muista samaan hankkeeseen kohdistuvista valtiontuista.

30 §. *Rahoituskeskuksen päätöstä koskeva muutoksenhaku.* Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta Rahoituskeskuksen päätökseen. Ensisijainen muutoksenhakekeino olisi pykälän 1 momentin perusteella oikaisuvaatimus. Pykälän 2 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen siihen, että muutoksenhakuun hallintotuomioistuimeen soveltuisi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu laki (808/2019).

Kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaisesti tuen tulee olla myönnettynä vuoden 2025 loppuun mennessä. Valtiontukioikeudellisesti tuki voidaan katsoa myönnettyksi sinä päivänä, jona tuensaajalla on sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaan syntynyt laillinen oikeus sen saamiseen. Investointihyvitys katsotaan myönnettyksi lähtökohtaisesti sinä päivänä, kun Rahoituskeskus tekee päätöksen, jolla se myöntää yhtiölle investointihyvityksen. Jos taas Rahoituskeskus hylkää yhtiön tukihakemuksen, koska se arvioi, etteivät edellytykset investointihyvityksen myöntämiselle täyty, yhtiöllä olisi oikeus hakea muutosta tähän päätökseen. On hyvin todennäköistä, että muutoksenhakua ei ehdittäisi saattaa loppuun vuoden 2025 aikana, vaan päätös tulisi vasta myöhemmin. Tämän tyyppisessä tilanteessa voitaneen ajatella, että yhtiöllä olisi ollut laillinen oikeus investointihyvitykseen viimeistään silloin, kun alkuperäinen tukipäätös tehtiin, riippumatta siitä, koska varsinainen asian vahvistava muutoksenhakupäätös annetaan. Koska kyse on merkittävästi yhtiön tehokkaaseen muutoksenhakumahdollisuuteen vaikuttavasta asiasta, on asiasta katsottu tarpeen säätää nimenomaisesti.

Tämän vuoksi pykälän 3 ja 4 momentissa säädettäisiin muutoksenhaun vaikutuksesta investointihyvityksen myöntämishetkeen tilanteessa, jossa Rahoituskeskus on hylännyt yhtiön investointihyvitystä koskevan hakemuksen tai investointihyvitystä on myönnetty yhtiön vaatimusta pienempi määrä, ja päätös muuttuu oikaisuvaatimuksen tai muutoksenhaun seurauksena yhtiön eduksi. Tällöin investointihyvitys katsottaisiin myönnettyksi sinä päivänä, kun Rahoituskeskus on tehnyt oikaisuvaatimuksen tai muutoksenhaun kohteena olleen päätöksen. Samaa periaatetta noudatettaisiin sekä tilanteessa, jossa alkuperäistä päätöstä muutettaisiin muutoksenhaun seurauksena suoraan että tilanteessa, jossa muutoksenhakuviranomainen kumoaisi alkuperäisen päätöksen ja palauttaisi asian uudelleenkäsiteltäväksi.

6 luku Investointihyvityksen vähentäminen verotuksessa

31 §. *Investointihyvityksen vähentäminen ja jaksottaminen.* Pykälässä säädettäisiin investointihyvityksen vähentämisen määräajasta. Nopeimmillaan investointihyvityksen voisi käyttää kymmenen vuoden aikana investoinnin valmistumisesta, sillä investointihyvitystä voisi käyttää yhtenä verovuotena enimmillään 10 prosenttia investointihyvityksen kokonaismäärästä. Aikaa hyvityksen käyttämiselle olisi enintään 20 vuotta, minkä jälkeen investointihyvitystä ei voisi enää käyttää. Ehdotettu 20 vuoden käyttöaika laskettaisiin ensimmäisestä yhtiön kalenterivuoden 2028 aikana alkavasta verovuodesta. Jos investointi valmistuisi vasta tämän verovuoden jälkeen, saisi investointivähennystä kuitenkin vähentää ensimmäisen kerran sen verovuoden aikana, jona investointi valmistuu. Tällöin kokonaisaika investointihyvityksen

käytölle olisi mainittua 20 vuotta lyhyempi, sillä tämä aika laskettaisiin joka tapauksessa ensimmäisestä kalenterivuoden 2028 aikana lasketusta verovuodesta. Investointihyvitystä voisi siten käyttää joka tapauksessa viimeisen kerran kalenterivuoden 2047 aikana alkavana verovuotena. Investointihyvitys vähennettäisiin yhtiölle maksuunpantavasta yhteisöverosta ulkomaisen veron hyvitysten jälkeen. Vähentäminen edellyttäisi yhtiön euromääräistä vaatimusta, koska tietyissä tilanteissa yhtiö saattaisi joutua maksamaan minimiverolain mukaista täydennysveroa hyvityksen vähentämisen takia. Kyseessä ei siten olisi automaattisesti viran puolesta tehtävä vähennys verosta vaan vähennys perustuisi aina yhtiön tahdonvaltaiseen vaatimukseen.

32 §. *Investointihyvityksen vähentämiseen liittyvä verotusmenettely.* Pykälässä säädettäisiin investointihyvityksen vähentämiseen liittyvästä verotusmenettelystä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että investointihyvityksen vähentämistä on vaadittava kirjallisesti. Vaatimuksen jättämiselle ei pykälässä ehdotettaisi asetettavaksi nimenomaista määräaika, vaan vaatimuksen voisi esittää veroilmoituksella tai vasta verotuksen oikaisuvaatimuksella verotusmenettelyssä yleisesti noudatettavien määräaikojen puitteissa. Jos yhtiön verotusta myöhemmin oikaistaisiin siten, että yhtiön veron määrä kasvaisi, olisi yhtiöllä tällöin mahdollisuus myös vaatia oikaisuvaatimuksella investointihyvitystä vähennettäväksi suurempi määrä, kuin mitä yhtiö on alun perin vaatinut. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että investointihyvityksen käsittelyyn Verohallinnossa sovellettaisiin verotusmenettelystä annettua lakia. Pykälän 3 momentissa puolestaan säädettäisiin, että Verohallinto oikaisee yhtiön verotusta Rahoituskeskuksen tekemän investointihyvityksen määrän jälkikäteiseen muuttumiseen johtavan päätöksen perusteella. Itse Rahoituskeskuksen investointihyvityksen muutosta koskevaan päätökseen haettaisiin muutosta siten kuin muihinkin tämän lain nojalla annettuihin Rahoituskeskuksen päätöksiin. Verotuksen oikaisupäätöstä koskeva muutoksenhaku voisi siten koskea vain toimeenpanon oikeellisuutta verotuksessa, ei itse Rahoituskeskuksen tekemän päätöksen oikeellisuutta. Oikaisupäätös voitaisiin tehdä verotusmenettelystä annetun lain 55 §:n 2 momentin ja 56 §:n 2 momentin määräaikojen estämättä vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana Rahoituskeskus teki kyseisen investointihyvityksen muuttamista koskevan päätöksen. Oikaisupäätös voitaisiin tehdä Rahoituskeskuksen päätöstä koskevasta muutoksenhausta huolimatta. Investointihyvityksen lähtökohtana on, että sen määrä rajautuu yhtiön yhteisöveron määrään. Tämän periaatteen varmistamiseksi pykälän 4 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa yhtiön verotuksen muutoksen seurauksena yhtiön tuloveron määrä alenee. Tällöin Verohallinto oikaisisi yhtiön verotusta siten, että vähennetyn investointihyvityksen enimmäismäärä vastaisi enintään yhtiön tuloveron määrää.

7 luku Erinäiset säännökset

33 §. *Investointihyvityksestä kirjattu laskennallinen verosaaminen suurten konsernien vähimmäisverotuksessa.* Pykälässä selvennettäisiin myönnetystä hyvityksestä mahdollisesti kirjattavan laskennallisen veron kohtelua suurten konsernien vähimmäisverosta annetun lain mukaisessa verotuksessa. Vähimmäisverolain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan vähimmäisveron piiriin siirryttäessä kaikki laskennalliset verosaamiset yleensä voidaan ottaa huomioon, vaikka kyseessä olisi erä, joka vähimmäisverosääntöjen mukaan yleensä tulisi rajata laskennan ulkopuolelle. Saman pykälän 6 momentin mukaan 2 momenttia ei kuitenkaan sovelleta eräistä liiketoimista johtuviin saamisiin. Ehdotetulla säännöksellä täsmennettäisiin, että tämän lain mukaisesta investointihyvityksestä mahdollisesti kirjattua laskennallista verosaamista pidettäisiin 6 momentin mukaisena saamisena, jota ei voisi huomioida vähimmäisverotuksessa.

34 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lain voimaantulosta. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana komission hyväksyttyä valtioneuvoston päätöksen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lakia voitaisiin soveltaa jo hallituksen esityksen antamispäivänä 19.12.2024 tai sen jälkeen tehtyihin investointihyvitystä koskeviin hakemuksiin. Kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaisesti investointihyvitys olisi myönnettävä vuoden 2025 loppuun mennessä, joten hakemusten jättämiselle ja käsittelylle jäävä aika olisi lyhyt. Tämän vuoksi tarkoituksena olisi, että investointihyvitystä voisi hakea mahdollisimman pian hallituksen esityksen antamisen jälkeen. Koska tukea haettaisiin Rahoituskeskuksen vahvistamalla lomakkeella, hyvityksen hakeminen kuitenkin edellyttäisi, että Rahoituskeskus on avannut verohyvitystä koskevan haun. On kuitenkin syytä huomioida, että tätä hallituksen esitystä annettaessa keskustelut komission kanssa valtiontuen hyväksyttävyydestä ovat vielä kesken. On mahdollista, että keskustelujen seurauksena komissio edellyttää vielä muutoksia investointihyvitystä koskevaan lakiin. Näillä muutoksilla voi olla vaikutuksia myös tuen myöntämisen edellytyksiin. Investointihyvitystä koskevaa päätöstä ei voi tehdä ennen kuin komissio on hyväksynyt valtiontuen ja lait ovat tulleet voimaan.

Liite. Lain liitteessä säädettäisiin tyhjentävästi ne komponentit, joita pidettäisiin ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta olennaisten laitteistojen tuotannon kannalta keskeisinä komponentteina.

7.2 Laki Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä

3 §. *Rahoituskeskuksen tehtävät.* Innovaatorahoituskeskus Business Finland myöntäisi hakemuksesta yhtiölle säädettävänä olevassa laissa eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä (investointien verohyvityslaki) säädetyin verohyvityksen. Kyseisessä laissa säädetään tarkemmin hyvityksen edellytysten arvioinnista, päätöksentekoon liittyvästä menettelystä ja maksatuksesta. Pykälään lisättäisiin säännös, jonka nojalla investointien verohyvityslain mukaiset tukiviranomaisen tehtävät kuuluisivat Rahoituskeskukselle.

8 Lakia alemman astainen sääntely

Esityksessä ehdotetaan, että Rahoituskeskus voisi antaa tarkempia säännöksiä investointihyvitystä koskevan hakemuksen määräajasta, hakemuksella annettavista tiedoista samoin kuin hakemuksen antamistavasta. Kyse on sellaisista teknisluonteisista yksityiskohdista, joista ei ole tarkoituksenmukaista säätää lain tai asetuksen tasolla.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Valtioneuvoston asetus lakien voimaantulosta on tarkoitus antaa välittömästi sen jälkeen, kun lait on hyväksytty ja vahvistettu ja ehdotettuihin lakeihin sisältyvästä valtiontuesta on asianmukaisesti ilmoitettu komissiolle ja tukijärjestelmän yhdenmukaisuus yhteisön lainsäädännön kanssa on varmistettu. EU:n valtiontukimääräysten mukaisuuden varmistamisen ennen lain voimaantuloa katsotaan olevan sellainen perustuslain 79 §:ssä tarkoitettu erityinen syy, jonka vuoksi voimaantuloajankohdasta voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

Lakeja voitaisiin kuitenkin soveltaa jo hallituksen esityksen antamispäivänä 19.12.2024 tai sen jälkeen tehtyihin investointihyvitystä koskeviin hakemuksiin. Tämä on tarpeen, ottaen huomioon kriisi- ja siirtymäpuitteiden lyhyt voimassaoloaika. Hakemus olisi kuitenkin jätettävä Rahoituskeskuksen vahvistamalla lomakkeella, joten käytännössä investointihyvityksen hakeminen edellyttäisi, että Rahoituskeskus avaisi hyvitystä koskevan haun.

Investointihyvitystä koskevaa päätöstä ei voi kuitenkaan tehdä ennen kuin komissio on hyväksynyt valtiontuen ja lait ovat tulleet voimaan.

10 Suhde perustuslakiin ja sääätämisjärjestys

Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädettäisiin lailla tai asetuksella. Erityisiä syitä ovat perustuslakia koskevan hallituksen esityksen mukaan lähinnä tekninen ja vähäisiä yksityiskohtia koskeva sääntely, johon ei liity merkittävää harkintavallan käyttöä. Lisäksi sääntelyn kohteeseen liittyvät erityiset syyt saattavat edellyttää usein ja nopeasti muuteltavien säännösten antamista.

Ehdotetun eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä annettavan lain 22 §:n 5 momentin mukaan Rahoituskeskus voisi antaa tarkempia määräyksiä hyvitystä koskevan hakemuksen määräajasta, hakemuksella annettavista tiedoista sekä tietojen antamisen tavasta.

Säännöksen mukainen valtuutus antaa alemman asteisia oikeussääntöjä olisi kuvatulla tavalla tarkkarajainen, Rahoituskeskuksen antamat määräykset olisivat olennaisesti teknisluonteisia, eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Valtuutussäännöksen on katsottava täyttävän perustuslain 80 §:n 2 momentissa säädösvallan delegoinnille asetetut vaatimukset ja se voitaisiin hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Perustuslain 79 §:n 3 momentin mukaan laista tulee käydä ilmi, milloin se tulee voimaan. Erityisestä syystä laissa voidaan säätää, että voimaantuloajankohdasta säädetään asetuksella. Perustuslain 79 §:n 3 momentissa tarkoitettuna erityisenä syynä on perustuslakivaliokunnan käytännössä pidetty muun muassa sitä, että lainsäädäntö on sidoksissa Euroopan unionin oikeuteen (ks. esim. PeVL 36/2010 vp, PeVL 21/2007 vp, s. 2/II, PeVL 46/2006 vp, s. 4/I ja PeVL 41/2006 vp, s. 4/I). Perustuslakivaliokunnan lausunnoissa PeVL 36/2010 vp ja PeVL 21/2007 vp katsottiin, että lain voimaantuloajankohdasta voitiin säätää asetuksella, kun kyseessä oli komissiolle ilmoitettavasta valtiontuesta, jonka voimaansaattaminen edellytti komission hyväksyntää. Ehdotus lain voimaantuloajankohdasta säätämisestä valtioneuvoston asetuksella vastaa tätä perustuslakivaliokunnan käytäntöä eikä hallituksen käsityksen mukaan vaikuta lakiehdotusten käsittelyjärjestykseen. Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään yhtiön oikeudesta eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien kustannuksiin perustuvaan hyvitykseen (*investointihyvitys*). Investointihyvitys vähennetään yhtiön tuloverolain (1535/1992) nojalla laskettavasta tuloverosta ennen veron maksuunpanoa.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

1) *suurella investoinnilla* sellaista laitospohjaista investointihanketta, jonka investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttävät investointikustannukset ovat vähintään 50 miljoonaa euroa;

2) *yhtiöllä* Suomessa yleisesti verovelvollista osakeyhtiötä tai osuuskuntaa sekä Suomessa rajoitetusti verovelvollista yhteisöä, jolla on Suomessa elinkeinon harjoittamista varten tuloverolain 13 a §:ssä tarkoitettu kiinteä toimipaikka;

3) *konsernilla* yhtiöitä, jotka ovat konserniyhteydessä toisiinsa sillä perusteella, että toisella yhtiöllä on toisessa yhtiössä määräysvalta tai kolmannella yksiköllä on yksin tai yhdessä lähipiirinsä kanssa määräysvalta molemmissa yhtiöissä verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 31 §:n 4 momentissa tarkoitetulla tavalla;

4) *sähkön varastoinnilla* sähkön loppukäytön siirtämistä sen tuotantohetkeä myöhempään ajankohtaan tai sähköenergian muuntamista energiamuotoon, jossa se voidaan varastoida, kyseisen energian varastointia ja sen muuntamista myöhemmin takaisin sähköenergiaksi;

5) *lämmön varastoinnilla* lämpöenergian loppukäytön siirtämistä sen tuotantohetkeä myöhempään ajankohtaan tai sähkö- tai lämpöenergian muuntamista energiamuotoon, jossa se voidaan varastoida, kyseisen energian varastointia ja tarvittaessa sen muuntamista tai takaisinmuuntamista lämpöenergiaksi loppukäyttöä varten (lämmitys tai jäähdytys);

6) *uusiutuvasta vedystä tuotetulla polttoaineella* nestemäisiä ja kaasumaisia polttoaineita, jotka on tuotettu uusiutuvasta vedystä, jonka energiasisältö on peräisin muista uusiutuvista lähteistä kuin biomassasta;

7) *ei merkittävää haittaa -periaatteella* elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/241 2 artiklan 6 kohdassa tarkoitettua ei merkittävää haittaa -periaatetta;

8) *töiden alkamisella* investointiin liittyvien rakennustöiden alkamista tai ensimmäistä laillisesti velvoittavaa laitelaussitoumusta tai muuta sellaista sitoumusta, joka tekee investoinnista peruuttamattoman, sen mukaan, kumpi tapahtuu aikaisemmin, mutta ei kuitenkaan maan ostoa ja valmistelutöitä, kuten lupien hankkimista ja alustavien toteutettavuustutkimusten tekemistä;

9) *kriittisillä raaka-aineilla* tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 651/2014, jäljempänä *yleinen ryhmäpoikkeusasetus*, liitteessä 4 tarkoitettuja kriittisiä raaka-aineita;

10) *laitoksella*;

a) päästökauppajärjestelmän piiriin kuuluvien toimintojen osalta kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta unionissa ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY 3 artiklan e kohdan mukaista kiinteää teknistä kokonaisuutta;

b) päästökaupan piiriin kuulumattomien toimintojen osalta sellaista teknistä kokonaisuutta, joka on verrannollinen a alakohdassa tarkoitettuun kiinteään tekniseen kokonaisuuteen;

11) *teollisuuslaitoksella* 10 kohdassa tarkoitettua laitosta, jossa suoritettava pääasiallinen toiminta on teollinen prosessi.

3 §

Investointihyvitykseen oikeuttavat investoinnit

Tämän lain mukainen oikeus investointihyvitykseen myönnetään hakemuksesta yhtiölle, joka toteuttaa Suomessa tässä laissa määritellyt edellytykset täyttävän suuren ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävän investoinnin:

- 1) energian tuotantoon uusiutuvista lähteistä ja energian varastointiin;
- 2) teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämiseen ja energiatehokkuustoimenpiteisiin; tai
- 3) ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisille aloille.

4 §

Rajoitukset investointihyvityksen soveltamisalaan

Yhtiö ei ole oikeutettu investointihyvitykseen jos:

1) yhtiö tai konserni, johon se kuuluu, on suuntaviivat valtiontuesta rahoitusalan ulkopuolisten vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen annetussa komission tiedonannossa 2014/C 249/01 tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys;

2) yhtiölle tai konsernille, johon se kuuluu, on annettu sellaiseen komission aikaisempaan päätökseen perustuva maksamaton perintämääräys, jossa tuki on julistettu sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi;

3) yhtiö tai konserni, johon se kuuluu, on luottolaitos tai muu rahoituslaitos;

4) yhtiö, konserni, johon se kuuluu, taikka yhtiössä tai konsernissa tosiasiallista määräysvalta käyttävä omistaja on Euroopan unionin pakotelistalla.

5 §

Investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttäviä investointikustannuksia koskevat yleiset edellytykset

Investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttäviä investointikustannuksia ovat hyvitykseen oikeutetun yhtiön maksamat ja hyvitykseen oikeutetun yhtiön kirjanpitoon kirjatut kohtuulliset

käyttöomaisuuden hankinnasta syntyneet ja käyttöomaisuuden hankintamenoon aktivoidut kustannukset, jotka ovat syntyneet yhtiön investointihankkeesta sen kestoaikana.

Investointihyvityksen perusteeksi hyväksytään vain sellaisista hankinnoista ja töistä johtuvia kustannuksia, joiden kirjallinen tilaus tai sopimus on tehty hyvitystä koskevan hakemuksen jättämisen jälkeen. Ennen hyvitystä koskevan hakemuksen jättämistä investointihankkeelle tilattu hankinta voidaan hyväksyä vain, jos tilaussopimuksessa tai kauppakirjassa on ehto siitä, että hankinta peruuntuu, jos investointihyvityspäätös on kielteinen. Kustannukset ovat tällöinkin hyväksyttäviä vasta hyvityksen hakemuspäivästä alkaen.

Investointihyvitykseen oikeutettuun yhtiöön verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n 4 momentissa tarkoitetulla tavalla etuyhteydessä olevalta taholta tehtyjen hankintojen kustannuksista hyväksytään vain se osa, jonka yhtiö osoittaa vastaavan omakustannehintaa. Investointihyvitykseen oikeutettuun yhtiöön etuyhteydessä olevalta taholta tehtyihin hankintoihin sovelletaan, mitä 6 §:ssä säädetään investointihyvityksen perusteeksi kelpaamattomista investointikustannuksista.

6 §

Investointihyvityksen perusteeksi kelpaamattomat investointikustannukset

Investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttäviä investointikustannuksia eivät ole:

- 1) palkat;
- 2) yleiskustannukset;
- 3) edustusmenot;
- 4) korot ja muut rahoituskustannukset;
- 5) valtion maksuperustelakiin (150/1992) perustuvat maksut;
- 6) kustannusvaraukset;
- 7) investointihyvitykseen oikeutetun yhtiön maksamat tai korvaamat matkakustannukset;
- 8) investointihyvitykseen oikeutetun yhtiön osana tavaroiden tai palvelujen hankintahintaa maksamat arvonalisäverot.

7 §

Investointihyvityksen määrä

Investointihyvityksen määrä on 20 prosenttia investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttävistä investointikustannuksista.

Investointihyvityksen enimmäismäärä on 150 miljoonaa euroa yhtiötä kohti.

Jos yhtiö kuuluu konserniin, investointihyvityksen enimmäismäärä lasketaan konsernikohtaisesti.

Investointihyvitys myönnetään edellä tässä pykälässä säädettyjä määriä pienempänä, jos täyden investointihyvityksen myöntäminen johtaisi jäljempänä 29 §:ssä säädettyjen valtiontukien kasautumista koskevien enimmäisrajojen ylittymiseen.

8 §

Toimivaltainen viranomainen

Innovaatorahoituskeskus Business Finland (Rahoituskeskus) päättää investointihyvityksen myöntämisestä ja vastaa investointihyvityksen perusteena olevien investointihankkeiden valvonnasta sekä hyvityksen myöntämiseen ja investointihankkeiden valvontaan liittyvistä muista tehtävistä. Verohallinto hoitaa investointihyvityksen vähentämismenettelyyn liittyvät tehtävät.

2 luku

Investoinnit energian tuotantoon uusiutuvista lähteistä ja energian varastointiin

9 §

Investointihyvitykseen oikeuttava energian tuotannon tai energian varastoinnin investointihanke

Investointihyvitykseen oikeuttavat investointihankkeet energian tuotantoon uusiutuvista lähteistä ja energian varastointiin, jotka koskevat:

1) energian tuotantoa uusiutuvista lähteistä, sellaisina kuin ne on määritelty uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001, jäljempänä *uusiutuvan energian direktiivi*, 2 artiklan 1 alakohdassa, mukaan lukien uusiutuvan vedyn ja uusiutuvaan vetyyn perustuvien polttoaineiden tuotanto, mutta pois lukien sähköntuotanto;

2) sähkön varastointia tai lämmön varastointia;

3) uusiutuvan vedyn, biopolttoaineiden, bionesteiden, biokaasun, biometaanin, ja biomassapolttaineiden varastointia, kun varastoitavasta sisällöstä saadaan vuositasolla vähintään 75 prosenttia suoraan varastoon liitetystä uusiutuvan vedyn, biopolttoaineiden, bionesteiden, biokaasun tai biomassapolttaineiden tuotantolaitoksesta.

10 §

Uusiutuvan energian tuotannon tai energian varastoinnin investoinnin investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttävät kustannukset

Investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttäviä kustannuksia ovat 9 §:ssä tarkoitetun investointihankkeen kustannukset siltä osin, kuin kustannukset kohdistuvat uuden kapasiteetin rakentamiseen tai voimalaitoksen kapasiteetin päivittämiseen.

Jos investointihanke liittyy voimalaitoksen kapasiteetin päivittämiseen, investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttäviä kustannuksia ovat ainoastaan lisäkustannukset, jotka liittyvät päivitettyyn kapasiteettiin.

11 §

Uusiutuvan energian tuotannon tai energian varastoinnin investointiin perustuvan investointihyvityksen erityiset edellytykset

Investointihyvitys myönnetään vain sellaiselle investointihankkeelle, jota yhtiö ei toteuttaisi lainkaan tai jonka se toteuttaisi rajoitetusti tai eri tavalla ilman investointihyvitystä.

Investointihyvityksen perusteena olevan investoinnin kohteena olevan laitoksen tai laitteiston on oltava valmis ja toiminnassa 36 kuukauden kuluessa investointihyvityksen myöntämispäivästä. Mikäli tätä 36 kuukauden määräaikaa ei noudateta, vähennetään yhtiölle kyseisen investointihankkeen perusteella myönnetyn investointihyvityksen määrästä yksi prosentti jokaista 36 kuukauden aikarajan ylittävää kuukautta kohden. Vähennystä investointihyvityksen määrästä ei kuitenkaan tehdä, jos yhtiö osoittaa, että viivästyminen on johtunut yhtiöstä riippumattomasta odottamattomasta syystä, jota yhtiö ei asianmukaista huolellisuutta noudattaen olisi voinut välttää.

Investointihyvityksen myöntäminen edellyttää, että investointihankkeen toteutuksessa noudatetaan ei merkittävää haittaa -periaatetta.

12 §

Uusiutuvaa vetyä koskevat erityiset edellytykset

Jos investointihanke koskee uusiutuvan vedyn tai uusiutuvasta vedystä tuotettujen polttoaineiden tuotantoa, investointihyvityksen myöntäminen edellyttää lisäksi, että vety ja vedystä tuotetut polttoaineet tuotetaan uusiutuvista energialähteistä uusiutuvan energian direktiivissä, sen täytäntöönpanosäädöksissä tai delegoiduissa säädöksissä säädettyjen muuta kuin biologista alkuperää olevia uusiutuvia nestemäisiä ja kaasumaisia liikenteen polttoaineita koskevien menetelmien mukaisesti.

13 §

Biopolttoaineita koskevat erityiset edellytykset

Jos investointihanke koskee biopolttoaineiden, bionesteiden, biokaasun, biometaanin tai biomassapolttolaitteiden tuotantoa, investointihyvityksen myöntäminen edellyttää lisäksi, että tuotetut polttoaineet ovat uusiutuvan energian direktiivin sekä sen täytäntöönpanosäädöksissä tai delegoiduissa säädöksissä vahvistettujen kestävyyskriteerien ja kasvihuonekaasupäästöjen vähennyskriteerien mukaisia.

3 luku

Investoinnit teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämiseen ja energiatehokkuustoimenpiteisiin

14 §

Investointihyvitykseen oikeuttava vähähiilistämisen- tai energiatehokkuusinvestointi

Investointihyvitykseen oikeuttaa investointihanke, joka mahdollistaa vähintään toisen seuraavista:

1) suorat kasvihuonekaasupäästöt yhtiön fossiilisia polttoaineita energialähteenä tai raaka-aineena käyttävästä teollisuuslaitoksesta vähenevät vähintään 40 prosenttia verrattuna investointia edeltäneeseen tilanteeseen tuotantoprosessien sähköistämisen avulla tai siirtymällä käyttämään uusiutuvaa vetyä tai uusiutuvasta vedystä tuotettuja polttoaineita fossiilisten polttoaineiden asemesta;

2) yhtiön teollisuuslaitoksen energiankulutus vähenee investointihyvityksellä tuetun toiminnan osalta vähintään 20 prosenttia verrattuna tukea edeltäneeseen tilanteeseen.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu suorien kasvihuonepäästöjen väheneminen mitataan viiden investointihyvitysoikeutta koskevaa hakemusta edeltävän kalenterivuoden keskimääräisten suorien kasvihuonepäästöjen perusteella. Tarkasteltaessa suorien kasvihuonekaasupäästöjen vähenemistä otetaan huomioon myös biomassan poltosta aiheutuvat todelliset kasvihuonepäästöt.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu energiankulutuksen väheneminen mitataan viiden investointihyvitysoikeutta koskevaa hakemusta edeltävän kalenterivuoden aikana toteutuneen keskimääräisen energiankulutuksen perusteella.

Päästökauppajärjestelmän piiriin kuuluvaan toimintaan liittyvien investointien osalta investoinnin on johdettava siihen, että yhtiön teollisuuslaitoksen kasvihuonekaasupäästöt vähenevät tarkistettujen vertailuarvojen määrittämisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY 10 a artiklan 2 kohdan mukaisesti päästöoikeuksien jakamiseksi

maksutta kaudella 2021–2025 annetussa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2021/447 vahvistettuja ilmaisaon viitearvoja pienemmiksi.

15 §

Vähähiilistämisen ja energiatehokkuusinvestoinnin investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttävät kustannukset

Investointihyvityksen hyväksyttäviä kustannuksia ovat 14 §:ssä tarkoitettuun investointihankkeeseen liittyvät sähköistämiseen, vetyyn tai vetypohjaisiin polttoaineisiin siirtymiseen ja energiatehokkuuden parantamiseen tarvittavien laitteiden, koneiden ja laitosten kustannukset sekä muut investointikustannukset.

16 §

Vähähiilistämisen ja energiatehokkuusinvestoinnin investointihyvityksen erityiset edellytykset

Investointihyvitys myönnetään vain sellaiselle investointihankkeelle, jota yhtiö ei toteuttaisi lainkaan tai jonka se toteuttaisi rajoitetusti tai eri tavalla ilman investointihyvitystä.

Investointihyvityksen perusteena olevan investoinnin kohteena olevan laitoksen tai laitteiston on oltava valmis ja toiminnassa 36 kuukauden kuluessa investointihyvityksen myöntämispäivästä. Mikäli tätä 36 kuukauden määräaikaa ei noudateta, vähennetään yhtiölle kyseisen investointihankkeen perusteella myönnetyn investointihyvityksen määrästä yksi prosentti jokaista 36 kuukauden aikarajan ylittävää kuukautta kohden. Vähennystä investointihyvityksen määrästä ei kuitenkaan tehdä, jos yhtiö osoittaa, että viivästyminen on johtunut yhtiöstä riippumattomasta odottamattomasta syystä, jota yhtiö ei asianmukaista huolellisuutta noudattaen olisi voinut välttää.

Investointihyvitys ei saa kohdistua yhtiön kokonaistuotantokapasiteetin lisäämiseen. Tällaiseksi ei kuitenkaan lueta teknisistä syistä välttämätöntä kapasiteetin lisäämistä enintään kahdella prosentilla verrattuna investointihyvityksen myöntämistä edeltäneeseen tilanteeseen.

Investointihyvitystä ei saa sellaisen investoinnin perusteella, jossa on kyse pelkästään sovellettavien Euroopan unionin normien täyttämisestä. Sovellettavalla Euroopan unionin normilla tarkoitetaan tässä momentissa yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 102 alakohdassa tarkoitettua normia.

17 §

Erityiset edellytykset uusiutuvan vedyn käytölle

Jos investointihanke koskee teollisuuden vähähiilistämistä, johon liittyy uusiutuvan vedyn käyttöä, investointihyvityksen myöntäminen edellyttää, että käytettävä vety tuotetaan uusiutuvista energialähteistä uusiutuvan energian direktiivissä ja sen täytäntöönpanosäädöksissä tai delegoiduissa säädöksissä säädettyjen muuta kuin biologista alkuperää olevia uusiutuvia nestemäisiä ja kaasumaisia liikenteen polttoaineita koskevien menetelmien mukaisesti.

18 §

Erityiset edellytykset uusiutuvasta vedystä tuotettujen polttoaineiden käytölle

Jos investointi koskee teollisuuden vähähiilistämistä, johon liittyy uusiutuvien vedystä tuotettujen polttoaineiden käyttöä, kyseisten polttoaineiden tulee täyttää seuraavat vaatimukset:

- 1) ne ovat nestemäisiä ja kaasumaisia polttoaineita, jotka on tuotettu uusiutuvasta vedystä, jonka energiasisältö on peräisin muista uusiutuvista lähteistä kuin biomassasta;
- 2) niillä saavutetaan elinkaaren aikaiset kasvihuonekaasupäästövähennykset, jotka ovat vähintään 70 prosenttia verrattuna fossiiliseen vertailukohtaan 94 g CO₂eq/MJ; ja
- 3) ne on tuotettu muuta kuin biologista alkuperää oleville uusiutuville nestemäisille ja kaasumaisille liikenteen polttoaineille uusiutuvan energian direktiivissä ja sen täytäntöönpanosäädöksissä tai delegoiduissa säädöksissä vahvistettujen menetelmien mukaisesti.

4 luku

Investoinnit ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisille aloille

19 §

Investointihyvitykseen oikeuttava ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategista alaa koskeva investointi

Investointihyvitykseen oikeuttavat investointihankkeet ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisille aloille, jotka koskevat:

- 1) ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta olennaisten laitteistojen tuotantoa;
- 2) 1 kohdassa määriteltyjen laitteistojen valmistukseen suoraan tarkoitettujen ja ensisijaisesti siinä käytettävien keskeisten komponenttien tuotantoa; tai
- 3) 1 ja 2 kohdassa määriteltyjen laitteistojen ja komponenttien tuotannossa tarvittavien kriittisten raaka-aineiden tuotantoa tai talteenottoa.

Edellä 1 kohdassa ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta olennaisilla laitteistoilla tarkoitetaan akkuja, aurinkopaneeleita, tuuliturbiineita, lämpöpumppuja, elektrolyysilaitteita ja hiilidioksidin talteenotto-, hyödyntämis- ja varastointilaitteita.

Edellä 2 kohdassa keskeisillä komponenteilla tarkoitetaan liitteessä mainittuja komponentteja.

20 §

Investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttävät kustannukset ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategista alaa koskevassa investointihankkeessa

Investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttäviä kustannuksia ovat 19 §:ssä tarkoitettujen hyödykkeiden valmistamiseen tai talteenottoon tarvittavaan aineelliseen omaisuuteen, kuten maa-alueisiin, rakennuksiin, tehtaisiin, laitteistoihin, koneisiin, ja aineettomaan omaisuuteen, kuten patenttioikeuksiin, lisensseihin, tietotaitoon tai muuhun henkiseen omaisuuteen, kohdistuvat investointihankkeen kustannukset.

Investointihyvityksen perusteeksi hyväksyttäväksi kustannukseksi luettavan aineettoman omaisuuden on täytettävä seuraavat ehdot:

- 1) sen on pysyttävä kytkeytyneenä alueeseen, jossa investointihanke toteutetaan, eikä sitä saa siirtää muille alueille;
- 2) sitä on hyödynnettävä ensisijaisesti kyseisessä investointihyvitystä saavassa laitoksessa;
- 3) sen on oltava poistokelpoista;
- 4) se on ostettava markkinaehdoin yhtiöstä riippumattomilta kolmansilta osapuolilta;
- 5) se on sisällytettävä investointihyvitystä hakevan yhtiön omaisuuteen; ja
- 6) sen on pysyttävä kytkeytyneenä investointihyvityksen perusteena olevaan investointihankkeeseen vähintään viiden vuoden ajan.

21 §

*Ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategista alaa koskevaan investointiin
perustuvan investointihyvityksen erityiset edellytykset*

Investointihyvityksen myöntäminen edellyttää, että:

- 1) investointi säilytetään investoinnin sijaintipaikassa vähintään viiden vuoden ajan investoinnin valmistumisen jälkeen;
- 2) on olemassa konkreettinen riski siitä, että investointi ei toteudu ETA-alueella;
- 3) yhtiö tai konserni, johon se kuuluu, ei ajanjaksona, joka alkaa investointihyvityksen hakemisesta ja päättyy kahden vuoden kuluttua investointihankkeen valmistumisesta, siirrä Suomeen toisesta ETA-alueen valtiosta samoja tai vastaavia tuotantotoimintoja, joiden perusteella investointihyvitys myönnetään.

Investointihyvitystä ei myönnetä, jos yhtiö, tai konserni, johon se kuuluu, on kahden investointihyvityksen hakemista edeltävän vuoden aikana siirtänyt Suomeen toisesta ETA-alueen valtiosta samoja tai vastaavia tuotantotoimintoja, jota koskevaan investointihankkeeseen investointihyvitystä haetaan.

5 luku

**Investointihyvityksen myöntäminen ja investointihyvityksen perusteena olevien
investointihankkeiden valvonta**

22 §

Investointihyvityksen hakeminen

Investointihyvitystä haetaan Rahoituskeskukselta ennen investointihankkeen töiden alkamista.

Investointihyvityksen hakijan on esitettävä asian ratkaisemista varten oikeat ja riittävät tiedot. Hakemus tulee tehdä Rahoituskeskuksen vahvistamalle lomakkeelle. Hakemuksessa on oltava ainakin seuraavat tiedot:

- 1) yhtiön nimi ja koko, yhteystiedot ja kotipaikka, yritys- ja yhteisötunnus sekä selvitys nimenkirjoitusoikeudesta;
- 2) kuvaus investointihankkeesta, mukaan lukien investointihyvityksen tämän lain mukainen käyttötarkoitus sekä hankkeen tavoitteet, toteuttamistapa ja hankkeen alkamis- ja päättymispäivä;
- 3) hankkeen kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma;
- 4) haettavan investointihyvityksen määrä;
- 5) 2 ja 3 luvussa tarkoitettujen investointihankkeiden osalta arvio investointihyvityksen vaikutuksista hankkeen toteuttamiseen mukaan lukien investointihankkeen kannattavuuslaskelma ilman hyvitystä ja hyvityksen kanssa;
- 6) tarpeelliset tiedot ja selvitykset investoinnin tässä laissa säädettyjen investointihyvityksen myöntöedellytysten täyttymisestä;
- 7) jäljempänä 29 §:n 5 momentissa vaaditut tiedot liittyen investointihyvityksen kasautumiseen muun valtiontuen kanssa;
- 8) muut kuin 1–7 kohdassa tarkoitetut toimivaltaisen viranomaisen edellyttämät asian ratkaisemista varten tarvittavat tiedot.

Jos investointihyvitystä haetaan 4 luvussa tarkoitettulle investoinnille ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategiselle alalle, on investointihyvityshakemuksessa esitettävä valtiontukitoimenpiteitä koskevista tilapäisistä kriisi- ja siirtymäpuitteista talouden tukemiseksi Venäjän hyökättyä Ukrainaan annetun Euroopan komission tiedonannon 2023/C 101/03 (*kriisi- ja siirtymäpuitteet*) liitteessä II vaaditut tiedot, lukuun ottamatta tietoja, jotka koskevat vain kriisi- ja siirtymäpuitteiden 86 kohdan mukaisia tukia.

Rahoituskeskuksen pyynnöstä investointihyvityksen hakijan on lisäksi toimitettava muut asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot ja asiakirjat.

Rahoituskeskus voi antaa tarkempia määräyksiä hyvitystä koskevan hakemuksen määräajasta, hakemuksella annettavista tiedoista sekä tietojen antamisen tavasta.

23 §

Investointihyvitystä koskevan hakemuksen hyväksyminen

Rahoituskeskus hyväksyy investointihyvitystä koskevan hakemuksen ja vahvistaa hyvityksen enimmäismäärän ja hyvitykseen oikeuttavat investointikustannukset tässä laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä.

Rahoituskeskuksen on todennettava ennen investointihyvityksen myöntämistä 4 luvun mukaiselle investoinnille, että on olemassa konkreettinen riski siitä, että investointi ei toteudu Euroopan talousalueella ja että riskiä toimintojen siirtämisestä Euroopan talousalueen sisällä ei ole.

Investointihyvitys on myönnettävä viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2025.

24 §

Investointihyvityksen myöntämistä koskeva päätös

Investointihyvityksen myöntämistä koskevaan päätökseen voidaan ottaa tässä laissa säädettyjen investointihyvityksen myöntämisen edellytysten toteutumisen varmistamiseksi välttämättömiä investointihyvityksen perusteena olevaa investointihanketta koskevia ehtoja ja rajoituksia.

Investointihyvityksen myöntämistä koskevasta päätöksestä tulee lisäksi käydä ilmi hyvityksen perusteena olevan investointihankkeen asianmukaisen toteuttamisen sekä investointihyvitykseen oikeutetun yhtiön oikeuksien ja velvollisuuksien selkeyden edellyttämällä tavalla:

- 1) hyvityksen perusteena olevan investointihankkeen hyväksyttävät investointikustannukset;
- 2) hyvityksen enimmäismäärä hyvityksen perusteena olevasta investointihankkeesta aiheutuvista hyväksyttävistä investointikustannuksista;
- 3) yhtiön velvollisuus antaa selvitys investointihyvityksen perusteena olevan investointihankkeen etenemisestä ja toteuttamisesta ja selvityksen ajankohta;
- 4) muut hyvityksen myöntämisen sekä investointihankkeiden seurannan ja valvonnan perusteet.

25 §

Investointihyvitykseen oikeutetun yhtiön tiedonantovelvollisuus

Investointihyvitykseen oikeutetun yhtiön tulee antaa Rahoituskeskukselle tässä laissa säädettyjen edellytysten ja investointihyvityksen myöntämistä koskevan päätöksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi oikeat ja riittävät tiedot.

Investointihyvitykseen oikeutetun yhtiön tulee ilmoittaa viipymättä Rahoituskeskukselle investointihyvityksen perusteena olevan investointihankkeen toteuttamiseen vaikuttavasta muutoksesta tai muusta hyvityksen määrään vaikuttavasta muutoksesta.

26 §

Rahoituskeskuksen valvontatehtävät ja investointihyvityksen myöntämistä koskevan päätöksen muuttaminen

Rahoituskeskus valvoo, että investointihanke täyttää tämän lain ja investointihyvityksen myöntämistä koskevan päätöksen mukaiset investointihankkeelle asetetut edellytykset.

Rahoituskeskuksella on oikeus suorittaa investointihankkeiden valvonnassa tarpeellisia investointihyvityksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia. Rahoituskeskuksen oikeuteen valtuuttaa toinen viranomainen tai ulkopuolinen tilintarkastaja suorittamaan tarkastuksia, oikeuteen käyttää tarkastuksissa apuna ulkopuolista asiantuntijaa, tarkastuksen suorittamiseen ja Rahoituskeskuksen oikeuteen saada virka-apua tässä laissa säädettyjen valvonta- ja tarkastustehtävien suorittamisessa sovelletaan valtionavustuslain (688/2001) 16–18 §:ää.

Rahoituskeskus tekee investointihyvityksen muutosta koskevan päätöksen, jos:

1) yhtiö siirtää ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategista alaa koskevan investoinnin pois sen sijaintipaikasta ennen kuin on kulunut viisi vuotta investoinnin valmistumisesta;

2) yhtiö siirtää strategista alaa koskevan investoinnin sijaintipaikkaan samoja tai vastaavia toimintoja kuin toiminnot, joiden perusteella investointihyvitys on myönnetty ennen kuin on kulunut kaksi vuotta investoinnin valmistumisesta;

3) yhtiö rikkoo olennaisesti tässä laissa investointihyvityksen perusteena olevalle investointihankkeelle asetettuja ehtoja tai investointihyvityksen myöntämistä koskevaa päätöstä tai päätöksen ehtoja; tai

4) investointihyvityksen perusteena olevassa investointihankkeessa tapahtuu muu investointihyvityksen määrään tai käyttöön vaikuttava olennainen muutos.

Investointihyvityksen muutosta koskeva päätös on tehtävä viimeistään kuuden kalenterivuoden kuluessa investointihankkeen valmistumisvuoden lopusta lukien.

27 §

Tietojen luovuttaminen Verohallinnolle

Rahoituskeskuksen on toimitettava Verohallinnolle investointihyvityksen vähentämisen valvontaa varten yhtiökohtaiset tiedot myöntämästään investointihyvityksestä, sen määrästä, hyväksytyjen ja toteutuneiden investointihankkeen kustannusten määrästä sekä investointihyvitystä koskevan päätöksen muutoksesta ja muista investointihyvityksen lopulliseen määrään ja vähentämiseen vaikuttavista seikoista.

28 §

Rahoituskeskuksen oikeus saada tietoja viranomaisilta

Rahoituskeskuksella on salassapitosäynnösten ja muiden tietojensaantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada maksutta muilta viranomaisilta tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä tietoja:

1) investointihyvityksen hakijan ja saajan taloudellisesta asemasta;

2) investointihyvityksen hakijan ja saajan julkisista tuista;

3) investointihyvityksen hakijaa ja saajaa koskevista muista seikoista, joilla on olennaista merkitystä tämän lain noudattamisen varmistamiseksi investointiavustuksen myöntämisessä ja investointihyvityksen perusteena olevien investointihankkeiden valvonnassa.

29 §

Investointihyvityksen kasautuminen muun valtiontuen kanssa

Investointihyvitystä voidaan myöntää myös sellaiseen investointihankkeeseen, jolle on myönnetty muuta valtiontukea, jos muu valtiontuki kohdistuu eri tukikelpoiisiin kustannuksiin kuin investointihyvityksen perusteena olevat tukikelpoiset kustannukset.

Investointihyvitystä voidaan myöntää myös sellaiseen investointihankkeeseen, jolle on myönnetty muuta valtiontukea samojen tukikelpoisten kustannusten perusteella, kunhan tällainen valtiontukien kasautuminen ei johda siihen, että minkään sovellettavan säännöksen mukainen enimmäistukimäärä tai enimmäistuki-intensiteetti ylittyvät.

Luvun 2 mukaista uusiutuvan energian tuotantoa tai energian varastointia koskevaan investointihankkeeseen perustuvaa investointihyvitystä ei kuitenkaan voida myöntää samaan hankkeeseen, johon on saatu kriisi- ja siirtymäpuitteiden jakson 2.5.2 mukaista toimintatukea uusiutuvan energian käyttöönoton nopeuttamiseen ja energian varastointiin.

Investointihyvityksen ja mahdollisen muun tuen yhdistetty kokonaismäärä ei saa missään olosuhteissa olla yli 100 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista.

Yhtiön tulee valtiontukien kasautumisen seuraamiseksi ilmoittaa investointihyvityksen hyvityshakemuksella kaikista muista samaan investointihankkeeseen kohdistuvista valtiontuista sekä niiden kohdistumisesta yksilöitävissä oleviin tukikelpoiisiin kustannuksiin.

30 §

Rahoituskeskuksen päätöstä koskeva muutoksenhaku

Rahoituskeskuksen päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Jos oikaisuvaatimus tai muutoksenhaku koskee Rahoituskeskuksen päätöstä, jolla yhtiön investointihyvitystä koskeva hakemus on hylätty tai investointihyvitystä on myönnetty yhtiön vaatimusta pienempi määrä, ja päätös muuttuu oikaisuvaatimuksen tai muutoksenhaun seurauksena yhtiön eduksi, katsotaan investointihyvitys myönnettyksi sinä päivänä, kun Rahoituskeskus on tehnyt oikaisuvaatimuksen tai muutoksenhaun kohteena olleen päätöksen.

Mitä edellä 3 momentissa säädetään päätöksen muuttumisesta, sovelletaan myös tilanteessa, jossa Rahoituskeskuksen päätös kumotaan ja palautetaan uudelleenkäsiteltäväksi.

6 luku

Investointihyvityksen vähentäminen verotuksessa

31 §

Investointihyvityksen vähentäminen ja jaksottaminen

Investointihyvitys vähennetään yhtiön euromääräisen vaatimuksen perusteella yhtiön tuloverosta yhtiön kalenterivuoden 2028 aikana alkavana verovuotena sekä sitä seuraavana 19 verovuotena. Investointihyvitystä voi kuitenkin vähentää aikaisintaan sinä verovuotena, jonka aikana investointi valmistuu. Investointihyvitys vähennetään yhteisöverosta ulkomaisen veron hyvitysten jälkeen.

Investointihyvitystä voi kuitenkin vähentää kunakin verovuonna enintään kymmenen prosenttia yhtiölle myönnetyn investointihyvityksen määrästä.

32 §

Investointihyvityksen vähentämiseen liittyvä verotusmenettely

Investointihyvityksen vähentämistä on vaadittava kirjallisesti. Vaatimus on tehtävä yhtiön veroilmoituksella tai Verohallinnon vahvistamaa muuta lomaketta käyttäen.

Investointihyvityksen vähentämistä koskevan vaatimuksen, investointihyvityksen määrää koskevan oikaisun ja muun investointihyvitystä koskevan asian käsittelyyn Verohallinnossa sovelletaan verotusmenettelystä annettua lakia.

Verohallinto oikaisee yhtiön verotusta Rahoituskeskuksen tekemän investointihyvityksen määrän jälkikäteiseen muuttumiseen johtavan päätöksen johdosta. Oikaisupäätös voidaan tehdä verotusmenettelystä annetun lain 55 §:n 2 momentin ja 56 §:n 2 momentin määräaikojen estämättä vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana Rahoituskeskuksen investointihyvityksen määrän jälkikäteiseen muuttumiseen johtava päätös on tehty. Oikaisupäätös voidaan tehdä Rahoituskeskuksen päätöstä koskevasta muutoksenhausta huolimatta.

Verohallinto oikaisee yhtiön verotusta ja alentaa vähennettävän investointihyvityksen määrää, jos yhtiön verovuoden tuloveron määrä ennen investointihyvityksen vähentämistä alenee verotuksen muutoksen seurauksena siten, että vähennetyn investointihyvityksen määrä ylittää yhtiön tuloveron määrän ennen investointihyvityksen vähentämistä.

7 luku

Erinäiset säännökset

33 §

Investointihyvityksestä kirjattu laskennallinen verosaaminen suurten konsernien vähimmäisverotuksessa

Myönnetystä investointihyvityksestä kirjattua laskennallista verosaamista kohdellaan suurten konsernien vähimmäisverosta annetun lain (1308/2023) 9 luvun 1 §:n 6 momentissa tarkoitettuna saamisena.

34 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tätä lakia sovelletaan investointeihin, joita koskeva investointihyvitystä koskeva hakemus on tehty 19 päivänä joulukuuta 2024 tai sen jälkeen. Mitä lain 23 §:ssä säädetään investointihyvitystä koskevan hakemuksen hyväksymisestä, sovelletaan lain voimaantulopäivästä alkaen.

Lain 19 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja 3 momentissa tarkoitetut keskeiset komponentit

1. Akkujen valmistuksessa tarvittavat keskeiset komponentit:
1) Litiumioniakut, natriumioniakut, kaliumioniakut ja natrium-sulfaattiakut:
a) katodi- ja anodimateriaalit
b) elektrolyytit
c) prekursorimateriaalit
d) katodit
e) anodit
f) akkukemikaalit (esimerkiksi akkulaatuinen nikkelisulfaatti, kobalttisulfaatti, mangaani-sulfaatti, litiumhydroksidi, litiumkarbonaatti)
g) teippi (komponenttien yhdistämiseen käytettävä teippi)
h) alumiinipussi (alumiinifolio, johon muut kennon komponentit sijoitetaan)
i) puristustyyny (komponentit, jotka tasapainottavat painetta akun lataamisen ja purkamisen aikana), johdot (energiavirran mahdollistavat levyt)
j) kennot
k) lämpöä johtava hartsi
l) virtakisko (elektroniikkaelementti, joka mahdollistaa kennojen sekä kennoista muodostettujen moduulien yhdistämisen toisiinsa)
m) päätylevy (monokehykseen sijoitetut niin sanotut korkit täytettäessä moduuli elektrolyytillä)
n) akkukotelot
o) akunhallintajärjestelmät
p) kennojen lämmönhallintakomponentit (tyyny ja kalvot)
q) ympäristön suojakotelo
r) EMI-suojaus (sähkömagneettiset häiriöt)
s) kennojen turpoamisvoiman hallinta (välike)
t) kennojen lämmön leviämisen (lämpöryntäyksen) eston välike/suoja
u) kennojen lämmön leviämisen kaasukanava
v) kennojen sähköeristyskalvo
w) akkumoduulit (kennopinon runko eristemateriaalilla, lämpötahna, metalli- ja muovieristysrakenteos ja moduulikotelo)
x) akkupaketit
y) akun kiinnikkeet ja lyijylevyt
z) jäähdytys- ja lämmitysjärjestelmät (lämmönvaihdin, lämpönielu, putket, liittimet), mukaan lukien mekaaniset ja kemialliset rakenteet
å) tiivistysjärjestelmä (tiiviste, kumiprofiili, tahna, liima)
ä) paineentasain (paineentasausventtiili, murtolevy) ja elektroniikka
ö) aggregaattihihnat
aa) kaapelit
bb) erottimet
cc) kuparifolio
dd) sulake
ee) pyro-sulake
ff) pyro-ohjain
gg) pääkontaktorit
hh) esilatauskontaktori

	ii) esilatausvastus
	jj) akkuvirran mittaussuntti
	kk) akkuvirran mittauksen HALL-anturi
	ll) yksittäisen kennojännitteen ja lämpötilan mittaussyksikkö (kennon valvontapiiri, CSC, anturit)
	mm) akkueristuksen valvontayksikkö
	nn) akun jännitteen mittaussvahvistin
	oo) akun virranmittausvahvistin (High Voltage Instrumentation Unit, HVIU)
	pp) akunhallintayksikkö (BMU, moduuli- ja/tai akkupakettitasolla)
	qq) usean akun hallintayksikkö (MBMU)
	rr) usean akun ohjausyksikkö (MBCU)
	ss) ohjelmisto
	2) Virtausakut (Redox RFB):
	a) virrankerääjät (kuparilevy tai -folio)
	b) akkukotelot ja muut muovielementit
	c) rakennusmateriaalit (putket, laatat, levyt)
	d) hiililevyt
	e) bipolaariset levyt
	f) kationin tai anionin vaihtokalvot ja erottimet
	g) elektrodimateriaalit (huokoinen grafiittilanka, hiililanka, hiilimateriaali)
	h) elektrolyyttisäiliö
	i) elektrolyyttiliuokset, jotka sisältävät yhden tai useamman sähköaktiivisen redox-kytkentäjärjestelmän (epäorgaanisen tai orgaanisen)
	j) elektrolyyttiliuoksen kiertovesipumput
	3) Lämpöakut:
	a) akunhallintajärjestelmät
	b) lämmönvaihtimet
	c) lämmönvarausaineet (kiinteä faasi tai vaihemuutostyyppi)
	d) kotelot eristys- ja varauskerroksella.
	2. Aurinkopaneeleiden valmistuksessa tarvittavat keskeiset komponentit:
	1) runko
	2) suojalasit
	3) aurinkokennot
	4) monikiteinen pii
	5) piikiteet
	6) kiteenvetoasemat
	7) leikkaussahat ja timanttilangat
	8) metallointitahnat (hopea ja alumiini)
	9) aurinkolasi
	10) energianhallintajärjestelmä
	11) perovskiittikennot
	12) lämpösäätimet
	13) taajuusmuuttajat
	14) invertterit
	15) puhdistus- ja vaurioidenhavaitsemisjärjestelmät
	16) muuntoasemat ja -telineet
	17) kaapelit
	18) sähköasemat

19) muuntajat
20) perustukset
21) aurinkopaneelitelineet
22) sähköaseman teräsmoduulit
23) muunnoskappaleet
24) kytkimet.
3. Tuuliturbiinien valmistuksessa tarvittavat keskeiset komponentit:
1) tornit ja perustukset (perustusrakenteet)
2) roottorin navat
3) roottorin lavat
4) roottorin pääakselit
5) laakerit
6) vaihteet (vaihteistot)
7) generaattorit
8) jäähdytys- ja voitelujärjestelmät (ilma, öljy)
9) muuntajat
10) kytkentäkaapit
11) ohjausjärjestelmät
12) konehuoneen ja lapojen käännön mahdollistavat komponentit
13) vaimentimet
14) ukkosenjohdattimet
15) UPS (keskeytymätön virtalähde)
16) ohjaimet
17) muuntimet
18) jarrut
19) vaihteistoöljyt
20) korkeajännitekaapelit, joita käytetään merituulivoimaloista tulevan sähkönsiirtoon
21) jäätymisenestojärjestelmät
22) kaapelit
23) jäätymisen tunnistavat anturit ja järjestelmät
24) tuulimittarit
25) jäähdytysnesteet
26) sähköasemat
27) tehonmuokkaimet
28) valvontajärjestelmät
29) sähköaseman teräsmoduulit
30) muunnoskappaleet.
4. Lämpöpumppujen valmistuksessa tarvittavat keskeiset komponentit:
1) venttiilit (esimerkiksi nelitieventtiili, EEV-venttiili)
2) kotelo- ja kiinnityselementit (esimerkiksi kehykset)
3) ohjauspaneelit
4) jäähdytysnesteen suodattimet
5) haihduttimet
6) haihduttimen jäätymisenestoyksiköt (esimerkiksi lämmittimet)
7) putkistot
8) lämmönvaihtimet ja tukilaitteet
9) kompressorit ja tukilaitteet

10) rekuperaattorit
11) lämmönvaihtimet
12) maahan asennettavat lämmönvaihtomodulit
13) glykolilämmittimet/-jäähdyttimet
14) sähkömoottorit
15) öljynerotinsäiliöt ja tukilaitteet
16) tuuletusaukot
17) kiertopumppu
18) jäähdytysaineet/käyttövälineet.
5. Elektrolyysilaitteiden valmistuksessa tarvittavat keskeiset komponentit:
1) muuntajat
2) muuntimet
3) sähkökytkintaulut
4) korkeapaineiset ja matalapaineiset kaasusylinterit
5) erottimet
6) jäähdyttimet ja haihduttimet
7) jäähdytysjärjestelmän deionisointilaitteet
8) paineensäätimet
9) lämpötilan säätimet
10) kaasunilmaisinjärjestelmät
11) ATEX-komponentit eli räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäviksi tarkoitetut komponentit
12) kompressorit
13) toiminta- ja hätäilmastointijärjestelmät
14) elektroniset ohjausohjelmistot
15) elektroniset ohjausyksiköt
16) kaasunsuodatinjärjestelmät
17) katodit
18) membraanit
19) bipolaariset levyt
20) lämmönvaihtimet
21) vetysuodattimet
22) vedynjäähdytysjärjestelmät
23) anodit
24) tiivistejauheet – BAO (bariumoksidi), Al ₂ O ₃ (alumiinioksidi) ja SiO ₂ (piiksid)
25) kaasukuivaimet.
6. Hiilidioksidin talteenotto-, hyödyntämis- ja varastointilaitteiden (CCUS) valmistuksessa tarvittavat keskeiset komponentit:
1) laitteistot ja kompressorit ilman erotukseen
2) nesteytyslaitteistot
3) sorbentit
4) membraanit
5) huokoiset materiaalit paineenvaihtelun absorptioon
6) leijukerrosreaktorit
7) injektointi- ja havainnointireikien maan pinnalla ja pinnan alla olevat laitteet, jotka soveltuvat työskentelyyn hiilidioksidipitoisissa oloissa
8) hiilidioksidin syöttöön soveltuvat porausreiän päädyt

9) hiilidioksidinkestävä kotelo
10) hiilidioksidinkestävät käyttöputket
11) hiilidioksidinkestävät poraussementit
12) hiilidioksidin puskurivarastosäiliöt
13) huoltosäiliöt
14) kompressorit
15) anturit
16) ilmaisimet
17) maan pinnalla ja pinnan alla olevat valvontajärjestelmät, mukaan lukien valokuitukaapelit
18) hiilidioksidin puhdistus- ja kuivausjärjestelmät
19) hiilidioksidinkestävät putket hiilidioksidin siirtoputkien rakentamiseen.

2.

Laki

Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (1146/2017) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

3 §

Rahoituskeskuksen tehtävät

Rahoituskeskus hoitaa myös elinkeino-, energia- ja ympäristöpoliittisiin tukiin liittyviä valtionapuviranomaisen tehtäviä sekä eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä annetussa laissa (/) säädettyjä tukiviranomaisen tehtäviä.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Rahoituskeskus voi ottaa eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä annetun lain 22 §:ssä tarkoitetun investointihyvitystä koskevan hakemuksen vastaan jo ennen tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä 19.12.2024

Pääministeri

Petteri Orpo

Valtiovarainministeri Riikka Purra

2.

Laki

Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (1146/2017) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Rahoituskeskuksen tehtävät

Rahoituskeskuksen tehtävät

Rahoituskeskus hoitaa myös elinkeino-, energia- ja ympäristöpoliittisiin tukiin liittyviä valtionapuviranomaisen tehtäviä.

Rahoituskeskus hoitaa myös elinkeino-, energia- ja ympäristöpoliittisiin tukiin liittyviä valtionapuviranomaisen tehtäviä *sekä eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä annetussa laissa (/) säädettyjä tukiviranomaisen tehtäviä.*

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Rahoituskeskus voi ottaa eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä annetun lain 22 §:ssä tarkoitetun investointihyvitystä koskevan hakemuksen vastaan jo ennen tämän lain voimaantuloa.
